

KERESZTÉNY
MAGYAR NÉPÜNK
GAZDASÁGI ROMLÁSA

SZOCIÁLPOLITIKAI TANULMÁNY

ÍRTA

MIKLÓSSY ISTVÁN

*„... egy emberélet lefolyta után vagy
magyarabb világ lesz, mint ma van, vagy
elvész a magyar.”*

Gróf Széchenyi István.

BUDAPEST
STEPHANEUM NYOMDA R. T.
1913.

*Keresztény arisztokráciánk és fő-
papjaink figyelmébe
hazafiúi érzéssel ajánlja*

a szerző

ELŐSZÓ.

Könyvem gerincét az a fejezet képezi, amely a «*Keresztény agrárnépünk térvesztése*» címet viseli. Valamennyi többi fejezet ehhez kapcsolódik hozzá. Helyesebben, a benne közölt statisztikai kimutatásokhoz. Ezekre vonatkozólag óhajtok ehelyütt, egy-két megjegyzést tenni.

Ha statisztikai adataimat – *hivatalos* kimutatások alapján – csak épen csoportosítottam volna, úgy ebben az esetben felesleges volna rájuk itt kitérnem. Mivel azonban statisztikai adatsoraim – idevágó *hivatalos* kimutatások híján – nem is támaszkodhatnak ilyenekre és így bizonyos mértékben az önálló munka jellegét hordják magukon, szükségesnek tartom megjegyezni, hogy adataim lelkiismeretes gyűjtését és jóhiszemű fölhasználását bármelyik arra hivatott fórum, vagy bármelyik a kérdéssel tudományosan foglalkozó statisztikus előtt igazolni tudom. Úgy magamnak, mint a művemet bizalommal kezébe vevő olvasónak tartoztam ezzel a kijelentéssel. Elvégre fontos, *nemzeti jelentőségű* kérdést tárgyalok, olyan adatok alapján, amelyeket¹ magam állítottam össze.

Könyvem megírása közben arra gondoltam, hogy a kéziratban meglévő, adatról-adatra haladó, nyers statisztikai munkát szintén közreadom. Ez a körülmény azonban könyvem terjedelmét legalább megháromszorozta volna, amellet, hogy a rengeteg adat az átnézhetőséget, az egyszerű kezelhetőséget is lehetetlenné tette volna. Ezért közöltem kimutatásaimban pusztán végeredményeket.

¹ *Rubinek* Gyula szerkesztésében megjelent «*Magyarországi Gazdacímtár*» nyomán.

A mi adatgyűjtésem módszerét, a hibaforrások lehető kiküszöbölését illeti, erre nézve, megfelelő helyeken megtettem a szükséges megjegyzéseket. Ezekből nyilvánvalóvá válik, hogy keresztény magyar agrárnépünk térvesztésének arányait, csak *minimális* számítás szerint tüntettem föl.

Még csak azt jegyzem meg, hogy könyvemet – minden vonatkozásában és minden részletében – nem a zsidóság ellen általában, hanem pusztán *aránytalan* mérvű gazdasági térfoglalásukra való figyelmeztetésül írtam meg.

Ezzel újtára bocsátom könyvem, azon hő óhajtásom kíséretében, hogy keresztény magyar népünknek hasznára és okulására szolgáljon.

Budapest, 1913. február havában.

BEVEZETÉS.

Berzeviczy Albert mondja, gróf *Széchenyi Istvánról* írt tanulmányában,¹ hogy politikusaink *Széchenyi* föllépése előtt «az anyagi kérdések és mozgalmak befolyását az eszmék fejlődésére s az állam formáira és sorsára kellően megérteni és megbecsülni nem tudták»; mindaz, ami nem szorosan véve a közjogi sérelem vagy közjogi vívmány fogalma alá tartozik, tulajdonképpen idegen elem volt addig a magyar politika gondolatvilágában». E tekintetben – sajnos – ma sem változtak meg a viszonyok. Politikusaink éveken át feszegetnek egy-egy közjogi sérelmet, míg az ország legfontosabb gazdasági kérdéseit érintetlenül hagyják. A közjogi kérdések körül teljes erőmegfeszítéssel dúlnak a harcok, miközben ijesztő arányokat ölt a szorosan vett magyar nép rovására történő vagyoneltolódás. A magyar nép lába alól már évek hosszú sora óta, napról-napra mind több és több föld siklik ki, anélkül, hogy ezzel a jelenséggel a kormány, avagy a magyar parlament, csak futólagosan is foglalkozott volna. A nemzetünk testében véghezmenő vagyoneltolódást csak a vele foglalkozó statisztikus méltatja figyelmére. Pedig, a magyar nép életerejének folytonos fogyását, pusztulását, a nemzet vezetőembereinek is észre kellene venniök!

Csak mostanában történt, hogy egy lelkes arisztokratánk, gróf *Bethlen* István, számadatokkal irányította rá a közfigyelmet arra a szomorú jelenségre, hogy Erdélyben a magyar birtokososztály napról-napra tért vészit. Tett, persze nem követi a figyelmeztetést, hiszen Magyarországon vagyunk, ahol a «laisser

¹ Magyar remekírók. 16. k.

faire, laisser aller» elv járja... Hogy az ilyen közöny mellett, mi mégis egy olyan munkával fordulunk a magyar nemzethez és annak vezetőihez, amelyben számadatok alapján, a magyar földbirtokosság elszegényedéséről, sorvadásáról adunk számot, erre két dolog készítet bennünket. Az egyik az, hogy: bízunk a nemzet józanságában, amellyel talán csak mégis tette kényszeríti azon vezetőpolitikuskainkat, akiknek kényszer nélkül is a magyar nép javán és előbbrejutásán kellene munkálkodniok. A másik ok, mely bennünket munkánk megírására készített: a magyar nép rajongó szeretete. Mint magyar ember, fájó szívvel látom, hogy keresztény magyar népünk vagyona, földje, egy olyan népelem sajátjává lesz, mely népelem, faji sajátosságánál fogva, mindent pénzérték szerint ítél meg, amelyben nincsen, vagy alig van idealizmus, amely nagyrészt idegenből vándorolt be, amely a magyar vérrrel áztatott földet egyszerű árúnak tartja, amelynek múltját megértem nem tudja, de amelynek régebbi múltjához alig is fűzik történelmi szálak...

Az érzelmi momentumokat teljesen kikapcsolva, a szubjektív fölfogásnak semmi teret sem engedve, rideg adatok, megcáfolhatlan argumentumok alapján óhajtuk bizonyítani, hogy a nagy mértékben idegenből bevándorolt zsidóság, olyan arányban ragadja magához, a nemcsak abszolút értékkel, de történelmi értékkel is bíró magyar földet, hogy ezzel az aránytalan térfoglalással aggodalmas mértékben vonja el a szorosan vett magyar néptől az életföltételt. A zsidóság kielégíthetetlen földéhsége, főleg pedig aránytalan mértékű földszerzése, immár nemzeti veszedelmet jelent.

Stein báró, a német nemzetgazdász, már régen figyelmeztette nemzetét, hogy: arra kell törekedni, hogy a nemzetben élő összes erők *arányos* részt vegyenek ki a gazdasági élet áldásai-ból. Az állam gazdasági berendezkedése csak abban az esetben hat ki üdvösen az össznépelességre, ha ez a berendezkedés olyan, hogy a nemzetnek minden tényezője, minden rétege, minden felekezete *arányos* részt vesz ki belőle. Ezt az elvet jogosnak és helyesnek ítéljük és mi is valljuk. A mi viszonyaink közt, nemzetiségek és felekezetek szerint annyira széttagolt hazánkban féltékenykedési, veszedelmes széthúzás, érdekösszeütközést

teremthet, egy-egy nemzetiségnek vagy felekezetnek *aránytalan*, kíméletlen és mohó előretörtetése. Ha ez az aránytalan előretörtetés, a gazdasági élet minden bázisának lefoglalását és birtokbavételét jelenti; ha odáig fajul el, hogy a többi nemzetiség vagy felekezet létérdekét veszélyezteti: akkor természet-szerűleg és szükségszerűleg támad föl, a gazdaságilag visszamaradt népelemekben az elkéseredettség. Az őket joggal megillető pozíció visszafoglalásának vágya.

Így fogván föl a dolgot, őszintén és ismételten kijelentjük, hogy könyvünk nem a zsidóság *ellen* általában, hanem csakis *aránytalan nagy tér foglalásukra* való figyelmeztetésül íródott. Kizártnak tartom tehát, hogy könyvem, e tekintetben félreértésre avagy félremagyarázásra adhatna okot.

Gróf *Széchenyi* szerint:¹ «... nem találkozik könnyen ország, melyben számosabb nevezetes birtokosok javaikra nézve napról-napra neveltségesebben vagy szomorúabban aljasodnának el, mint magyar hazánkban...» Tényleg, kimutatom, hogy a gróf *Széchenyi* igazsága, ma is élő igazság. Kimutatom, hogy a magyar arisztokrabirtok, valamint a magyar közép-birtok is napról-napra összébb szorul, miközben a nemzetfönn-tartó osztályok legértékesebbjei, napról-napra, mind nagyobb arányokban veszítik el a talajt lábuk alól. A nemzet legértékesebb rétegének elcsenevészésével pusztul és csenevészsedik maga a nemzet is. Ha pedig a nép vezetőosztálya mellett az egyszerű nép is az elszegényedés, a gazdasági romlás lejtőjére került, úgy ez a körülmény kétségbevonhatlanul magán hordja a nemzeti veszedelem jellegét. Bizton reménylem, hogy abban az esetben, ha a magyar állami és társadalmi élet irányítói, egyben pedig a keresztény magyar intelligencia gondosan mérlegeli statisztikai adataimat, úgy lehetetlen, hogy nyomukban ne alakuljon ki a keresztény magyar nép megmentésének tisztán és határozottan átérzett szükségessége.

Nincsen arra példa sehol a világon, egy nemzet körében sem, hogy a nemzetalkotó keresztény nép földje és vagyoni java, olyan hamar és olyan nagy arányban kerüljön a zsidóság

¹ Lásd a Hitel bevezetését.

kezére, mint nálunk. A zsidóság aránytalan terjeszkedése egyértelmű a keresztény magyar nép visszaszorításával. Adatszerűen mutatható ki, hogy a magyar föld keresztény népe, ugyanolyan arányban vándorolt ki idegen földre, mint amilyen arányban földbirtoka átment zsidó kézre. Miközben keresztény népünk vándorbotot vesz kezébe, addig ezer és ezer bevándorló idegen zsidó özönlik be hazánkba, akik egyoldalú üzleti érzékükkel és mohó gazdagodási vágyukkal valósággal ránehezednek népünkre. Immár odáig fejlődtek e tekintetben a viszonyok, hogy a zsidóságnak még további gazdasági terjeszkedése esetén, keresztény magyar népünk jövő boldogulása és megélhetése forog kockán.

A legutóbbi 35-40 év liberális politikájának köszönhetjük, hogy nálunk immár zsidó sajtó csinálja a közvéleményt, hogy aránylag több pénzügyintézet van a zsidóság kezén, mint keresztény népünk kezén, hogy több zsidó orvos és ügyvéd van az országban, mint amennyit legnagyobb felekezetünk juttat a magyar társadalomnak. Ennek a politikának köszönhetjük, hogy műegyetemünkön, egyetemünkön, középfokú iskoláinkban már-már utóléri a tízszer kisebb számú zsidóság az ország többségét tevő katolikusokat is.

Az állatorvosi főiskolán, úgyszintén kereskedelmi iskoláinkban is, az övök már az abszolút többség. Kereskedelmi életünk túlnyomóan az ő kezükön van. Legújabbán pedig – mindezekon fölül – keresztény népünk földje is, hihetetlen mértékben jut a zsidóság kezére.

A felemlített aránytalanságok közül kétségkívül a legutóbbi körülmény a legveszedelmesebb keresztény magyar népünkre. Ehhez mérten munkám súlypontja is abban a fejezetben van, amelyben a földbirtoklásnak a zsidóság javára történő aránytalan eltolódását tárgyalom. A gazdasági erők aránytalan eltolódásai a keresztény nép elszegényedését, pusztulását jelentik. Elszegényedésünkkel, anyagi romlásunkkal pedig, karöltve jár a kulturális visszafejlődés, a teljes pangás, olyannyira, hogy gazdasági romlásunk még nemzeti létünket is veszélyezteti.

Széchenyi mondja gúnyosan, *Hitel* című munkájában, tönkremenő «földesuraink és földbirtokosink állapotjának» rajzában,

hogy: «... ez is (t. i. sanyarú állapotuk) praerogatíváink egyik szép következése, *melynek a zsidó annyira örül és nevet*, midőn mi fölemelkedett büszke érzéssel függetlenségünkről álmodozunk, de magunkat egyszersmind *általa megkötetni engedjük*, hogy azt valóban inkább az ő praerogatívájának mondhatnók!»

Most, több mint egy félszázaddal Széchenyi után, látva keresztény magyar népünk egyre szűkülő gazdasági erőforrásait, sajnos, nem a gúny, de a megdöbbenés hangján beszélhetünk csupán a zsidóság indokolatlan, de tényleges előjogáról. Pedig édes-kevés jussuk, édes-kevés jogcímük van hozzá, hogy ők – az ország lakosságának mindössze huszadrésze – olyan előjogokat élvezzenek továbbra is, amelyeknek révén a közelmúltban urai lehettek a nemzet egész gazdasági életének. Nézzük csak nyitott és elfogulatlan szemmel gazdasági és kulturális mezőinket. Kérdezze meg ki-ki önmagától, hogy az a szellem, amely ólomsúllyal nehezedik rá az egész magyar közéletre, vajjon az a régi magyar történelmi szellem-e? És pillantsunk be egyidejűleg a szabadkőműves páholyok rejtelmes világába is, ahol a magyar történelmi múlt meghamisításán, népünk fölzaklatásán olyan lázasan és kitaróan dolgoznak a többnyire zsidó páholylovagok. És kérdezze meg ugyancsak ki-ki magától, hogy miért hallatszik ki a mai politikai khaosz örült zűrzavarából is, a leghatározottabban éppen a *Vázsonyi Vilmos* és a *Sándor Pál* irányító hangja? Honnét van az, hogy egy *Vázsonyi Vilmos* köré, ma Budapesten, holnap Pozsonyban, holnapután Szabadkán egy egész tábor sereglik – a saját fajtájából – és ugyanakkor a keresztény magyarság körében mégsem mozdul senki azokra a súlyos vezércikkekre, amelyeket *Nemzetnevelés* címen hónapok óta ír egy históriai belátással rendelkező névtelen magyar?¹ Hogyan van az, hogy keresztény népünk ezrével, sőt tízezérel vándorol ki, jobb hazát keresni és ugyanakkor befelé, ezrével lépik át a határt, a *Vázsonyi Vilmos* hit-sorsosai? Hogyan van az, hogy keresztény népünknek nincsen olyan vezére, akit történelmi csapásokon bizalommal és meggyőződéssel követhetne? Hogyan van az, hogy népünk csak az

¹ A Budapesti Hírlap nagy koncepciójú vezércikkeire gondolunk.

ámító és félrevezető demagógiát hallja meg, de érzéketlennek tűnik föl, mihelyt «nemzeti irányt», «nemzeti haladást», «nemzeti célt» ... hall emlegetni?

Megkísérlem e súlyos kérdésekre feleletet adni. (A mi keresztény köznépünk gazdasági szegénységben sínylődik, sőt mindinkább szegényedik. A mi nemzeti politikánk ezzel a sanyarú helyzettel szemben, a közjogi viták meddő útvesztőjében kering vagy 30-40 év óta.

Volt rá eset ebben az időközben, hogy népünk máról-holnapra lett 48-as, ma, minden átmenet nélkül – többség szerint – 67-es érzésű. A nemzet, a politikai horizont egyik pólusa felé halad ma, holnap hátat fordít neki. Az ember érzi hogy a nép keres, kutat, figyel valami után, amit nélkülöz, ami után vágyik és látja az ember, hogy ez a vágyakozás, ez a kutatás meddő és botorkáló. Népünknek valóban nincsenek útjelzői és nincsenek kalauzai. Botorkálás volt egész politikai életünk a legutóbbi évtizedekben és ma sem egyéb annál. A néhány évtizedes liberális politika tétovává, kapkodóvá, nemzeti jelentőségű kérdésekben fásulttá, a legvégén pedig *elégedetlenné* tette népünket. Elégedetlen népek pedig nem lehetnek ideális lelkű vezérei. Legyen ám bármilyen kiváló egyéni kvalitású valaki, elégedetlen tömegek vezetésére még mindig nem lesz képes az ő bölcsessége, az ő politikai józan belátása. A mi keresztény magyar népünk pedig tényleg végtelenül elégedetlen. Elégedetlen nálunk a szegény földműves nép, elégedetlen a tanító, elégedetlen a hivatalnok, mindenki. De hát mi az ami az emberek nagy tömegét, egész nemzetünket, annak minden rétegét elégedetlenné, valami után vágyóvá teszi? Mi az, ami népünk vezéreit megfosztja a tényleges irányítástól, a tényleges vezérlettől? Ezt az okot egyesegyedül abban a 30-40 év óta tartó politikai irányzatban látom, amely liberalizmussal az ajkán, csak üres szöcsatákban, meddő közjogi vitákban merült ki és *amely népünk gazdasági helyzetével, annak gazdasági föllendítésével, gazdasági erősítésével: semmit, de semmit nem törődött.*

Mezőgazdasági népességünk lába alól kicsúszik a talaj, a föld, mind nagyobb és nagyobb teher nyomja vállait; szegénye-

dik, satnyul, romlik, kivándorol. Tanítóságunk, anyagi gondok közt küzdve-küzd évek óta, hogy sanyarú helyzeténél jobb anyagi pozíciót vívjon ki magának... Célját, hosszú küzdelem után csak mostanában érthette el. Pedagógusaink türelmetlenebb, izgékonyabb, kritikátlanabb része megunván a meddőnek látszó harcot, a legszélsőbb radikális táborhoz csatlakozott. Elégedetlenkedésük, meghasonlásuk okát közlelő ismerem. Könyvemben, itt-ott részletesen terjeszkedem ki azokra a tényleges és szánalmas gazdasági állapotokra is, amelyekben mezőgazdasági népünk sínylődik. Ezeket az állapotokat is igyekeztem megismerni. Legjobb hitem szerint, a népünk minden rétegében észlelhető politikai és társadalmi züllés legfőbb okát: *elhanyagolt és sanyarú gazdasági helyzetünkben* látom. Azt mondtuk föntebb, hogy elégedetlen népnek nem lehetnek ideális lelkű vezérei; áll ez, különösen gazdasági téren való elégedetlenség esetén. Helyesebben, nem lehetnek népünknek olyan irányítói, akik a félreismert, vagy meg nem látott *gazdasági* bajokból eredő elégedetlenséget, «nemzeti vívmányokkal», vagy csak az *ideális rendben értékelhető* «nemzeti javakkal» akarják csillapítani. Innét van az, hogy most élő nagyjaink közül senki sem mondhatja magát a nép igazi vezérének.

Hogyan lehetséges hát mégis az, hogy azonos körülmények és viszonyok mellett, egy *Vázsonyi* Vilmos, egy *Sándor* Pál, mégis bizonyos körben, bizonyos tömegben vezéri szerepet játszhatnak? Megkíséreljük, erre a kérdésre is feleletet adni.

Az a 30-40 éves liberális politikai korszak, amely a legutóbbi évtizedekben ránehezedett hazánkra, csak egyoldalúan, helyesebben csak parciálisan sújtotta nemzetünk testét. Ez a politikai korszak, amely keresztény magyar népünk gazdasági helyzetére lesújtó hatást gyakorolt ez egyidejűleg: a magyarországi zsidóság virágkora. Egy olyan korszak ez, amelyben a helyes gazdaságpolitikai irányítás és szabályozás *híjját*, a gazdasági életnek *magárahagyatottságát* kihasználhatta és ki is használta a magyarországi zsidóság. Pompásan érvényesülhetett ebben a politikai korszakban az a zsidóság, amely faji tulajdonságánál fogva, minden időben és mindenütt, minden tudását, minden igyekezetét, minden képességét, gazdasági helyzetének lehető föllendítésére fordította. Anyagi, illetve

gazdasági javak szabják meg ennek a fajnak minden tettét, minden érzését. Aki erre a faji tulajdonságra appellál, aki zsidó hitsorsosai közt és azok számára olyan gazdasági utakat képes megjelölni és jelöl meg, amelyekben végig haladva, előnyöket, kedvezményeket stb. lehet elnyerni: az nagy ember, az tudós; az vezér, az minden. Tessék megfigyelni a Vázsonyi Vilmosokat, a Sándor Pálokat. Nem a zsidóságot közvetlenül érintő *gazdasági* ügyekben utaztak-e egész életükben? Az új adótörvény életbeléptetésének megakadályozása, nem a zsidó merkantilizmusnak kedvez-e? Ők tehát, a *Vázsonyiak*, nagy emberek, vezérek a saját maguk körében. Az ő körükben tehát lehetnek ma is és tényleg vannak is vezérek, ezek külön és sajátlagos *zsidó-gazdasági* életet teremtettek és fejlesztettek és *csak* ezt. Ez a körülmény erős kapcsot teremt a vezérek és a hitsorsosok közt. Keresztény népünk azonban nem ismer *ilyen* vezéreket. Nincsenek ilyen vezéreink. Politikai vezéreink vannak ugyan, vannak kiváló 67-es, kiváló 48-as vezéreink, de ezek kizárólag *politikai formalizmust* üznek. Nincsenek azonban olyan vezető politikusaink, akiknek irányításában összefonódnék a közjogi politikával, a *gazdasági politika*. Főleg ez és elsősorban ez.

És ha törődött is itt-ott keresztény népünk gazdasági sorsával egyik-másik vezető politikusunk, a közjogi politikai harcok elsöpörték őket arról a helyről, ahonnan a népjólétért harcoló kiváló egyéniségükkel, annyi áldást hozhattak volna a hazára. Ki tudja, hogy mezőgazdasági népünknek mikor lesz újra egy *Darányi Ignác*-a?

Ilyen körülmények közt érthetjük meg azt a lépten-nyomon tapasztalható tény is, hogy keresztény népünk sorában a *demagógia*, annyi félrevezetett áldozatot, annyi elámított lelket arathat. Gazdaságilag teljesen elhanyagolt népünknek csak *Ígérni* kell, hogy szekularizált földet-e, fölemelt bért-e, kevesebb adót-e, az majdnem mellékes. A földolog: *ígérni*. ígéretéssel ma egy *Fényes Samu* is elvezet egy fél Magyarországot. A nép, a keresztény magyar nép ma annyira földreéhes, ma olyan elhanyagolt gazdasági helyzetben sínylődik és olyan elégedetlen, hogy meg sem látja a vezért, csak a hangját hallja, amint földet, bért, kevesebb adót ígér... És a nép megyn a csábító hang után...

egészen a hazafiatlanságig, egészen az elnemzetietlenedésig, a vallástalanságig... Megyén a nép... mert remél attól, aki legalább *ígéri* neki a gazdasági jólétet...

Így, ilyen viszonyok közt tett a zsidóság előnyös és fölötté aránytalan gazdasági megerősödésre szert és ugyanilyen körülmények közt szegényedett el és romlott meg gazdaságilag és erkölcsileg is, keresztény magyar népünk. Ilyen körülmények közt – a gazdasági vezetés híjján – siklott ki a politikai vezetés és szellemi irányítás is, azok kezéből, akik különben, szellemi kvalitásuknál fogva, a nép vezetésére hivatottak volnának.

Az anyagi javak híjján, nemcsak a kultúra, de még a nemzeti érzés is elkorcsosul. Ezért hangsúlyozom munkámban, hogy a nép irányítóinak és vezéreinek, nem lehet magasztosabb föladatuk, mint az, hogy keresztény népünket a *gazdasági* fölendülés felé segítsék. Politikai életünknek is a legszorosabban kell bekapcsolódnia, gazdasági életünk kifejlesztésének művébe. Hogy a legutóbbi 30-40 év folyamán mennyit mulasztottunk és mennyit veszítettünk gazdasági téren, azt tárom föl tulajdonképpen könyvemben. Azt mutatom ki, hogy keresztény népünk földje olyan arányban jutott máris a zsidóság kezére, hogy ennek az aránytalan gazdasági eltolódásnak jövőbeli megakadályozása, nem agrárérdek, hanem immár: *nemzetünk létérdeke*. Ha ezt a védekező munkát elodázzuk, ha arisztokratáink, főpapjaink és birtokososztályunk továbbra is tétlenül nézi az új honfoglalók kapzsi munkáját, úgy fokozatosan a gazdagság, a vagyoni jólét, a kultúra igen magas fokára jutna föl, egy milliányi magyarországi zsidó, de ezzel egyidejűleg fokról-fokra pusztulna, elcsenevészsedne a történelmi keresztény magyarság.

Széchenyivel mondom immár: «... vizsgáljuk jó renddel s józan methodussal: sok *birtokosink* gulyáik s búzavermeik mellett is miért szegények? s miért vannak számosan, kik száz-ezer forintnál több esztendei jövedelmeikkel közel járnak a koldusbothoz, vagy immár a szamaritánus irgalmasságra is kerültek? Fejtsük ki hidegvérrel s részrehajlás nélkül: miért nem viszik vagy vihetik iparkodó gazdáink gazdaságikat oly magas pontra, mint azt az éghajlat s föld engedné, s hogy

hazánkban *kereskedés* miért nincs, vagy legalább miért nincs olyan, amilyen lehetne?

Úgy látszik, valamely hibának kell lenni, mely a jót gátolja; vagy valamely hiánynak, mely miatt jó következesek nem folyhatnak. És ezt iparkodjunk fölkeresni. A tárgy nem fölöttébb unalmas s annak kifejtése egy magyart jobban érdekel, s hozzáillőbb időtöltés, mint sok egyéb hiábavalóságok fölfedezése. Ebben kiki velem egyetért, hiszem, mert minden nemesebb ember nemzete hátramaradtán pirul s aljasodásán szenved; mint viszont hazafiai előmenetelén örvend s azok boldogsága teljes megalégedéssel tölti be lelkét». (Hitel.)

Birtokviszonyaink általános képe.

A keresztény magyar birtokososztály pusztulásáról csak olyképen szerezhethünk éles és határozott képet, ha feltárandó adatainkat birtokviszonyaink általános keretébe illesztjük belé. Csak ilyképen válik nyilvánvalóvá, hogy a zsidóság javára történő birtokeltolódások arányai valóban nemzeti jelentőségűek.

A magyar nemzet birtokeloszlását a következő táblázatok mutatják:¹

1 holdon aluli gazdaságok száma ²			294.475
1 «	«	«	«	« szántófölddel	268.474
				1-5 holdig terjedő	
5-10	«	«	«	gazdaságok száma... ..	
10-20	«	«	«	...	716.769
20-50	«	«	«	«	458.585
50-100	«	«	a	«	385.381
100-200	(.<	«	«	«	205.181
200-500	«	«	«	«	36.032
500-1000	«	«	«	«	10.275
					6.448
					3.144

1000 holdnál nagyobb gazdaságok száma 3.768

Ezen területcsoportok nagyságát *hektárookban* és a fönti sorrendben a következő táblázat tünteti föl:

53.218
80.296
1,106.708
1,908.860

¹ Adataink csak a szorosan vett Magyarországra vonatkoznak (Horvát-Szlavonország nélkül).

² Ezeken szántóföld nincs.

3,105.280
 3,459.737
 1,387.822
 807.636
 1,163.262
 1,288.410
 6,848.818.

A két táblázat egységesítését a következő táblázat mutatja:

	A gazdaságok száma	A gazd. összes területe hektárokbán
Törpegazdaság (0-5 holdas)	1,279.718	1,240.222
Kisgazdaság (5-100 holdas)	1,085.129	9,861.699
Középgazdaság (100-1000 h.)	19.867	3,259.308
Nagygazdaság (1000 h. felöl)	3.768	6,848.818

A későbbi adatokkal történendő kényelmesebb összehasonlítás kedvéért átszámítottuk a gazdasági területszámokat nagyságát kat. holdakra:

A törpegazdaságok összes területe	2,155.165 kat. hold.
A kisgazdaságok « «	17,136.929 « «
A középgazdaságok « «	5,663.783 « «
A nagygazdaságok « «	11,901.369 « «

A szorosan vett Magyarország összes gazdaságainak együttes területe tehát 36,857.246 kat. hold. Ennyi föld juttat népünknek megélhetést és boldogulást. Népünk jóléte, jövője, politikai helyzete, a nemzet súlya és tekintélye, népünk kultúrája, nemzeti öntudatunk – sorjában odakapcsolódik ahhoz a 36 millió holdnyi fekete, magyar földhöz. Az ország lakossága 66 százalékának – mintegy 14 millió embernek – közvetlen létérdekét képviseli ez a 36 millió holdnyi föld. De ennél többet is jelent a mívelés alatt álló hazai föld.

Az államok jóléte, kulturális és gazdasági fejlődése a népek anyagi jólétéhez kapcsolódik. Amely államban a nép gazdasági élete szegényes, ott, abban az államban szegényes az általános kultúra képe is. Ahol pedig a kulturális fejlődésnek gazdasági bázisa összébb szorul, sőt állandó jelenséggé kisiklik az állam-

fenntartó és történelmi tradíciókkal rendelkező nép kezéből – ott, abban az államban lépésről-lépésre pusztul, satnyul nemcsak a kultúra, hanem azon többi tényező is, amelyek együttvéve a nemzeti életet alkotják. Gazdasági életünk *két főágot* amúgy is lefoglalta már az ország lakosságának alig öt százaléknyi zsidósága. *Kereskedelmi* és *nagyipari* életünk, nem szórja szét arányosan az egész ország lakosságának e két gazdasági főtényező nyomában járó anyagi javakat, hanem felhalmozza azt, az ország lakosságának huszadrésznyi zsidó népe körében. Innét van az, a fölös anyagi javak révén, hogy az ő izolált faj körükben, oly rövid idő alatt és oly csodálatos fokban lendült föl a szellemi és kulturális élet. Innét, az ő kiváltságos gazdasági helyzetükből magyarázható meg, hogy legújabban a zsidóság árasztja el nemcsak a kereskedelmi pályákat, hanem összes diplomás pályáinkat is. Innét, *a gazdasági élet egyoldalú eltolódásából* magyarázható meg, hogy keresztény magyar népünk, a magyarországi zsidó néppel szemben – a számarányokat tekintve – úgy vagyoni állapotban, mint kulturális téren is elmaradt. A legutolsó évtizedek *liberális politikájának* nincs is semmi más kézzelfogható eredménye, mint éppen a zsidóság meggazdagodása, immár pedig prepotenciája.

Az a körülmény, hogy gazdasági életünk két főütőerén (kereskedelem és nagyipar) ők tartják kezüket; hogy ezen a réven, majdnem kizárólag csak hozzájuk jut el az anyagi javak legszámottevőbb része: ez a körülmény megadta a zsidóságnak a módot hozzá, hogy elhódítsák a magyar földnek elhódítható részét is. A kereskedelem és nagyipar lefoglalása gazdaggá tette őket – gazdagságuk pedig elővarázsolta *a zsidó földbirtokososztályt* is.

Nem akarjuk elhallgatni, hogy ennek az új birtokososztálynak kialakulását, az anyagi javak megszerzésén kívül, egyéb sajnálatos körülményeink is elősegítették. A tehetősebb magyar földbirtokososztály, a magyar dzsentri, részben pedig a magyar arisztokrácia is, a hagyományos «magyar büszkeség» dokumentumát hosszú ideig a pazarló és költekező életmódban látta. Sajnos, a könnyű és könnyelmű élet a magyar nemesi családoknak százait és százait döntötte az anyagi romlás örvényébe.

Az ilyen életmód mellett ólomsúllyal nehezedett rá a földbirtokra annak megterhelése. A hagyományos «házi zsidó» pedig szívesen adott a birtokra kölcsönpénzt, ... mígnem lassan-lassan, egy-egy régi magyar kúriában, itt is, ott is... a «házi zsidó» lett az úr... Az ilyen viszonyok jellemzésére mondta Széchenyi, a Bevezetésben már idézett eme szavait: «A zsidó... örül és nevet, midőn... *magunkat... általa megköttetni engedjük...*»

Széchenyi, műve ezen pontján, a maga korára nézve és az akkori idők jellemzésére – a birtokcseréről elmélkedve – így szól: «De milyen kép lenne még az, mily fekete és vérszín kellene hozzá, ha *némelyek* pénzmachinációit rendre kifesténém itt, – kik mint a kísértet az ártatlan halandót esztendőig követik, hogy egy gyenge pillanatban bűnbe keverjék, kik, mondom, hidegvérrel koholt plánum szerint egész nemzetségeket kirabolnak és vérüket vampyr gyanánt isszák». Majd egy ponttal odébb: «Keresztény jótéviséginkben higgyünk minden emberről jót; pénz, kereskedés, alkotmány dolgában mindenkiről pedig a legrosszabbat... Vigyázva vigyük tehát főképen pénzbeli dolgainkat... Míg pedig hitel nélkül szegénykedésre vagyunk ítélve, vegyük addig sok számos hazánkfiait például, kik ámbár tudják, hogy majd-majd lerohanó lavínakon járnak, onnan még sem távoznak, mintha természetfölötti erő tartóztatná őket az iszonyú fuvaton, s mind mélyebbre omlanak le ellenállhatatlanul az örvénybe». Majd más helyen, «a földesurak s földbirtokosok» állapotának rajza közben kérde: «S hánynak (t. i. földbirtokosnak), ki már a praecipitium fenekén nyugszik, legömbörödése első kezdete s oka nem egyéb volt, mint egy pár ezerre való szüksége...» Ez a kép, igaz, a múlté. Az eladósodás tekintetében azonban rosszul állunk ma is. Rengeteg adósság, rengeteg teher súlya nyomja – a magyar földbirtokososztályt.

A «Magyar Gazdasövetség» folyóirata, a «Magyar Gazdák Szemléje» írja (1912. szeptember), hogy: «... azok között a tényezők között, melyek a magyar mezőgazdaság egészséges fejlődését gátolják és ennél fogva közzgazdaságunkra káros befolyást gyakorolnak, a földbirtoknak *régóta* tapasztalt és napról-napra fokozódó eladósodása a legelső köze tartozik».

A hivatalos statisztikai adatok tényleg megdöbbentő képét adják a magyar föld megterhelésének. Ezen adatok szerint a betáblázott teher volt:

1901-ben	500 millió	706.000	
1902-ben	567	«	955.000 «
1903-ban	718	«	440.000 «
1904-ben	729	«	726.000 «
1905-ben	845	«	592.000 «
1906-ban	796	«	129.000 «
1907-ben	876	«	30.000 «
1908-ban	888	«	700 000 «
1909-ben	1111	«	760.000 «
1910-ben	1507	«	579.000 «

Nemde, szépen és szabályosan növekedő számok mutatják földbirtokososztályunk rohamos elszegényedését, pusztulását? Bezzeg ugyanilyen arányban gyűlnek a drága kamatok a pénzintézetekbe. És ez még a legkisebb baj volna. Sokkalta nagyobb bajt jelent ennél, az a körülmény, hogy a földbirtok rohamosan növekvő megterhelése sok egzisztencia teljes pusztulásával jár együtt. Ha a birtokos kellő időben nem tud fizetni, úgy mindössze csak egy-egy dobpergés figyelmezteti rá, hogy földje, vagyona más kezekre jut.

A földbirtok megterhelésének ijesztő növekedésével együtt jár a végrehajtási esetek növekedése is. A kimutatások szerint, 1901-től 1911-ig, 97 ezerről 111 ezerre növekedett a végrehajtási esetek száma. Sok ezer és ezer család pusztulását jelentik e számok! Hogy ez a pusztulás milyen mérvű, erre nézve ugyancsak a statisztika adja meg a legjobb felvilágosítást. Az 1910-ik évben *végrehajtás folytán* nem kevesebb, mint 15.615 birtok *cserélt gazdát*. Vajjon hány ezer régi keresztény magyar birtokoscsalád pusztult el csak ebben az egyetlen évben? Szomorú gondolatok fakadnak ez adatok nyomán az ember agyában...

* * *

Egy orvosról olvastam nemrégiben, hogy attól a pillanattól kezdve, hogy méreggel akarta kioltani életét, percről-percre jegyezte a mérgezés tüneteinek fokát, az érverés számát... míg-

nem elaléltnan rohamosan közeledett végéhez. Ennek a szerencsétlen embernek kétségkívül nagy akaratereje, csodálatos elszánt-sága volt. A végső fájdalmas pillanatok közt is a tudomány-nak akart szolgálatot tenni. Ezt a szándékát kapcsolta hozzá, ahhoz a bűnös szándékhoz, hogy magát eleméssze.

Egyes túlhajtott társadalomtudományi művekben olvashatni róla, hogy a társadalmi élet – az egyéni élet szabálya és módja szerint megyén véghez. Ezen elmélet szerint: a társadalom bizonyos osztálya képviseli az egyéni életnek megfelelően az agyvelőt; egy másik a gerincet; egy harmadik a kart, stb. Az említett három szerv sorjában: a tudósok osztálya, a parlament testülete, a munkásosztály. Az egyéni akaratnak a nemzet akarata felel meg – az említett elmélet szerint. Ha az ilyen erőszakolt analógia az egyéni és társadalmi élet több vonatkozásában föl is állítható, úgy mégsem hinném, hogy az egyéni élet mintájára öngyilkos szándékú nemzetek is volnának. Ha azonban mégis az említett elmélet felállítójának volna igaza és állítaná az utóbbi analógia helyességét is – úgy a legutóbbi statisztikai adatainkat joggal minősíthetné egy öngyilkos szándékú társadalom följegyzéseinek. Ügyesen használhatná kiálláspontjának igazolására, az öngyilkos szándékú orvos följegyzéseiből és a fönti statisztikai adatokból kínálkozó párhuzamot. Mondhatná, hogy épúgy, amint az öngyilkos orvosnak az érverés számának fogyására vonatkozó adatai, a szervi élet rohamos pusztulását jelzik, ép úgy jelzik a legutoljára közölt statisztikai adataink egy nemzet életében véghezmenő válságos kórtüneteket. És ha elméletének támogatására konkrét példát akarna felhozni, úgy, ez adatok nyomán rámutathatna a magyar nemzetre. Mondhatná, hogy íme egy nemzet, amelynek *túlnyomó nagyrésze földművelésből él* és amely maga konstatálja, hogy a legutolsó tíz év alatt az összes birtokállományára bekebelezett adósság éppen megháromszorozódott; mondhatná, hogy egyetlenegy év folyamán 15.615 régi földbirtokos pusztult és senyedv el. Mondhatná, hogy a mi társadalmi és nemzeti életünknek «karja»: a földműveléssel foglalkozó milliányi zsellér és kisbirtokos, fájdalmasan végsőket vonaglik, a kivándorlásban vérzik el, de a nemzeti élet bajainak orvoslására hivatott parlament még sem

gyógyítja a nemzet legfájdalmasabb és legveszedelmesebb baját. Miként az öngyilkos szándékú orvos, aki végső órájában érverését számolja, úgy ez az intézményünk is évről-évre csak azt számítja, csak azt mutatja ki, hogy évenként hány tízezer a kivándorló, de vajmi keveset tesz népünk gazdasági fölsegélyezése körül. Mondom, ebből a körülményből tényleg hihetné az említett elméleti szociológus, hogy öngyilkos szándékú nemzetek is vannak. Pedig úgy áll a dolog, hogy a magyar nemzet is élni, fejlődni, gazdagodni akar és csak az orvosolatlan körülmények folytán senyved, pusztul és szegényedik.

A «Magyar Gazdaszövetségének már említett folyóirata (1912. szept.) írja, hogy már «másfél évtizeddel ezelőtt figyelmeztette közvéleményünket arra a nagy veszedelemre, amely nemzeti eladósodásunkból folyik. E felszólalás nem is maradt hatás nélkül és élénk visszhangot keltett – *külföldön*. A magyar közvéleményt megmozdítani nem lehetett, hiába kíséreltünk meg *mindent* ebben az irányban. A bankok és hitelintézetek *érdekszálai* annyira behálózzák ez országot, annyira a maguk szájaize szerint alakítják át a nemzeti felfogást, hogy fölöttébb kevesen akadnak még csak olyanok is, akik az általános nemzeti szempont által irányítva fognák föl a kérdést... Egész csoportok, sőt rétegek, adófizetői az uzsoráskodó ingótökének, *amelynek hatalma* oly nagy alapon erősködik, *képviselői folyton merészebbekké és bátrabbakká válnak*.

Ezeket a viszonyokat méltányolva határozta el a *Magyar Gazdaszövetség*, hogy a maga hatáskörében megteszi azt, amit lehet és fölkérte a *Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetségét* az idevágó gyakorlati munka megindítására. Átiratában kifejti a *Magyar Gazdaszövetség*, hogy azok között a tényezők között, melyek a magyar mezőgazdaság egészséges fejlődését gátolják és ennél fogva közgazdaságunkra káros befolyást gyakorolnak, a *földbirtoknak* régóta tapasztalt és *napról-napra fokozódó eladósodása* a legelsők közé tartozik. *Harminc* éve annak, hogy az akkori magyar statisztikusoknak egyik legjelentékenyebbike már rámutatott erre a tényre és a belőle folyó káros követke-

ményekre. Azonban a közvéleményt megmozdítani s a gyógyítás útjait egyengetni máig sem sikerült. Azon köröknek tevékenysége, melyek a földbirtok eladósodásából hasznot húznak, nem kedvező, oly vállalkozás megindítása, amelynek célja az eladósulás megakasztása, a földbirtok terheinek könnyítése».

De hát hol van ilyen körülmények közt a magyar parlamentnek a dologba való agrárpolitikai beléavatkozása, tevékenysége? Azokkal a lepergett évtizedekkel, amelyekre a *Magyar Gazdaszövetség* hivatkozik, pontosan összeesik a *liberális politikának* grasszálási kora. Hogyan intézte, hogyan irányította vajjon ez a politika, a magyar nemzet azon 66 százalékának sorsát – tehát a nemzet túlnyomó részének állapotát – amely túlnyomó rész kizárólag földműveléssel foglalkozik? Úgy, hogy odáig juttatta a dolgot, hogy ma a magyar földbirtok megterhelése háromszor akkora, mint tíz évvel ezelőtt. Pedig lám, már harminc évvel ezelőtt is olyan arányú volt a magyar föld megterhelése, hogy a nemzetgazdászok már akkor nemzeti veszedelemnek jelentették ki ezt a jelenséget. Vajjon hányszor múlja fölül a mai megterhelés a *harminc év előttit* – ha a tíz év előttit háromszorosan múlja fölül? Vajjon hányszorota lett nagyobb a liberális politikai korszak alatt, a földbirtok eladósodásában rejlő nemzeti veszedelem?

Elmerengve az adatokon, az öngyilkos nemzet lehetősége, sőt valósága jut eszünkbe. Tényleg, mintha öngyilkos nemzet volnánk, amely saját magunk elszánt megmentése helyett – az öngyilkos orvoshoz hasonlóan – fásult közönnyel figyel, mint lesz érverésének kevesebb és kevesebb a száma...

A földbirtok eladósulása, igaz, nem pusztán magyarországi jelenség. De a földbirtok ijesztő arányú eladósulásával szemben a fásult közöny, ez, tisztán hazai jelenség. A M. G. Szemléjének említett száma írja, hogy a külföldön, a földbirtok szabadságát az *ingótőke túlkapásaival* szemben biztosítani – *mindenütt* nemzeti érdekek tartják. Ilyen szempontból indult meg Németországban a földtehermentesítés ügye. Sőt megindult ez a törekvés Ausztriában is, ahol egy törvényjavaslat értelmében, a jövőben, a földbirtok bizonyos kategóriái *csakis altruista intézetek* törlesztéses kölcsöneivel lennének megterhelhetők. Íme, a kül-

földön parlamenti intézkedésekkel sietnek az eladósodott földbirtoknak felszabadítására. Csak nálunk nem, pedig népünk zöme él abból a földből, amellyel szemben nagyon is érvényre jutnak az ingótoke túlkapásai. Csak így lehetséges az, hogy egyetlen év leforgása alatt (1910-ben) 15.615-re nőtt fel a végrehajtás folytán gazdát cserélő birtokok száma.

Hogy milyen ijesztő a magyar földbirtokososztály helyzete a külföldi birtokososztály helyzetével szemben, erre vonatkozólag az összehasonlító statisztikai adatok szolgáltatják a legjobb felvilágosítást. A német statisztikai évkönyv adatai szerint, Németországban:

1907-ben	2637
1908-ban.....	2623
1909-ben.....	2354
1910-ben.....	2134

volt a kényszereladások, illetve a végrehajtás folytán gazdát cserélő földbirtokok száma. Nálunk 15.615 ilyen eset áll, a Németországra vonatkozó 2134 esettel szemben!

Az a 15.615 birtokváltozás, amely végrehajtás folytán egyetlen év leforgása közben történt, rávilágít a mi agrárnépünk minden bajára, minden keservére. Az ingótókéval rendelkező elemek valósággal rávetik magukat a földre, a televény fekete magyar földre,... óriási birtoktestek cserélnek gazdát,... új földbirtokososztály keletkezik,... mely azelőtt csak az ingótoke gyűjtéséhez értett, amely a magyar földet is csak azzal a rideg fel-fogással értékeli, amely az ingótoke megszerzésében irányította. És ugyan kik rendelkeznek a mi szegény, pénzsűk hazánkban, a nyomasztó gazdasági viszonyok mellett is, ingótókéval? Kik nálunk a tőkepezések? A kapitalisták? Ugyanazok talán, akik azon szerencsétlen birtokosaink helyébe léptek, akiknek kúriáim megpergett a dob? Alighanem.

A tény kétségkívül az, hogy az ország 66 százalékát kitevő keresztény magyar földművelőnépünk lába alól kétségbeejtő mértékben csúszik ki a föld, a megélhetés bázisa...

Keresztény agrárnépünk térvesztése.

Jelen fejezetünk, nagy fáradtsággal összehordott, száraz adatok halmazából áll. Könyvünk végső konklúziójának levonásában főleg ezen fejezetünkre támaszkodunk.

Az adatok kényelmes kezelése végett megjegyezzük, hogy: megyénként I. alatt szerepel *a zsidóság tulajdonában* lévő földbirtok nagysága; II. alatt a zsidók által – az arisztokratáktól, főpapoktól, városoktól és alapoktól – *bérelt* birtokok nagysága; III. alatt pedig a kezükön lévő, de *nem* arisztokratáktól stb. *bérelt* birtokok területe. Hangsúlyoznunk kell, hogy kimutatásaink mindegyik rovatát (I., II., III.) *mindig és kizárólag* csak a 100 holdnál nagyobb birtoktestek figyelembevételével építettük föl.

Különös figyelembe ajánljuk a jelen fejezet végén összegeztet azon kétes adatainkat, amelyek olyan tulajdonosokra és bérlőkre vonatkoznak, akikről nem tudjuk, hogy tényleg zsidók-e. Ezen adatok, *amelyeket számításainkba nem vettünk belé*, fontos szerepet játszanak annak bizonyításánál, hogy adataink, a zsidó kézen levő birtoknak csak *minimumát* mutatják. Összes végeredményeink megállapításánál tehát mindig a *legkisebb számokkal* dolgozunk.

Minden megyénél megemlíjük a megye lélekszámát és a mezőgazdasággal foglalkozó lakosok számát; a kivándorlás arányának jellemzésére is majdnem mindenütt közöljük az erre vonatkozó adatokat. Ezen adatoknak, főleg a zsidó kézen levő földbirtokra vonatkozó adatokkal való egybevetése, igen sok bajunknak magyarázza meg nyitját. Mennyi szegény keresztény családon segíthetne egy-egy arisztokrata- vagy főpapi nagybirtok parcellázása és bérbeadása! Mennyire megcsappanna ezen a réven – keresztény magyar népünk nagyarányú kivándorlása!

Amint azt könyvünk előszavában is jeleztük: adatainkat a *Rnbinek* Gyula szerkesztésében megjelent *Magyarországi Gazdacímtár* (1911.) nyomán állítottuk össze. Abauj-Torna megyénél egészen részletesen mutatjuk be adatgyűjtésünk módszerét. A többi megyénél csak végeredményeket közlünk.

Abauj-Torna megye.

Lakosainak száma 196.462. Mezőgazdasági népessége 110.081. A kivándorlás folytán a megye lakossága erősen fogy. A legutóbbi népszámlálás szerint 23.490 a távollevők száma (13%). Tíz év alatt a kivándorlás megkétszereződött. Ezen a réven a munkabérek állandóan növekednek.

I.

A zsidó tulajdonosok birtokállománya.

Berkovics Simon 104 kat. hold. Engel Zsigmond 114. Lang Leo 469. Rónai Dezső és társai 250. (Michnay Bertalan) és Frenkel Dezső 156. Klein Zsigmond 416. Pajor Ignác 270. Schiff Henrik 311. Fuchs Bertalan 247. Beké Ignác 137. Spitz Izrael 386. Haas Bertalan és társa 177. Hoffmeister testvérek 688. Kohn Menyhért 294. Pogány és Gajári 329. Strauszmann József 402. Liebmann Áron 278. Glück Hermanne 162. Glück Sámuel 262. Lichtenstein József 417. Silberger Márton 639. Fuchs Bertalan 209. Lang Leo 197. Lichtenstein József 209. Perlesz Adolf 211. Spitz Izrael 136. Gencsi Samu 245. Guttmann Samu 192. Laufer Jakabné 300. Frenkel Bertalan 755. Frenkel Dezső 418. Klein Mór és Műnk Samu 503. Braun Jakab 339. Lichtenstein József 304. Sonnenschein Ignác 143. Harsányi-féle részv. 504. Grünstein Sámuel 354. Klein Mór és Műnk Samu 871. Klein Abrahámné 653. Schwarz Dávid 297.

A megyében összesen 13.350 kat. hold van a zsidóság kezén *mint tulajdon*.

II.

A zsidó bérlők bérletei.

(A birtokok tulajdonosai: *ariztokraták, főpapok, városok, alapítók.*)¹

Zichy Béla gróf – Widder Mór 791 kat. hold. Egri főkapitán – Widder Mór 286. Radvánszky Albert báró – Schön-

¹ Minden birtoktestnél előbb a tulajdonos nevét közöljük, azután pedig a bérlőt.

feld Adolf 167. Özv. Zichy Rezsóné grófné – Lux Sámuel 517. Zichy-Meskó gróf – Fülöp Sámuel 272. M. kir. tanulmányi alap – Rosenfeld Mórné 925. Zichy Károly gróf – Lefkovicz Jakab 271. Zichy-Meskó gróf – Fülöp Lajos 192. Forgách Erzsébet grófné – Perlmann Mór 858. Pálffy László gróf – Schwarcz Dávid 1781. Andrassy Dénes gróf – Weisz Jónás 1248. Róm. kath. papnövelde – Glück Mór 240. Szepesi káptalan – Baum Sámuel 1856. Forgách Erzsébet grófnő – Degenstein József 1877. Hadik-Barkóczy Endre gróf – Ungár Izsó 678. Forgács Erzsébet grófné – Grünstein és Weisz 3517. Semsey Andor gróf – Laufer Ignác 674. Forgách István gróf – Róth Pinkász 4793. A megyében arisztokratáktól, főpapoktól stb. összesen 20.943 hold földet *bérel* a zsidóság.

III.

A zsidó bérlők bérletei.

(A birtokok tulajdonosai *nem* arisztokraták, főpapok stb.)

Dick Károly – Fülöp Lajos 339. Hámorszky Pál – Jónap Hermann 142. Matuska Péterné – Schlesinger Ignác 356. Hámorszky Erzsébet – Schlesinger Ignác 279. Papp István – Kohn Menyhért 215. Kollay Elekné – Reich József 382. Pamlényi Sándorné – Svarcz Jakab és társai 113. Szentimrey Dóra – Ungár Jenő 418. Berzeviczy Egyedné – Weisz Zsigmond 415. Máriássy Mátyás – Glück Vilmos 125. Balkányi Hermann – Landsmann Simon 190. Géczy Gyuláné – Landsmann Simon 158. Spirkó Agostonné – Silberger Ármin 630. Glück Lajosné – Silberger Ármin 132. Horváth Mihályné – Svarcz Simon 444. Stein Mihály – Svarcz Simon 115. Joób Albert – Fülöp Sándor 401. Platthy Mihály – Glück Miksa 607. Kállay Elekné – Reich József 328. Várhelyi Ferencné – Deszberg Mór 109. Kassa sz. kir. város – Grosz Sámuel 1540. Fornét Piroska – Ritter Hermann 253. Kassa sz. kir. város – Mand Manó 1305. Szepessy Zsigmondné – Harsányi József 192. Kazinczy Gyuláné – Grósz Ignác 264. Spóner Ödön – Weisz Lajos 162. Rakovszky György – Alexander Simon 501. Szepessy

Zsigmondné – Harsányi József 173. Glück Hermann – Frisch Samu 147. Schäffer Vilmos – Spitz Hermann 254. Bartha Pál – Braun Dezső 170. Gellén Katalin – Franki Jakab 280. Desseffy Albert – Pollner Benő 1173. Prichadny Arthurné – Zahler Ernő 372. Prichadny Henrik – Zahler Ernő 175. Szilágyi Istvánné – Guttmann Samu 397. Desseffy Albert – Pollner Benő 1329. Klinger Zsigmond – Jakabfi Dezső 2114. Balogh Istvánné – Floch Hermann 280. Alt Józsefné – Friedmann Samu és Adolf 326. Kelcz Gyula – Friedmann Samu és Adolf 440. Pappszász Eszter – Fleissig és fia 799. Kállay Elekné– Beich József 214. Csorna József – Groszmann Hermann 193. Pappné Gálos Berta – Zahler Ernő 121. Lamas Kálmán – Zahler Ernő 121. Matuska Péterné – Grünstein Ödön 269.

Nem arisztokrata stb. tulajdonosoktól összesen 19.462 hold földet *bérel* a zsidóság.

Végeredmény:

I. A zsidóság tulajdonában van...	13.350	kat.	hold.
II. Arisztokratáktól stb. bérelnék	20.943	«	holdat.
III. Nem arisztokratától bérelnék	19.462	«	«

A megyében tehát összesen 53.755 hold föld van a zsidóság kezén.

Alsófehér megye.

A lakosok száma 212.352. Mezőgazdasági népessége 157.000. A" kivándorlásra nincsenek adataink.

I.

A megyében összesen 10.903 hold van a zsidóság kezén, *mint tulajdon.*

II.

A megyében *arisztokratáktól, főpapoktól, városoktól, alapoktól* összesen 9149 hold földet *bérel* a zsidóság.

III.

Nem arisztokrata, főpapi stb. tulajdonosoktól összesen 8809 hold földet *bérel* a zsidóság.

Végeredmény:

I.	A zsidóság tulajdonában van	10.903 hold.
II.	Arisztokratáktól stb. bérelnek	9.149 holdat
III.	Nem arisztokratáktól stb. bérelnek	8.809 holdat.

A megyében tehát összesen 28.861 hold föld van a zsidóság kezén.

Arad megye.

Lakosainak száma 386.100. Mezőgazdasági népessége 269.816.

Míg az országra eső átlagos kivándorlási arányszám (ezer lélekre) 5, addig a megyében az arányszám 4.6. A visszavándorlás alig jöhet számba.

I.

A megyében összesen 54.955 hold van a zsidóság kezén, *mint tulajdon.*

II.

A megyében *arisztokratáktól, főpapoktól, városoktól, alapoktól* összesen 33.638 hold földet *bérel* a zsidóság.

III.

Nem arisztokrata, főpapi stb. tulajdonosoktól összesen 10.517 hold földet *bérel* a zsidóság.

Végeredmény:

I.	A zsidóság tulajdonában van	54.955 hold.
II.	Arisztokratáktól, főpapoktól bérelnek.....	33.638 holdat.
III.	Nem arisztokratáktól bérelnek	10.517 holdat.

A megyében összesen 99.110 hold föld van a zsidóság kezén.

Árva megye.

Lakosainak száma 85.009. Mezőgazdasági népessége 70.701.

A visszavándorlás egyenlő mértékű a kivándorlással.

A zsidóság kezén nincsen semmiféle földbirtok.

Baranya megye.

Lakosainak száma 290.782. Mezőgazdasági népessége 257.562.
A kivándorlás minimális.

- I. A zsidóság tulajdonában van 15.639 hold.
II. Arisztokratáktól, főpapoktól bérelnek..... 50.391 holdat.
III. Nem arisztokratáktól bérelnek..... 10.020 holdat.

A megyében összesen 76.050 hold föld van a zsidóság kezén.

Bars megye.¹

Lakosainak száma 165.122. Mezőgazdasági népessége 114.134.
A kivándorlás igen nagy mérvű; a visszavándorlók száma alig jöhet figyelembe.

I.	22.083 hold	
II.		17.973 «
III.		10.343 «
	Összesen:	50.399 «

Bácsbodrog megye.

Lakosainak száma 766.779. Mezőgazdasági népessége 494.769.
A kivándorlás tetemes.

I.	50.732 hold
II.	3.375 «
III.	23.027 «
	Összesen: 77.134 «

Bereg megye.

Lakosainak száma 208.589. Mezőgazdasági népessége 156.422.
Az elmúlt évben az alispáni jelentés szerint 1286 volt a kivándorlottak száma.

¹ Ezentúl mindenütt I. mellett áll: a zsidóság *tulajdonában* lévő földbirtok; II. mellett: az arisztokratáktól, a főpapoktól, városoktól és alapoktól *bérelt* földbirtokok nagysága; III. mellett pedig a *nem* arisztokratáktól stb. *bérelt* föld nagysága. A megyénként föltüntetett végeredményben a zsidó kézen levő *tulajdon és bérlet* együttesen szerepel.

I.	24.217 hold
II.	50.971 «
III.	11.395 «
Összesen:	86.583 «

Beszterce-Naszód megye.

Lakosainak száma 119.014. Mezőgazdasági népessége 91.172.
A kivándorlás nem abnormális.

I.	2.043 hold
II.	1.438 «
III. –	«
Összesen:	3.481 «

Békés megye.

Lakosainak száma 278.731. Mezőgazdasági népessége 192.333.
A kivándorlás csökkenőben van. A munkásviszonyok kedvezőtlenek.

I.	22.242 hold
II.	15.844 «
III.	12.116 «
Összesen:	50.202 «

Bihar megye.

Lakosainak száma 577.312. Mezőgazdasági népessége 443.182.
A kivándorlók lélekszáma 1910-ben 1951 volt.

I.	102.305 hold
II.	120.376 «
III.	45.948 «
Összesen:	268.629 «

Borsod megye.

Lakosainak száma 257.586. Mezőgazdasági népessége 151.033.
A kivándorlók száma 1910-ben 2600 volt.

I.	24.490 hold
II.	41.213 «
III.	19.303 «
Összesen:	85.006 «

Brassó megye.

Lakosainak száma 95.565. Mezőgazdasági népessége 42911.

A kivándorlás nem nagy mérvű.

A zsidóság kezén nincsen semmiféle földbirtok.

Csanád megye.

Lakosainak száma 140.007. Mezőgazdasági népessége 107.689.

A kivándorlás az országos átlaggal egyenlő (1000 lakosra 5).

I.	6.301 hold
II.	11.167 «
III.	4.374 «
Összesen:	21.842 «

Csík megye.

Lakosainak száma 128.382. Mezőgazdasági népessége 102.466.

Kivándorló nincs.

A zsidóság kezén nincsen semmiféle földbirtok.

Csongrád megye.

Lakosainak száma 295.827. Mezőgazdasági népessége 175.549.

A kivándorlás csekély mérvű.

I.	2.685 hold
II.	48.143 «
III.	– «
Összesen:	50.828 «

Esztergom megye.

Lakosainak száma 87.651. Mezőgazdasági népessége 51.586.

A kivándorlás nem ölt nagy arányokat.

I.	4.278 hold
II.	8.145 «
III.	835 «
Összesen:	13.258 «

Fejér megye.

Lakosainak száma 236.102. Mezőgazdasági népessége 164.069.

A kivándorlók száma 1910-ben mindössze 315 volt.

I.	42.859 hold
II.	79.097 «
III.	14.684 «
Összesen:	136.640 «

Fogarasz megye.

Lakosainak száma 92.861. Mezőgazdasági népessége 77.259.

A kivándorlás nem abnormis; ez is főleg Románia felé tart.

I.	1.525 hold
II.	– «
III.	– «
Összesen:	1.525 «

Gömör megye.

Lakosainak száma 187.784. Mezőgazdasági népessége 108.030.

Az alispáni jelentések szerint 1910-ben 1849 személy számára adtak ki útlevelet.

I.	20.338 hold
II.	7.149 «
III.	8.407 «
Összesen:	35.894 «

Győr megye.

Lakosainak száma 125.188. Mezőgazdasági népessége 73.967.

A kivándorlás csökkenőben van.

I.	12.453 hold
II.	21.413 «
III.	3.987 «
Összesen:	37.853 «

Hajdú megye.

Lakosainak száma 223.612. Mezőgazdasági népessége 138.571.

A kivándorlás alig számba jövő.

I.	37.377 hold
II.	116.869 «
III.	15.054 «
Összesen:	169.300 «

Háromszék megye.

Lakosainak száma 137.261. Mezőgazdasági népessége 100.858.

A kivándorlás nem abnormális.

I.	3.785 hold
II.	– «
III.	553 «
Összesen:	4.338 «

Heves megye.

Lakosainak száma 255.345. Mezőgazdasági népessége 181.129.

I.	57.781 hold
II.	23.957 «
III.	17.648 «
Összesen:	99.386 «

Hont megye.

Lakosainak száma 130.754. Mezőgazdasági népessége 84.369.
A kivándorlók száma 1910-ben 485 volt.

I.	19.356 hold
II.	19.804 «
III.	7.391 «
Összesen:	36.551 «

Hunyad megye.

Lakosainak száma 303.838. Mezőgazdasági népessége 232.422.
A kivándorlás utóbbi időben nagyobb arányokat kezd öltetni.

I.	16.019 hold
II.	3.432 «
III.	5.518 «
Összesen:	24.969 «

Jász-Nagykun-Szolnok megye.

Lakosainak száma 350.269. Mezőgazdasági népessége 248.417.
A kivándorlás jelentéktelen.

I.	78.774 hold
II.	29.519 «
III.	40.499 «
Összesen:	148.792 «

Kis-Küküllő megye.

Lakosainak száma 109.197. Mezőgazdasági népessége 94.689.
A legutóbbi alispáni jelentés szerint a kivándorlottak száma 2346.

I.	1.972 hold
II.	3.324 «
III.	2.151 «
Összesen:	7.447 «

Kolozs megye.

Lakosainak száma 253.656. Mezőgazdasági népessége 181.632.
A kivándorlás csökkenőben van.

I.	32.479 hold
II.	10.791 «
III.	17.993 «
Összesen:	61.263 «

Komárom megye.

Lakosainak száma 180.024. Mezőgazdasági népessége 117.379.

A munkásviszonyok igen rosszak. A munkáskéz drága és megbízhatlan.

I.	25.894 hold
II.	46.436 «
III.	16.228 «
Összesen:	88.558 «

Krassó-Szörény megye.

Lakosainak száma 443.001. Mezőgazdasági népessége 320.281.

A munkásviszonyok kedvezőtlenek. A kivándorlás jelentéktelen.

I.	28.751 hold
II.	10.138 «
III.	7.700 «
Összesen:	46.589 «

Liptó megye.

Lakosainak száma 82.159. Mezőgazdasági népessége 51.947.

A kivándorlás újból nagyobb mérvet ölt; miert is a munkásviszonyok rosszabbodnak.

I.	2.895 hold
II.	– «
III.	2.524 «
Összesen:	5.419 «

Maros-Torda megye.

Lakosainak száma 197.688. Mezőgazdasági népessége 149.036.
A munkásviszonyok napról-napra rosszabb

I.	34.071 hold
II.	57.423 «
III.	7.773 «
Összesen:	99.267 «

Máramaros megye.

Lakosainak száma 309.598. Mezőgazdasági népessége 221.279.
A munkásviszonyok kedvezőtlenek. A kivándorlás csökkenőben van.

I.	119.219 hold
II.	212 «
III.	369 «
Összesen	119.800 «

Mosón megye.

Lakosainak száma 87.714. Mezőgazdasági népessége 60.493.
A munkásviszonyok kedvezőtlenek.

I.	4.513 hold
II.	37.415 «
III.	1.381 «
Összesen:	43.309 «

Nagy-Küküllő megye.

Lakosainak száma 145.138. Mezőgazdasági népessége 114.629.

I.	502 hold
II.	– «
III.	10.929 «
Összesen:	11.431 «

Nógrád megye.

Lakosainak száma 239.097. Mezőgazdasági népessége 151.809.

A kivándorlás igen nagy mérvű volt; még most is mintegy 4000 kivándorló van távol. A munkáviszonyok rosszabbodnak részint a munkáshiány, részint a folyton emelkedő bérek miatt.

I.	70.700 hold
II.	30.677 «
III.	27.757 «
Összesen:	129.134 «

Nyitra megye.

Lakosainak száma 428.296. Mezőgazdasági népessége 299.946.
A kivándorlás nem csökken.

I.	67.560 hold
II.	62.912 «
III.	30.189 «
Összesen:	160.661 «

Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye.

Lakosainak száma 1,615.913. Mezőgazdasági népessége 576.275.
Kivándorlás nincs.

I.	149.322 hold
II.	69.581 «
III.	57.122 «
Összesen:	276.025 «

Pozsony megye.

Lakosainak száma 367.502. Mezőgazdasági népessége 210.799.
1910-ben 307 útlevelet adtak ki (1909-ben 744-et).

I.	23.614 hold
II.	87.636 «
III.	11.197 «
Összesen:	122.447 «

Sáros megye.

Lakosainak száma 174.470. Mezőgazdasági népessége 125.070. A munkásviszonyok nagyon kedvezőtlenek. A munkás-hiány állandó. A munkabérek magasak. 1910-ben 742 útlevelet adtak ki, azonban, legalább mégegyszer ennyire tehető a titkos ügynökök által kikalauzolt kivándorlók száma. A határrendőrség ébersége meddő.

I.	71.974 hold
II.	13.180 «
III.	12.414 «
Összesen:	97.568 «

Somogy megye.

Lakosainak száma 345.586. Mezőgazdasági népessége 260.538.

I.	58.535 hold
II.	130.354 «
III.	36.170 «
Összesen	225.059 «

Sopron megye.

Lakosainak száma 280.796. Mezőgazdasági népessége 168.076. A munkabérek a kivándorlással együtt folyton nőnek.

I.	16.766 hold
II.	6.714 «
III.	605 «
Összesen:	24.085 «

Szabolcs megye.

Lakosainak száma 288.672. Mezőgazdasági népessége 218.587. A munkásviszonyok az állandóan számottevő kivándorlás folytán kedvezőtlenek. A munkabérek folyton emelkednek.

I.	123.347 hold
II.	77.712 «
III.	79.189 «
Összesen:	280.248 «

Szatmár megye.

Lakosainak száma 367.590. Mezőgazdasági népessége 260.180.

I.	83.386 hold
II.	76.728 «
III.	38.019 «
Összesen:	198.133 «

Szeben megye.

Lakosainak száma 166.188. Mezőgazdasági népessége 110.910. A kivándorlás nem nagy mérvű. A zsidóságnak nincsen semmi-féle földbirtoka.

Szepes megye.

Lakosainak száma 172.091. Mezőgazdasági népessége 91.983. A zsellérrendszer túlkapasai ösztönzik a népet kivándorlásra.

I.	13.946 hold
II.	19.532 «
III.	3880 «
Összesen:	37.358 «

Szilágy megye.

Lakosainak száma 207.294. Mezőgazdasági népessége 171.543. A kedvezőtlen munkásviszonyok a legszorosabb összefüggésben állnak a kivándorlás nagyságával.

I.	50.858 hold
II.	17.355 «
III.	10.633 «
Összesen:	78.846 «

Szolnok-Doboka megye.

Lakosainak száma 237.134. Mezőgazdasági népessége 195.927.
A munkásviszonyok folyton rosszabbodnak; a kivándorlás emelkedőben van.

I.	50.741 hold
II.	16.835 «
III.	22.276 «
Összesen:	89.852 «

Temes megye.

Lakosainak száma 473.242. Forrásunkban mezőgazdasági népessége (nyilván hibásan) ugyanannyinak van föltüntetve. A kivándorlás nagymérvű. A munkásviszonyok kedvezőtlenek.

I.	32.140 hold
II.	31.433 «
III.	6.452 «
Összesen:	70.025 «

Tolna megye.

Lakosainak száma 253.182. Mezőgazdasági: népessége 179.559.

I.	26.590 hold
II.	75.040 «
III.	3.463 «
Összesen:	105.093 «

Torda-Aranyos megye.

Lakosainak száma 160.579. Mezőgazdasági népessége 126.127.
A kivándorlás csökkenőben van.

I.	10.829 hold
II.	– «
III.	– «
Összesen:	10.829 «

Torontál megye.

Lakosainak száma 709.602. Mezőgazdasági népessége 445.860.

I.	64.219 hold
II.	26.219 «
III.	13.558 «
Összesen:	103.996 «

Trencsén megye.

Lakosainak száma 287.665. Mezőgazdasági népessége 216.732.
A munkásviszonyok rosszabbodnak.

I.	57.260 hold
II.	18.093 «
III.	10.312 «
Összesen:	85.665 «

Turóc megye.

Lakosainak száma 51.956. Mezőgazdasági népessége 31.592.

I.	3249 hold
II.	16.433 «
III.	712 «
Összesen:	20.394 «

Udvarhely megye.

Lakosainak száma 118.275. Mezőgazdasági népessége 96.276»
A munkásviszonyok a lehető legrosszabbak. 1910-ben 1041 út-
levelet adtak ki.

I.	2975 hold
II.	– «
III.	1186 «
Összesen:	4161 «

Ugocsa megye.

Lakosainak száma 83.316. Mezőgazdasági népessége 63.669.

I.	12.379 hold
II.	– «
III.	6105 «
Összesen:	18.484 «

Ung megye.

Lakosainak száma 153.266. Mezőgazdasági népessége 112,260.

I.	24.295 hold
II.	6247 «
III.	1784 «
Összesen:	32.326 «

Vas megye.

Lakosainak száma 418.905. Mezőgazdasági népessége 291.790.
A munkásviszonyok kedvezőtlenek.

I.	36.849 hold
II.	46.424 «
III.	11.230 «
Összesen:	94.503 «

Veszprém megye.

Lakosainak száma 277.024. Mezőgazdasági népessége 152.966.
A munkásviszonyok kedvezőtlenek. 1910-ben 1194 volt a ki-vándorlók száma.

I.	36.022 hold
II.	66.727 «
III.	12.843 «
Összesen:	115.592 «

Zala megye*

Lakosainak száma 437.116. Mezőgazdasági népessége 335.327.
Helyenként nagyfokú a munkáshiány. A munkabérek magasak.

I.	32.670 hold
II.	37.798 «
III.	10.850 «
Összesen:	81.318 «

Zemplén megye.

Lakosainak száma 327.993. Mezőgazdasági népessége 233.302.
A munkásviszonyok a nagyfokú kivándorlás miatt kedvezőtlenek.

I.	93.870 hold
II.	92.432 «
III.	23.376 «
Összesen:	209.678 «

Zólyom megye.

Lakosainak száma 124.420. Mezőgazdasági népessége 60.763.

I.	5397 hold
II.	– «
III.	1131 «
Összesen:	6528 «

Az eredmények összegezése szerint:

I. A zsidóság *tulajdonában* van összesen: 2,116.279 hold föld.

II. A zsidóság által *bérelt* arisztokrata, főpapi, városi és alapítványi birtokok nagysága 1,925.807 hold.

III. A zsidóság által *bérelt* nem arisztokrata stb. birtokok nagysága 789.391 hold.

Összesen tehát 4,831177 hold¹ földbirtok van a zsidóság kezén.

¹ Összes adataink csak a 100 holdnál *nagyobb* birtoktestekre vonatkoznak. Az, hogy a zsidóság a 100 holdnál kisebb birtoktestekből mennyit bir, az egyáltalán nem mutatható ki.

Eredményeink táblázatos kimutatásai:

Megye	A 100 holdnál nagyobb birtokokból a zsidóság		
	tulajdonában van	bérletében van	
		az arisztokrata, főpapi, városi és alapliványi birtokokból	a nem arisztokrata, főpapi stb. birtokokból
	h o l d		
I.	II.	III.	
Abauj-Torna.....	13.350	20.943	19.462
Alsó-Fehér.....	10.903	9149	8809
Arad.....	54.955	33.638	10.517
Árva.....	—	—	—
Baranya.....	15.639	50.391	10.020
Bars.....	22.083	17.973	10.343
Bács-Bodrog.....	50.732	3375	23.027
Bereg.....	24.217	50.971	11.395
Beszterce-Naszód.....	2043	1438	—
Békés.....	22.242	15.844	12.116
Bihar.....	102.305	120.376	45.948
Borsód.....	24.490	41.213	19.303
Brassó.....	—	—	—
Csanád.....	6301	11.167	4374
Csik.....	—	—	—
Csongrád.....	2685	48.143	—
Esztergom.....	4278	8145	835
Fejér.....	42.859	79.097	14.684
Fogarás.....	1525	—	—
Gömör.....	20.338	7149	8407
Győr.....	12.453	21.413	3987
Hajdu.....	37.377	116.869	15.054
Háromszék.....	3785	—	553
Heves.....	57.781	23.957	17.648
Hont.....	19.356	19.804	7391
Hunyad.....	16.019	3432	5518
Jász-Nagykun-Szolnok	78.774	29.519	40.499
Kis-Küküllő.....	1972	3324	2151
Kolozs.....	32.479	10.791	17.993
Komárom.....	25.894	46.436	16.228
Krassó-Szörény.....	28.751	10.138	7700
Liptó.....	2895	—	2524
Maros-Torda.....	34.071	57.423	7773
Máramaros.....	119.219	212	369
Moson.....	4513	37.415	1381

Megye	A 100 holdnál nagyobb birtokokból a zsidóság		
	tulajdonában van	bérletében van	
		az arisztokráta, főpapi, városi és alapítványi birtokokból	a nem arisztokráta, főpapi stb. birtokokból
	h o l d		
I.	II.	III.	
Nagy-Küküllő	502	—	10.929
Nógrád	70.700	30.677	27.757
Nyitra	67.560	62.912	30.189
Pest-P.-S.-Kiskun	149.322	69.581	57.122
Pozsony	23.614	87.636	11.197
Sáros	71.974	13.180	12.414
Somogy	58.535	130.354	36.170
Sopron	16.766	6714	605
Szabolcs	123.347	77.712	79.189
Szatmár	83.386	76.728	38.019
Szeben	—	—	—
Szepes	13.946	19.532	3880
Szilágy	50.858	17.355	10.633
Szolnok-Doboka	50.741	16.835	22.276
Temes	32.140	31.433	6452
Tolna	26.590	75.040	3463
Torda-Aranyos	10.829	—	—
Torontál	64.219	26.219	13.558
Trencsén	57.260	18.093	10.312
Túróc	3249	16.433	712
Udvarhely	2975	—	1.186
Ugocsa	12.379	—	6.105
Ung	24.295	6247	1.784
Vas	36.849	46.424	11.230
Veszprém	36.022	66.727	12.843
Zala	32.670	37.798	10.850
Zemplén	93.870	92.432	23.376
Zólyom	5397	—	1.131
Összesen	2,116.279	1,925.807	789.391

A Duna bal partján:

Megye	A 100 holdnál nagyobb birtokokból a zsidóság		
	tulajdonában van	bérletében van	
		az arisztokráta, főpapi, városi és alapítványi birtokokból	a nem arisztokráta, főpapi stb. birtokokból
	h o l d		
I.	II.	III.	
Arva	—	—	—
Bars	22.083	17.973	10.343
Esztergom	4278	8145	835
Hont	19.356	19.804	7391
Liptó	2895	—	2524
Nógrád	70.700	30.677	27.757
Nyitra	67.560	62.912	30.189
Pozsony	23.614	87.636	11.197
Trencsén	57.260	18.093	10.312
Turóc	3249	16.433	712
Zólyom	5397	—	1131
Összesen	276.392	261.673	102.391

A Duna jobb partján:

Baranya	15.639	50.391	10.020
Fejér	42.859	79.097	14.684
Győr	12.453	21.413	3987
Komárom	25.894	46.436	16.228
Moson	4513	37.415	1381
Somogy	58.535	130.354	36.170
Sopron	16.766	6714	605
Tolna	26.590	75.040	3463
Vas	36.849	46.424	11.230
Veszprém	36.022	66.727	12.843
Zala	32.670	37.798	10.850
Összesen	308.790	597.809	121.461

A Duna-Tisza közén:

Megye	A 100 holdnál nagyobb birtokokból a zsidóság		
	tulajdonában van	bérletében van	
		az arisztokrácia, főpapi, városi és alapítványi birtokokból	a nem arisztokrácia, főpapi stb. birtokokból
	h o l d		
I.	II. *	III.	
Bács-Bodrog	50.732	3375	23.027
Csongrád	2685	48.143	—
Heves.....	57.781	23.957	17.648
Jász-N.-Szolnok	78.774	29.519	40.499
Pest-P.-S.-Kiskun	149.322	69.581	57.122
Összesen	339.294	174.575	138.296

A Tisza jobb partján:

Abauj-Torna	13.350	20.943	19.462
Bereg	24.217	50.971	11.395
Borsod	24.490	41.213	19.303
Gömör	20.338	7149	8407
Sáros	71.974	13.180	12.414
Szepes	13.946	19.532	3880
Ung	24.295	6247	1784
Zemplén	93.870	92.432	23.376
Összesen	286.480	251.667	100.021

A Tisza bal partján:

Békés	22.242	15.844	12.116
Bihar	102.305	120.376	45.948
Hajdu.....	37.377	116.869	15.054
Máramaros.....	119.219	212	369
Szabolcs	123.347	77.712	79.189
Szatmár.....	83.386	76.728	38.019
Szilágy	50.858	17.355	10.633
Ugocsa	12.379	—	6105
Összesen	551.113	425.096	207.433

A Tisza-Maros szögében :

Megye	A 100 holdnál nagyobb birtokokból a zsidóság		
	tulajdonában van	bérletében van	
		az arisztokrata, főpapi, városi és alapítványi birtokokból	a nem arisztokrata, főpapi stb. birtokokból
	h o l d		
I.	II.	III.	
Arad	54.955	33.638	10.517
Csanád	6301	11.167	4374
Krassó-Szörény	28.751	10.138	7700
Temes	32.140	31.433	6452
Torontál	64.219	26.219	13.558
Összesen	186.366	112.595	42.601

A Királyhágón túl:

Alsó-Fehér	10.903	9149	8809
Beszterce-Naszód	2043	1438	—
Brassó	—	—	—
Csik	—	—	—
Fogaras	1525	—	—
Háromszék	3785	—	553
Hunyad	16.019	3432	5518
Kis-Küküllő	1972	3324	2151
Kolozs	32.479	10.791	17.993
Maros-Torda	34.071	57.423	7773
Nagy-Küküllő	502	—	10.929
Szeben	—	—	—
Szolnok-Doboka	50.741	16.835	22.276
Torda-Aranyos	10.829	—	—
Udvarhely	2975	—	1186
Összesen	167.844	102.392	77.188
Az összesített végeredmény	2,116.279	1,925.807	789.391

Megjegyzések: A 27-ik oldalon, *Abauj-Torna* megyénél részletesen mutattuk be módszerünket, amellyel adatainkat megállapított-

tuk. A lehető legnagyobb körültekintéssel gyűjtöttük adatainkat. Ott, ahol kételyeink voltak affelől, hogy az illető tulajdonos vagy bérlő valóban zsidó-e, ott kihagytuk az adatsorokat számításainkból. Az ilyen oknál fogva számításainkból kihagyott adatok összegezése is óriási nagy számokat ad. Így, nem vettünk számításba az 7. csoportnál kerek 200.000 holdat; a II. csoportban 258.000 holdat és a III. csoportban 63.000 holdat. Kétségtelen pedig, hogy az így kihagyott adatok nagy részét teljes joggal vehettük volna számításba. Főntebbi kimutatásaink tehát valóban a zsidóság kezén lévő földbirtoknak csak *minimumát* mutatják. Hogy ez tényleg így van, azt a következő megjegyzéseink is igazolják. Sok esetben fordul elő, hogy egy-egy nagyobb birtokot *keresztények zsidókkal együtt* bérelnék. Rendkívül sok ilyen adatot mellőztünk el. Például: Arad megyében József főherceg uradalmát bérlő Weisz Lipót (és többen) 3276 hold; Baranya megyében Schaumburg – Lippe herceg uradalmát bérlő Tachtler Henrik, Weisz és Fürst (és többen) 10.325 hold; ugyanitt ugyanattól a tulajdonostól bérel Fürst és Weisz (és többen) 6740 holdat; ugyanattól a tulajdonostól Herpner Oszkár, Mautner Róbert (és kívülük még egy bérlő) 1569 holdat. Bars megyében Kosztolányi Lászlótól bérel Biss Adolf, Nagel Adolf (és kívülük még egy bérlő) 518 holdat. Fejér megyében Wimpfen Simon gróftól bérel Löwy Ignác (és még két bérlő) 6715 holdat; Hajdú megyében Semsey Andor tulajdonostól 18.657 holdat bérelnék: Lichtschein Dezső és Samu, Lichtschein Jenő és Márton, Fürst Ödön, Balmazújváros község, Haranyi J., Csige J. és Lichtschein Mózes; Debrecen városától: Leitner Dezső, Frenkel Vilmos (és még két bérlő) 2344 holdat bérei; ugyancsak Debrecen városától bérel: Propper Miklós, Lichtschein Mózes (és többen) 4741 holdat; Sopron megyében Esterházy Miklós hercegtől bérel Rosinger Adolf, Hacker Lipót (és több bérlő) 13.738 holdat. Csak példának említettük fel – az igen sok közül – a néhány adatot. Kétségtelen tehát, hogy adatszerű megállapításaink, a zsidókezén lévő földbirtoknak: *csak alsó határát jelölik meg*; a valóságban pedig, *jóval több* föld van a zsidóság kezén, mint amennyit minimális adataink megjelölnek.

Teljes tudatában vagyunk annak, hogy adatgyűjtésünk módszere hibaforrásokat is tartalmaz. Éppen ezért, több százezer holdnyi olyan területet kapcsolunk ki számításainkból (lásd pl. az 57-ik oldalon közölt jegyzetet), amelyen tényleg zsidók gazdálkodnak. Végeredményeim helyességét tehát – kikapcsolt adataim révén is – bizonyítani tudom és erre kész vagyok.

Birtokviszonyaink részletes jellemzése.

Eddigi megállapításaink szerint 2,116.279 kat. holdnyi földbirtok van a zsidóság *tulajdonában*; ezen fölül pedig *bérlet* alakjában 2,715.198 kat. holdnyi földbirtokot kezelnek. *Eddig tehát összesen 4,831.477 kat. holdnyi olyan területet mutattunk ki – minimális számítás alapján¹ – amelyen zsidók gazdálkodnak.*

Már idáig is hangsúlyoztuk, hogy eddigi kimutatásaink csak a *100 holdnál nagyobb* birtoktestekre vonatkoznak. *A zsidóság tulajdonában és hasznélvezetében lévő azon birtoktestek, amelyek 100 holdnál kisebbek, egyáltalában nem szerepelnek kimutatásainkban.* Azért nem, mert a *100 holdnál kisebb* területű birtoktestekre vonatkozóan semmiféle fölhasználható kimutatók nem is léteznek. *Ne gondolja tehát senki, hogy az országban mindössze csak 5,000.000 holdnyi földön gazdálkodnak zsidók.*

A valóságban úgy áll a dolog, hogy a zsidóság a *tulajdonában* lévő és az előbbi fejezetben kimutatott 2,116.279 holdnyi területet, úgyszintén a zsidóság kezén lévő 2,715.198 holdnyi *bérletet* – *nem az ország egész megművelt területéből bírja* (tehát nem az összesen művelés alatt álló 36,857.246 holdból), *hanem ennek a területnek csak azon részéből*, amely a *100 holdnál nagyobb birtoktestekből* tevődik össze. Ez a terület pedig 17,565.152 hold. A valóságos állapot tehát az, hogy a zsidóság, *pusztán ebből a 17,565.152 holdnyi (100 holdnál nagyobb) közép- és nagybirtokból bír* 2,116.279 holdat *mint tulajdont* és még ezenfölül ugyanebből a 17 millió holdból 2,715.198 holdat, *mini bérletet.* *Pusztán ebből a 17 millió holdnyi közép- és nagybirtokból van tehát 5,000.000 hold (bérlet és tulajdon) a zsidóság kezén!*

Százalékokban kifejezve így festenek a viszonyok: *pusztán és kizárólag* a magyarországi közép- és nagygazdaságokból 12% van *mint tulajdon* és ugyanebből a birtokfajból 15.5% van *mint bérlet* a zsidóság kezén. *Egyedül tehát a 17,565.152 holdnyi közép- és nagybirtokból 27.5% erejéig a zsidóság élvezi a hasznat, holott a zsidóság az ország lakosainak mindössze csak 4.9 százalékát teszi ki!*

A művelés alatt álló 36,857.246 holdnyi összes területből

¹ Lásd az 51-ik oldalt.

19,292.094 hold jut a 100 holdnál kisebb birtokokra, gondoljuk most már meg, hogy ebből a 19,292.094 holdnyi területből *egyetlenegy holdnyi terület sem szerepel eddigi kimutatásaink közt*. Arra nézve ugyanis, hogy ebből a 19,292.094 holdból mennyi föld van a zsidóság kezén, azért lehetetlen számításokat végezni, mert az erre hivatott állami statisztikai hivatal, bizonyára – a liberalizmus szent nevében – nem tartja szükségesnek földbirtokviszonyainkat abból a szempontból figyelemmel kísérni, hogy az évtizedek óta állandóan beszivárgó zsidóság mennyit foglalt már el belőle. Hogy a mi *részleges* adatainkat is összeállíthattuk, azt sem statisztikai hivatalunk adatgyűjtésének köszönhetjük, aminthogy utaltunk már forrásunkra. Az erre hivatott hivatal – nyilván a zsidópártoló, liberális politikai irányítás révén – egyszerűen nem törődik vele, hogy túlnyomóan mezőgazdasággal foglalkozó keresztény népünk lába alól kicsúszik-e, vagy sem, nemzeti létünk legbiztosabb és legjelentősebb bázisa: a föld. Nem törődik vele senki, hogy nemzetünk közgazdasági életében a keresztény magyarságra veszedelmes eltolódások mind nagyobb és nagyobb arányokat öltenek.

Úgy áll hát a dolog, hogy a zsidó kézen lévő 5 millió hold földhöz hozzá kellene még számítanunk a 19,292.094 holdból (a kiscgazdaságokból) azt a területet, amely, mint tulajdon és bérlet, ugyancsak az ő kezükön van. Ezt azonban megtenni – a fönti okoknál fogva – teljesen lehetetlen.

Csonka statisztikánk kiegészítésére, mindössze az a föltevés nyújthatna segítséget, hogy a zsidóság a kisbirtokból is *ugyanazon arány szerint* veszi ki részét, mint a 100 holdon fölüli birtokokból.¹ Ebben az esetben ugyanis, arányos számítás útján, egy bizonyos relatív – de kétségkívül a való viszonyokat nem fedő – eredményt nyernénk. Éppen ezért, ámbár kiszámítottuk a 19,292.094 holdra jutó azon arányos területet, amely a zsidóság javára írandó, mindamellettt erre a föltevészerű adatra súlyt nem helyezünk, *sőt a következőkben figyelembe se vesszük*. Nos, ha azon föltevésünk, hogy a zsidóság a 100 holdnál kisebb birtokokból is *ugyanazon* arány szerint veszi ki részét, mint a 100 holdnál nagyobb birtokokból, megengedhető volna, akkor a művelés alatt álló összes hazai földből (36,857 246 kat. hold) 4,500.000 hold volna a zsidóság *tulajdonában* és 5,700.000 hold *bérletükben*. A földolog és a tény mindenesetre az marad, hogy *a zsidóság az ország megművelt területének kisebbik feléből* (a 17

¹ Ezt az elvet követte, nyilván tévesen, *Petrássevich Géza*, «Zsidó földbirtokosok és bérlők Magyarországon» című művében. 1904.

millió hold közép- és nagybirtokból) *bir* közel 5 millió holdat. Hogy a zsidóság az ország megművelt területének *nagyobbik feléből* (a 19 millió hold kisbirtokból) hány millió holdat *bir*, ennek megállapítását – a kiszámított föltevészerű adattól teljesen eltekintve – az olvasó sejtésére bízunk. Ez a sejtésünk bizonyára megnöveli néhány millió holddal azt a területet (4,831.477 hold), amelyen immár *tényleg* zsidók gazdálkodnak.

Hogy a zsidóságot – aránytalan módon – főleg arisztokráciánk segíti a nagy *bérletekhez*, azt az előbbi fejezetben megállapítottuk. Nem bizonyítottuk azonban még azt, hogy a zsidóság *tulajdonában* lévő föld is, *főleg* – vagy legalább is igen jelentős mértékben – *arisztokrata családoktól* származott át a zsidóság kezére. Arra nézve sem nyújtottunk még semmiféle támpontot, hogy az a zsidóság, amely néhány évtizeddel ezelőtt még jogfosztott volt, amely még néhány évtizeddel ezelőtt semmiféle ingóságot nem szerezhettek, *milyen tempóban* jutott hozzá *a tulajdonában lévő* több millió holdnyi magyar földhöz. Mindkét kérdésünkre az alábbi adatsoraink adják meg a feleletet. Ezekre az adatokra vonatkozóan mindössze azt jegyezzük meg, hogy azok gyűjtését – hírlapokból és szaklapokból – *1910. évi szeptember hó elején* kezdtük meg. Teljességre nem tarthatnak számot, amennyiben csak akkor jegyeztük őket, amikor éppen élénkbe akadtak. íme az adatok:

1910. évi szeptember hó elsejétől kezdve adás-vevés révén, a következő nagybirtokok mentek át – többnyire keresztény arisztokraták kezéből – zsidók kezére:¹

Spitzer Antal oladi bérlő megvette *Rupprecht* Tasziló nagybirtokos 1700 holdas birtokát. *Dunaszerdahelyen* a *Dukesz* és *Hercog* cég 2700 holdas birtokot vett. A Szentkirályi-féle birtokot *Sajógömörben* 80.000 koronáért megvette *Hübscher* N. *Blaskovics* Elemér pusztakengyeli birtokából 2000 holdat 1,560.000 koronáért megvett *Leder er* *Arthur* és *Lederer* Károly. Gróf *Pejacsevich* Tivadar 3100 holdas birtokát megvette *Csillag* Antal. *Bauer* Mihály 960 holdas birtokát megvette *Berg* Miksa egymillió koronáért. *Königsegg* gróf tanci (Arad m.) 5200 holdas birtokát megvették *Röser* és társai 2,800.000 koronáért. A gróf *Esterházy* Pál-féle 4500 holdas uradalmat 1,750.000 koronáért *Strasser* Jónás és *Strasser* Arnold vette meg. Gróf *Zichy* László

¹ Az adatokat időrendben sorakoztatjuk egymás mellé.

somogy megyei 3000 holdas birtokát *Weisz Ede* csurgói kereskedő vette meg 850.000 koronáért. Gróf *Pejacsevich Tivadar* 3000 holdas zombori birtokát 2,300.000 koronáért *eddigi bér-lője: Spitzer Gyula* vette meg. A Magyar Telepítőbank szenteleki erdősegeit a *Deutsch* testvérek (székesfehérvári fakereskedők) vették meg 2,260.000 koronáért. A szolnoki Kereskedelmi Bank alsószilvágyi 1300 holdas birtokát *Hatvany-Deutsch Béla* vette meg. A Vietorisz-féle birtokot 450.000 K-ért *Herzog I. Károly* vágujhelyi gabonakereskedő vette meg. A baltavári hercegi birtokot *Häuser Lipót* bécsi *lókereskedő* vette meg 1,952.000 K-ért. A Répáspuszta nevű 524 holdas gömörme gyei erdőbirtokot *Rosenberg József* fakereskedő vette meg. A novidvori földbirtokot a *Mayer* és *Wolkenfeld* cég vette meg 1,500.000 K-ért. (Ezen adatokat 1910. nov. 15-én zártuk le; az év végéig több adatot nem is találtunk.)

Úgy áll tehát a dolog, hogy rövid *egy-két hét* leforgása alatt (1910. szept. – 1910. nov. 15-ig) mintegy 33.000 holdnyi arisztokrata és egyéb birtok jutott zsidó *lókupecsek*, egyebekben pedig keresztény pénzen meggazdagodott zsidó kereskedők kezére. De lássuk tovább az adatokat:

1911. évi január hó elejétől kezdve adás-vevés révén a következő birtokok cseréltek gazdát, helyesebben, a régi keresztény birtokosok helyébe a következő új, zsidó birtokosok léptek: *Josipovich Imre* volt horvát miniszter jalkoveci uradalmát megvette *Leitner István* varasdi kereskedő. A mosonszolnoki határban levő Rónafőpusztát megvette *Somogyi Dezső* 2,000.000 K-ért. A *Goldfinger* és *Teplanszky* cég megvette a szászrégeni tutajtársaság erdőségét 8'5 millió K-ért. A gróf *Kottulinszky-féle* erdőuradalmat 2,260.000 K-ért megvette a székesfehérvári *Deutsch* cég. A magyarczaholyi 1000 holdas *Zeyk-féle* birtokot megvették a *Schwartz-testvérek* 480.000 K-ért. *Mándi Ignác* megvette a gróf *Károlyi-féle* nyírbátori 4200 holdas uradalmat. *Farkasfálván* 1500 holdas birtokot vett 550.000 K-ért *Braun Mór* nagyikindai bankár és *Bárányi Mór* budapesti kávé. Nyirkovászson *Fried Géza* és *Fried Béni* közösen vásároltak 1550 holdas birtokot 740.000 K-ért. *Domonyon Fischer Ede* 300.000 K-ért birtokot vett. Gróf *Károlyi Antal* sóspusztai 2100 holdas birtokát megvette

Schwartz Jakab nagybérő. A királyi család alapítványainak tulajdonában levő albertfalvai telkeket megvette 3,200.000 K-ért egy szindikátus, amelynek tagjai: a Budapesti Takarékpénztár, a *Deutsch* Ignác és fiai cég, *Strasser* Sándor és *Weisz* Manfréd. Igaion a *Berger* Antal és fia kaposvári cég 530.000 K-ért birtokot vett. Az eredetileg gróf Zichy-féle beleznai birtokot megvette *Milkó* Andor szegedi lakos. Kecskemét város a tulajdonát képező Baracspusztát 690.000 K-ért eladta *György* Jenőnek és *Grosz* Jenőnek. Gróf Esterházy Pál felsőgallai 700 holdas birtokát megvette a *Schlesinger* és *Lázár* cég. Pallavicini Ede örgróf avaskecskési 1400 holdas birtokát megvették *Ring* Lipót és Samu kaposvári fakereskedők. Resznekén 970.000 K-ért vett birtokot *Tauber* Ottó. Fűteleken *Tarján* József és Géza 1,335.000 K-ért birtokot vettek. Grót Bethlen Sándor örökösének bükk-erdeit 36.000 K-ért. *Köszténbaum* Béla vette meg. A zólyomjánosi erdőipar-vállalatot 2.5 millió K-ért megvette *Lázár* és társa budapesti fakereskedő-cég. *Fürst* J. Gogánfalván 265.000 K-ért birtokot vett. Gróf Szapáry László felsőszolnoki birtokát *Schwarz* Izidor vette meg 725.000 K-ért. *Rosner* J. Jánosházán 600 holdas birtokot ve 370.000 K-ért. Gróf Flaudern zalaszentmihályi birtokát *Sternthal* Bernát 1.5 millió K-ért megvette. Herceg Thurn-Taxis Egon baltavári uradalmát megvette *Orenstein* Vilmos 2,452.000 K-ért. Tömördön *Jármi* Jordánné 620.000 K-ért birtokot vásárolt. Földesen *Szöke* Jenő 1,228.000 K-ért 1600 holdas birtokot vett. Zalalövön *Weinberger* Ignác vásárolt 925.000 K-ért földbirtokot. Néhai báró Bánfly Dezső ballai uradalmának egy részét egy konzorcium vette meg 1,200.000 K-ért, amelynek tagjai: a Szilágyvármegyei Iparbank, *Weinberger* Károly és *Keller* Samu. Nagysomkuton 120.000 K-ért *Katz* Sámuel birtokot vett. A *Neuberger*-testvérek budapesti fakereskedő-cég 1.5 millió K-ért Borszék környékén faállományt vett. *Hoffmann* Ármin és *Neumann* 400 holdas erdőt vásároltak Devecser mellett gróf Erdődy Sándortól. A gyergyószentmiklósi határ faanyagát megvásárolták a *Deutsch*-testvérek 3.5 millió K-ért. *Reisz* Izidor és Pless Frigyes megvásárolták Marburg Ilona bárónőnek Kondoros határában levő 1200 holdas birtokát. A bolduri uradalom egy részét kastéllyal és parkkal együtt 445.000 K-ért *Eckstein* Fülöp vette meg.

Gróf Berchtold sipeti birtokát megvették *Bloch* Samu és *Krausz* Antal 560.000 K-ért. *Ohrenstein* Henrik 5'3 millió K-ért megvette d'Henin herceg szeredi birtokát. *Gór* Lajosné megvásárolta a gróf Zichy-féle 2200 holdas Gombospusztát 1.2 millió K-ért. *Koltai* Sándor Mezőtúron 1745 holdas birtokot vett 1.4 millió K-ért. Gróf Korniss jakabházi birtokát *Heinrich* Mór kereskedő vette meg. *Niedermayer* Ferenc *sertéskereskedő* megvásárolta Temesrékás mellett báró Mikoss 1300 holdas birtokát 1.2 millió K-ért. Szécskeresztúron *Engländer* Emil és *Klein* Kornél 200.000 K-ért birtokot vett. Kiskornán *Tausz* Jakab losonci fakereskedő erdőbirtokot vett 92.000 K-ért. Alsóponyvádon *Deutsch* Mór bérlő 1.8 millió K-ért birtokot vásárolt. A báró Luzsénszky-féle 4000 holdas birtokot 1.2 millió K-ért *Engländer* Emil és *Klein* Kornél vette meg. A galgóci *Nagel* és *Szeszler* cég megvette báró Ambrózy nemeskürti birtokát 600.000 K-ért. A pázmándi határban levő Kálóczy-féle birtokot *Reichenfeld* Zsigmond és *Königsberg* Zsigmond vette meg. A Hunyadmegyei faipar rt. szászvárosi és romoszi nagykiterjedésű erdősegeit megvásárolta *Tischler* Mór fakereskedő. Krasznán 1200 holdas birtokot vettek: *Nagy* Béla, *Heller* Izsák és társai. A gróf Hadik-féle hitbizományhoz tartozó földeket 650.000 K-ért megvette egy konzorcium, melynek a Kassai Takarékpénztár, *Szauberer* Béla és *Hercz* Ignác a tagjai. Gróf Draskovich Iván 1400 holdas birtokát 1,190.000 K-ért *Kästenbaum* Róbert vette meg. A *Kronberger* Mór és fia cég Ködmenesen 1800 holdas erdőt vett.

Ha figyelembe vesszük, hogy legutolsó adataink teljességre korántsem tarthatnak számot; ha figyelembe vesszük, hogy legutóbbi adatsorainkat *mindössze egy és egynegyed év alatt* gyűjtöttük; ha figyelembe vesszük, hogy a megemlített adásvételeknél főleg *arisztokráciánk* szerepel mint eladó és főleg *zsidó kereskedők* (lókereskedők, sertéskereskedők stb.) szerepelnek bennök mint vevők, úgy fönti adatsorainkból igen fontos és nagyjelentőségű következtetéseket vonhatunk le.¹ Megállapít-

¹ Megjegyezzük még, hogy ezen adataink, az iménti fejezet eredményeiben alig is szerepelnek. Ez a körülmény is bizonyítja, hogy eddigi végeredményeink, a zsidóság kezén lévő birtokállománynak csak *minimumát* tüntetik fel.

hatjuk, hogy 15 hónap leforgása alatt 106.000 holdnyi nagybirtok ment át, főleg arisztokrata kezeiből, zsidó kereskedők kezére. Ha egy hold föld árát átlagosan csak 1000 koronára számítjuk (tehát az érvényben levő árnál jóval alacsonyabbra), úgy kimondhatjuk a tényt, hogy 15 hónap alatt százmillió koronánál jóval nagyobb értékű és főleg arisztokrata nagybirtok ment át a zsidóság tulajdonába. A tempó tehát, amellyel a zsidóság a magyar földet megszerzi, kétségbeejtően gyors. Sajnos, amilyen gyorsan gazdagszik a zsidóság, ugyanolyan gyorsan szegényedik a régi magyar földbirtokososztály is. Már magában az a körülmény, hogy arisztokráciánk ingatlana ingó vagyonná vedlik át már ez a körülmény is azt mutatja, hogy arisztokráciánk pénzre szorul, illetve azt, hogy régi családi birtokait eladni kénytelen. De más szomorú következtetéseket is vonhatunk le adatsorainkból. Azt t. i., hogy ilyen úton arisztokrata családjaink tekintélyes része nemcsak birtokát veszti el, hanem elveszti egyszersmind azt a történelmi hivatást is, melyet a magyar nemzet múltjában oly kiválóan, az egész nemzetre kihatóan teljesített. Tagadhatatlan, hogy a múltban arisztokratáink éppen azon körülménynél fogva gyakoroltak népünkre igen jelentős hatást, hogy az egyszerű nép közt nagy birtokaik voltak. Ha az arisztokrata földbirtokos kiváló hazafi, kiváló férfiú volt, úgy a nép számára is a hazafias kötelességek teljesítésére nézve helyes irányt szabhatott. Politikai életünk múltjában ez a hatás és irányzás mindenkor jelentős, mindenkor fontos volt. Ha arisztokrata földbirtokosainkat a jövőben is ilyen gyors tempóban váltják föl a zsidó merkantilistákból lett új földesurak, úgy ez a körülmény nemcsak azt jelenti, hogy a magyar föld csúszott ki lábaik alól nagyon is figyelemreméltó mértékben, hanem azt is, hogy népünkre eleddig gyakorolt üdvös hatásuk is mind szűkebb és szűkebb téré szorul. Jaj a mi magyar népünknek és jaj nemzeti létünknek, ha kiváló arisztokratáink helyett a Tausz Jakabok, az Eckstein Fülöpök, a Deutsch Mórok fogják irányítani népünket I Pedig úgy áll a dolog, hogy a földbirtokkal együtt a nép irányításának súlypontja is kicsúszik kezükből. Arisztokratáink pusztulásánál sokkalta többet jelent tehát az arisztokrata földbirtokososztály pusztulása. A gaz-

dasági súlypont eltolódásával együttjár a szellemi és politikai élet súlypontjának káros és veszedelmes eltolódása is. Az előbbi fejezetből megynként láttuk, hogy milyen mértékben engedi át arisztokráciánk birtokát, földjét, annak a zsidóságnak, amely immár a szellemekben, de a politikában is vezetésre érzi magát hivatottnak. A zsidóság szellemi vezetésének demonstrálására elég a sajtóra, a színházra, a művészetre hivatkozni; eleget, ha a magasabb iskolákban való térfoglalásukra hivatkozunk. Politikai vezetésüket a napi események is eléggé igazolják. Gondoljunk csak a *Vázsonyi* köré csoportosult zsidó merkantilisták azon sikerére, amely szerint, a kormány álláspontjával szemben, a szentesített új adótörvény életbeléptetésének elhalasztását éppen a zsidó kereskedőkre való tekintetből vívták ki. Az az energia, amely a zsidóságban tagadhatatlanul megvan, nem a zsidó faj különös képességeiben gyökerezik, hanem egyedül abban a körülményben, hogy még leggazdagabb vezetőosztályainkkal szemben is, kivívták immár a gazdasági fölényt. Ehhez az anyagi fölényhez érthetetlen módon és oknál fogva éppen arisztokráciánk segítette és segíti hozzá a zsidóságot. Az előbbi fejezetben közölt kimutatásaink megdönthetetlen bizonyítékát adják ennek a körülménynek. Ahelyett, hogy arisztokráciánk, a legszegényebb sorsban levő földműves-népünknek adna birtokaiból megfelelő részt haszonélvezetbe, ahelyett majdnem kizárólag azokat táplálják a földdel mégjobban, akik kereskedelmünk és nagyiparunk révén, amúgy is a legkedvezőbb gazdasági helyzetbe jutottak. Valóban ráillenek arisztokrata nagybirtokosainkra gróf Széchenyi azon szavai, hogy «... nyíltan azon vallást teszem, hogy hazánk előmenetele s magasabb fölemelkedése legfőbb gátjai mi, tehetősb birtokosok vagyunk». De hogyan is emelkedjék ki földművelő népünk a szegénységből, a tehetetlen vergődésből, ha gazdasági forrásainkat *túlzott és fölülte aránytalan* mértékben foglalja le a hazai zsidóság? Keresztény népünk kereskedelméről és nagyiparáról, a zsidó kereskedelemmel és nagyiparral szemben, beszélni sem lehet! Földbirtokviszonyaink, helyesebben a földbirtok eloszlása pedig a legkedvezőtlenebb szegényebb népünkre. – 1,279.718 az olyan gazdaságok száma, amelyek *öt holdnál kisebbek!*

Azt jelenti ez a szám, hogy *ugyanennyi keresztény család* nyomorog hihetetlen szegénységben, minden fejlődésre, előbbrejutásra lehetetlen módon. Miért nem adja hát arisztokráciánk földfeleslegét – ilyen körülmények közt – azon földműves-családoknak, amelyek 5 holdnál kisebb területen gazdálkodnak inkább nyomorognak? 1,279.718 ilyen családról van szó! A legfölbbebb 10 holdas gazdaságok száma is 458.535. Itt is, majdnem teljes szigorúsággal, egy-egy családot jelent minden egyes gazdaság. Bő tere volna hát, földműveléssel foglalkozó szegényebb, keresztény népünk körében a helyesebb és tervszerű, céltudatos alapokon nyugvó földbirtokpolitikának ... Mért adják hát mégis arisztokratáink és nagybirtokosaink az 5% erejéig képviselt zsidóságnak olyan túlzott mértékben földjeiket, amint azt kimutatásainkban láttuk? Itt, ennél a pontnál, Széchenyivel kérjük: országunk nagyjai s tehetősb birtokosai egy és más közhasznú cél végett mind egyetértenének s közakarattal és közerővel törekednének a haza javát előmozdítani, mi lenne néhány esztendő, mi félszázad múlva honunkból?». «Hitel» című művében is, «magyar földműveseinkre» vonatkozóan olyan gondolatokat pendít meg Széchenyi, amelyek mai viszonyaink mellett is teljes érvényben állanak fönn. íme:

«A magyar szántóvető közönségesen, komoly férfiúsága következtetésében, nem törekszik úgy, mint sváb, vagy száz szomszédja (hozzátehetnök: mint zsidó szomszédja) némely életjavak megszerzése végett – s így se maga nem bírja magát oly jól, se a községnek nem oly hasznos ... embere, mint az. De ebből nem az következik: hogy a magyar földműves régi s részint mostani, semmit, vagy igen keveset óhajtó s így igen keveset szemfüleskedő *henye apathiában hagyassék...* A belső comsumtio bírja a közönséget a lehető legjobb s gazdagabb létre ... Erről pedig nem is álmodhatni bizonyos s bátorságos birtok s azon lehetőség, sőt hihetőség nélkül: hogy fáradozása után határtalanul jobban bírhatta magát. *5 erre módot nem nyújthat senki más a földesurakon s tehetősbeken kívül.* Ezen utolsónak kell tehát, részint *a szív ösztöne* s még inkább *az ész tanácsa* szerint önmagokon nemes – vagy ha egyenesen ki akarjuk mondani – *józan diadalmakat nyerni...*»

«*Világ*» című művében is azt mondja Széchenyi, hogy: «... erőre bírni a hont... a király s zsellér közt álló mágnásnak s nemesnek Istentől rendelt valódi tiszte!»

Valóban, mennyit tehetne arisztokráciánk és nagybirtokos-osztályunk, «a henye apáthiában» sínylődő, szegényebb földművesnépünk fölemelése, izmosítása érdekében! És valóban nemcsak «o szív ösztöne», de sokkal inkább «az ész tanácsa» készíthetné arisztokráciánkat, földművelő népünk szegényebb részének gazdasági föllendítésére.

A nyugati román államokban teljes diadalt ült immár az a szellemi áramlat, amely a szabadkőművesség és szabadgondolkodás zászlaja alatt hadat üzent – a többi közt – az arisztokráciának is. Nálunk is fölkapták a páholyokban, a szabadkőműves szellemű sajtóban, arisztokráciánk becsmérlését, leszólását. Mind élesebben és határozottabban rajzolja meg a szabadkőművesség azt a képet, amely nagybirtokos arisztokráciánkat, éppen előnyös gazdasági helyzeténél fogva, a szegényebb nép kiszípolozóinak, elnyomóinak tünteti föl. A Martinovics-páholyban 1911. február hó 3-án mondotta a páholy főmestere, hogy: «a gentry-vármegyével... az egész grófi-papi állkultúrával» meg kell vívni a «demokrácia harcát»; a «polgárságban és a népben» meg kell rögzíteni, «arisztokráciánk idegen, kalandor és rablólovag» múltját. A Comenius-páholyban is (Kelet 1911. nov. 10.) úgy szól az egyik páholyelőadás, hogy: a történelem «az agrár-feudális nemességet, mint a haza legönzletlenebb fiait állítja oda, akiknek minden tettükben a rugó: a hazáért, a nemzetért élni, ha kell, halni. Pedig a hiteles kútforrásokból tudnók kimutatni, hogy az agrár-feudális nemesség mindenkor a legönzöbben és a legerőszakosabban érvényesítette a saját érdekeit, még akkor is, ha ez a szent ügy elárulásával járt...»

Százszámra idézhetnénk nemcsak páholyelőadásokból, hanem szabadkőműves és szabadgondolkodó irányú sajtóorgánumból is hasonló hangulatkeltéseket. És ha idáig kizárólagosan nagybirtokos arisztokráciánk figyelmét hívtuk föl, részint földművesnépünk szegénységben, földhiányban sínylődő részére, részint pedig az «agrár-feudális nemesség» ellen irányuló hangulatkeltésre, úgy nem mulaszthatjuk el azt sem, hogy *főpapságunk*

figyelmét is ráirányítsuk részint földműves népünk azon millióinak fölsegélyezésére, akik legföljebb 10 holdnyi földbirtokon tengődnek, részint pedig arra a szabadkőműves aknamunkára, amely a *szekularizáció* jelszavának érvényesítése révén akarja az egyházat vagyonától megfosztani. Sajnos, főpapságunk eddigi földbirtokpolitikája is lényegesen kifogásolható a *keresztényszocializmus* szempontjából. Előbbi fejezetünkben, ott, ahol megyénként részletesen mutattuk ki azt, hogy mennyi nagybirtok van bérlet alakjában a zsidóság kezén, fölülte bőven találtunk olyan adatokat, amelyek azt bizonyítják, hogy főpapságunk – ép úgy mint arisztokráciánk is – a zsidóság demográfiai arányszámánál (5%) jóval nagyobb arányban adja birtokait a zsidóságnak haszonélvezetbe. Ez a körülmény is lényegesen hozzájárul az arisztokrata-nagybirtokpolitika érintett és kifogásolt ferdeségeihez. Ezen körülmények közös eredőként azt eredményezik, hogy a gazdasági súlypont, amely a kereskedelem és nagyipar révén amúgy is a zsidóság felé toldott el, még földbirtokpolitikánk révén is, még inkább az ő körök középpontjába jut. így aztán lassanként, gazdasági életünk minden terén a zsidóság lesz a helyzet ura, ami – tekintve azt a tényt, hogy hazánk lakosai közt mindössze nem egészen 5 százalékkal vannak képviselve – keresztény népünk megélhetése és gazdasági helyzete szempontjából nem kívánatos.

Ismét hangsúlyozzuk e helyen is, hogy okadatolásunk nem arra irányul, hogy a zsidóságot ridegen negligáljuk, hogy őket visszaszorítsuk, hanem pusztán arra, hogy keresztény földművelő népünknek a gazdasági élet terén azt a helyet biztosítjuk, amely őt *számarányainál fogva* joggal megilleti. Nem azt mondjuk tehát, hogy arisztokráciánk és főpapságunk ne adja birtokaikat a zsidóság haszonélvezetébe, csak azt hangsúlyozzuk, hogy ezen ténykedésnél a demográfiai számarányok figyelembe vétnessenek. Csak azt hangsúlyozzuk, hogy keresztény földművelő népünk nagyrésze, 10, sőt 5 holdnál kisebb területen tengődik, ami máris nagy szegénységet, szomorú stagnálást jelent.¹ Csak azt

¹ Öt holdnál nagyobb, de 10 holdnál kisebb gazdaság 458,535 van az országban. Öt holdnál kisebb gazdaság pedig 1,279.718 van. Ismételjük: mindegyik gazdaság nem egy-egy embert, de egy-egy családot jelent!

hangsúlyozzuk tehát, hogy az *arisztokrata és főpapi nagybirtok hasznélvezetébe* főleg – számarányainak megfelelő mértékben – földműves népünknek azon részét juttassuk, amely szomorú gazdasági helyzeténél fogva minden fejlődésre képtelen.

Ezen szempontok figyelembe ajánlásával azt sem mulaszt-hatjuk el, hogy rá ne mutassunk, ugyancsak a már fönntebb említett szabadkőműves és szabadgondolkodó forrásból jövő, azon állandó izgatásra, amely úgy a páholyokban, mint nemkülönben a zsidó sajtóban, a főpapi vagyon, illetve földbirtok ellen irányul. A szabadkőművesség hivatalos orgánuma szerint (Kelet, 1912. márc.) az Archimedes-páholyban «A szabadgondolkodó mozgalom támogatása» címen olyan szervezkedés indult meg, amelyet az ott elhangzott szavakkal óhajtók jellemezni. íme: A Szabadgondolkodás Magyarországi Egyesülete egy olyan lkció megindítását vette programmba «amely nem a polgárság köréből toborozna híveket, hanem a népesség nagyobb rétegéből: a *parasztság köréből*... A parasztság szervezése s törekvéseinek beállítása a fejlődés útvonalaiba, a szabadgondolkodóknak is föladata, amelynek megoldására az egyetlen kínálkozó módszert, a *szekularizációt* kell megragadniuk. A szekularizációs propaganda ügye, ma már túl van a reménytelenség stádiumán. Ma, midőn az országban itt is, ott is, *magukat szabadgondolkozóknak nevező parasztok* tömörüléséről hallunk hírt, elérkezettnek kell látni az időt egy nagyszabású, erélyesen vezetett szekularizációs propagandára. Az egyesület ennek megvalósítását a következőképen tervezi; Pályázatot hirdet egy, a parasztság nyelvén írott kis füzetre, amely világosan és röviden mutatja meg, hogy *mit várhat a föld népe* a szekularizációtól. Ezt a füzetet több százezer, esetleg milliónyi példányszámban terjeszteni fogja a nép körében a fönntemlített szabadgondolkodó parasztok útján, kiket esetleg kisebb anyagi támogatásban részesít. (A füzetek terjesztése azóta már megtörtént.) Számít továbbá a meglévő *paraszt- és földmunkás-szervezetek* közreműködésére, a haladó szellemű *tanítókra* s a *Galilei-kör* vidéki tagjaira, akiket egy agitációs kurzusban fognak a vidéki propagandára kiképezni ...Az *erjesztőszerepre*, az értelmiséget szabadgondolkodó szellemre nevelni az a testület hivatott, amely rá-

termetségének már számos jelét adta... a *szabadkőművesség testülete.*»

Íme, a romboló szabadkőműves és szabadgondolkodó szellem is «henye apáthiában»¹ sínylődőnek találta szegényebb földműves népünket, a «paraszságot». Nosza hát, «az egyetlen kínálkozó módszert, a «szekularizációt» akarja megragadni, hogy a papi javak odaígérése révén, ne csak a zsidó szabadkőműves páholyokra számíthasson, hanem, hogy a «*meglévő paraszt- és földmunkás-szervezeteket*» is bevonhassa egyházellenes akciójának gyújtópontjába. Egészen világos tehát és szinte parancsoló a helyzet arra nézve, hogy józan birtokpolitikával a legsürgősebben vonjuk ki földműves népünknek legelmaradottabb és legszegényebb részét, a zsidó szabadkőműves aknamunka hatásköréből. Főpapságunknak és arisztokráciánknak jelenleg még nagyon is módjában áll, hogy a szabadkőműves üres ígérgetésekkel szemben, tényleg és valójában földdel csillapítsa le szegényebb földművesnépünk kínzó földéhségét. Az a sok ezer és ezer holdnyi föld, melyet arisztokráciánk és főpapságunk a zsidóság demográfiai arányszámán, tehát az 5%-on felül ad a zsidóság kezére, egyszerre és egy csapásra csillapíthatná népünknek idáig kielégítetlen földéhségét. Ha arisztokráciánk és főpapságunk nem is annyira «a szív ösztönét» – amint Széchenyi mondja – de sokkal inkább «az ész tanácsát» követné; ha földbirtokpolitikájuk, a földműveléssel foglalkozó szegényebb keresztény nép gazdasági föllendítését célozná; ha óriási birtokaikat egy-egy falu szegény népének, egy-egy *földbérlet-szövetkezet* tagjainak adnák méltányos áron haszonélvezetbe, dehogyan volnának akkor «szabadgondolkodó», arisztokrata- és egyházellenes «parasztok»! Ellenkezőleg, hálával és köteles tisztelet-tudással áldanák jötevőiket. Ha arisztokratáink és főpapságunka *földbérlet-szövetkezetekbe* tömörült szegényebb keresztény népünket földhöz, bérlethez juttatná, sárbaesnék a szabadkőműves és szabadgondolkodó demagógiának minden hazugsága, minden humbugja. Ebben az esetben nem hirdethetnék, hogy az «agrár-feudális nemesség» és főpapságunk «a legönzöbben és a leg-

¹ Lásd a Széchenyiből vett idézetet a 60-ik oldalon.

erőszakosabban» érvényesíti «a saját érdekeit». Ebben az esetben a szabadkőműves, a szabadgondolkodó és «úttörő» vándorszónokok nem mutathatnának rá az izgatás hangján, egy-egy szegénységben sínylő falu népe előtt, a falu határában elterülő arisztokrata vagy főpapi nagybirtokra; nem mondhatnák, hogy az a nagybirtok csak az «agrár-feudális» nemességnek, a «grófi-papi álkultúrának» hajtja busás jövedelmét. Nem. Ebben az esetben szemébe kacagna a nép, a bujtógatóknak. Belátnák, hiszen tapasztalatból tudnák, hogy nagybirtokos arisztokratáink és főpapjaink a nép igazi jótéveői, igazi segítői. És ennek az állapotnak eléréséhez nem kellene egyéb, mint az, hogy arisztokratáink és főpapjaink következetes céltudatossággal, következetes áldozatkészséggel, következetes politikával elősegítenék a *keresztény földbérlő-szövetkezetek* megalakítását szerte a hazában. Abban az esetben; ha minden faluban megalakulnának a keresztény földbérlő-szövetkezetek, a nagybirtok bérbeadása, sem rizikóval, sem a bérösszeg behajtásának kellemetlen nehézségeivel nem járna karöltve. Legföljebb arról a néhány ezer korona többletről kellene lemondani, amelyet zsidó árendások rendszerint oly szívesen helyeznek kilátásba.

A falu népének ilyen irányban való megszervezésének, a földbérlő-szövetkezetek gondolatának a *néptudatba* való bevitelének, a földbérlő-szövetkezetek tényleges megalakulásának, nem pusztán a törpebirtokosok anyagi megerősítése, gazdasági föllendítése járna nyomában. Ezen fontos nemzetgazdasági kérdésnek megoldásán kívül, vele járna a dologgal, népünk hazafias és vallásos érzésének erősítése és mélyítése is. Ha a nép azt látná, hogy a Fényes Samuktól pusztá hitegetésen és ígéretesen kívül semmit sem kap, amint tényleg nem is kaphat semmit; ha arról győződnek meg népünk, hogy körükben a Szende Pálok és Jászi Oszkások, pusztán az ő kisded szabadkőműves játékaik kedvéért lazítják hihetetlen erőfeszítéssel a történelmi és vallási kapcsokat, úgy egy pillanatig sem késnének a szabadkőműves es szabadgondolkodó, üres kezű demagógiának hátat fordítani.

A magyar szív hazafias érzésével, a magyar ész józan-ságával fordulnának istápolóikhoz, segítőkhez, vezéreikhez...

azok felé, akik az anyagi és gazdasági segélynyújtáson fölül lelküket is a nemzeti öntudat felé, a vallásos hit felé irányítják... Törpebirtokos népünknek szervezése, földbérlo és egyéb szövetkezetekbe tömörítése, az anyagi jólét mellett, kiölné a destrukciónak népünk közé immár szétszórt és elhintett miazmáit is.

Anyagi és szellemi föllendülés, egyéni és nemzeti izmosodás, eszmék és érzések tisztulása járna együtt, szegényebb népünk gazdasági jólétének föllendítésével. Egyesüljön tehát az egész magyar keresztény társadalom, az arisztokraták, a főpapok, a papság, az intelligens középosztály, keresztény egyetemi ifjúságunk, keresztény tanítóságunk... keresztény népünknek józan anyagi és egészséges szellemi föllendítésére! Jut szerep mindenkinek, minden foglalkozású hazafinak... *A szellemi munkások* érdeklödjenek, beszéljenek, olvassanak népünk gazdasági helyzetéről; keressenek és állapítsanak meg olyan módokat, amelyek nyomán elszegényedett keresztény népünk gazdaságilag fölemelhető – az ő ideáljuk, *a magyar kultúra fölvirágzása*, szükségszerűen fog nyomában haladni népünk gazdasági föllendülésének. Megközelíthetik hát ideáljukat! Tehetős földbirtokosaink pedig, arisztokrata és főpapi nagybirtokosaink, *tettel* álljanak a praktikus elméletek, módok, kivitelek mögött. A helyes tervet, a helyes módot, rögtön és határozottan kövesse a céltudatos és hazafias tett. A célt szolgáló intézményeket szállják meg a lelkes tettek emberei. Az Országos Központi Hitelszövetkezet, az újonnan létesült altruista agrárbank ne legyenek pusztán egy ideális lelkesedés szülte és csak homályos körvonalakban látható félszeg, félvalóság, hanem tegye őket arisztokráciánk és főpapságunk éles körvonalakban látható, nemzeti erőforrásokká, amelyek a földbérlo és egyéb szövetkezeteket föllendítik, erősítik, táplálják. Elvértve, látjuk már az örvendetes jeleket. Tudjuk, hogy például a megboldogult kalocsai érsek, *Városvy Gyula*, az érsekségéhez tartozó bácsi uradalmat kiszagdáknek bérbé adta, miáltal három virágzó községben megállította az Amerikába való kivándorlást, bennük, jólétet és elégedettséget teremtett.¹

¹ Magyar Gazdák Szemléje, 1911. június.

Új hercegprímásunk, a csanádi püspök is, főpapságunk és arisztokráciánk több tagja követte már a hazafias példaadást... de aránylag csak igen kicsiny, talán számba sem jövő területekről, izolált esetekről lehet pusztán szó. Ha községi szatócsok és korcsmárosok, fölcseperedett zsidó kereskedők 15 hónap leforgása alatt százezernél több holdnyi, azelőtt arisztokrata birtokot szereztek meg, mint *tulajdont* (lásd a jelen fejezet eleje felé a részletes kimutatást), úgy az elszegényedett falusi népünknek idáig nyújtott néhány ezer holdnyi *bérlet*, valóban számba alig jövő tünetnél egyébnek nem nevezhető. Nem izolált és tünetszerű egyes esetekre van a dekórum kedvéért szükségünk, hanem céltudatos, egységes és nagyarányú, nemzeti és keresztény irányú földbirtokpolitikára, a nemzet kedvéért. Ennek megvalósítására álljon munkába a falusi tanító, a plébános, a középbirtokos... szervezzék, tömörítsék a kisbirtokos népet földbérlő-szövetkezetekbe, tanítsák őket, legyenek a tömörülésben segítségükre... szemeljék ki a haszonélvezet céljából parcellázandó arisztokrata és főpapi birtoktesteket... vigyék és vezessék küldöttségbe a népet a föld tulajdonosához, kérjék segítségüket... és közben oktassák ki a szervezkedőket arra, hogy segítségüknek, megszervezésüknek egy föltétele van: a hazafias érzéssel párosult vallásos érzés. Az ilyen megszervezett községbe tegye be azután Fényes Samu a lábát... és nem azokba, amelyeket kizárólag ők szerveztek meg, az üres kezű, ígérető és hitegető demagógok...

Erősen hangsúlyozom, hogy a gazdasági szervezkedés a *keresztény magyarság* nevében induljon meg. Ez alatt azonban nem értem azt, hogy például nemzetiségi vidéken ne járjunk el azzal a lelkesedéssel, amellyel tisztán magyar vidéken lépünk akcióba. Éles különbséget kellene azonban tennünk azon nemzetiségeinkkel, akik a magyar állameszme iránt nem tanúsítják az odaadásnak kellő fokát. Így azután, a helyes földbirtokpolitika révén, nemzetiségeink köréből is remélhetnénk segítőcsapatokat.

Tisztán katolikus vidéken, mindenütt, minden faluban meg kellene alakítani a Katolikus Népszövetséget. Bő tartalmat nyerne az ilyen szövetkezés, a helyes irányú föld-

birtokpolitika révén. Vallásilag vegyes vidéken pedig meg kellene alakítani a Keresztény Népszövetséget, amelyben helyet foglalhatna felekezeti különbség nélkül, minden keresztény ember. Ezekben a szövetkezésekben időről-időre és váltakozva gazdasági, hitéleti és állampolgári kötelességről kellene a népet kioktatni. És mindamellet, hogy a praktikus keresztényszocializmusnak bizonyos teret biztosítanának nemzetiségi vidéken is ennek legelsősorban mégis csak magyar vidéken kellene meghatározottabban kifejezésre jutnia. Ennek a körülménynek hangoztatását is, szorosán vett magyar népünk gazdasági állapotának ismerete váltja ki belőlünk. Ugyanis, a m. kir. áll. statisztikai hivatal vezetőjének, *Vargha* Gyulának, a Budapesti Szemlébe (1912. dec.) írott cikke szerint: vannak jelenségek, melyek arra látszanak mutatni, hogy a gazdasági életünkben észlelhető változások a magyarság rovására történnek.¹ Ilyen jelenségnek mondhatók a nemzetiségi birtokszerzések, a nemzetiségi pénzügyintézetek, iparvállalatok alakulása, megerősödése. Az 1904. évi választójogi statisztikai adatgyűjtés szerint rendkívül csekély a magyar anyanyelvűek aránya a kisbirtokosok között. A 20 holdnál nagyobb birtokosok közt is csak 47.3% a magyar; az összes 2-20 holdasok közt már csak 38.2%; a 10-15 és az 5-10 holddal rendelkező birtokosok közt pedig mindössze 30%-ra zsugorodik össze a magyarság arányszáma. Ha pedig figyelembe vesszük, hogy a magyar mezőgazdasági munkások száma tetemes, úgy nyilvánvaló, hogy tág tere nyílna szegényebb magyar népünk körében a praktikus keresztényszocializmusnak.

És ha idáig népünk gazdasági föllendítésének kérdésénél, az állam segítségét nem is hoztuk szóba, ez nem azért történt, mintha arról volnánk meggyőződve, hogy a nagy célt, pusztán és magában társadalmi utón lehetne elérni. Ellenkezőleg. Meggyőződésünk szerint, az állampolitikának kellene a nép minden általános baját, gazdasági baját is gyógyítani. Az államnak kellene a nép szociális szükségleteit kielégíteni. A szociális problémák meg-

¹ Gondoljunk csak gróf Bethlen Istvánnak legújabbban megjelent röpiratára.

oldása körül, az államnak kellene a kezdeményezéssel, az eszmék megvalósításával elüljárnia. A mi legfőbb állami szervünk, a magyar parlament, ehelyett, meddő közjogi viták közt veszíti el minden népszerűségét. A nép szociális bajának enyhítésére hiányzik belőlünk minden érzék, minden iskolázottság, minden tudás és legfőképpen *minden akarat*. És ezt is nemcsak mondani, de bizonyítani is óhajtjuk.

Statisztikai hivatalunk vezetője maga vallja be már említett cikkében, hogy: *külön statisztikánk a nemzeti vagyonról nincs, még kevésbé annak az egyes nemzetiségek között való megoszlásáról*. Nem lehet megállapítani – mondja a statisztikai hivatal vezetője – *a magyarság és a nemzetiségek vagyoni erejének egymáshoz való viszonyát*, hogy milyen irányban és milyen mértékben módosul. Hozzátehetjük ehhez a szomorú önvalómáshoz azt, hogy azt sem tudjuk *hivatalosan*, hogy gazdasági erőforrásaink (kereskedelmünk, nagyiparunk és földünk), túlnyomóan kiknek kezén vannak. Nem tudjuk, hogy a *Galiciából* és máshonnan is évtizedek óta állandóan bevándorló idegen elem, mennyit és milyen részt hódított már el gazdasági erőforrásaiból. Csak azt tudjuk, hogy *«sokat»*. Erre a kérdésre legföljebb, a zsidó ünnepeken csukott boltok ezrei, a közép- és nagybirtokosaink, az arisztokratáink lába alól kicsúszott földbirtokok adják meg a kétségbeejtő feleletet. Pedig úgy kellene lennie, hogy az állami statisztikai hivatal évkönyvei mutassanak rá, a gazdasági életünkben mind veszedelmesebben észlelhető, ijesztő aránytalanságokra és eltolódásokra. Abból, hogy a statisztikai hivatal, hazánk légköri viszonyairól és egyéb felesleges dolgokról köteteket ad ki, sem tanulságot, sem segítséget nem meríthetünk keresztény népünk gazdasági visszafejlődésének meggátolására. Ha ellenben a kereskedelemre, a kis- és nagyiparra, a földbirtokviszonyokra, szóval gazdasági erőforrásaikra hozna *nemzetiségi és felekezeti* kimutatást, ebben az esetben nem panaszkodhatnák a statisztikai hivatal vezetője, hogy a nemzeti vagyonról, ennek megoszlásáról, módosulásáról, egészségtelen és káros eltolódásairól *nem szerezhetünk tudomást*. Ilyen körülmények közt nem egy lelkes magyar főúrra háramlanék a kötelesség – gróf *Bethlen* Istvánra gondolunk – hogy figyelmez-

tesse nemzetünket, hogy az erdélyi magyarság földje ijesztő arányokban kerül az oláhság kezére. Ilyen körülmények közt nem mi tűztük volna ki föladatunkul, hogy kimutassuk, hogy a birtokviszonyoknak a keresztény magyarság rovására történő eltolódása: *általános és országos bajunk*. Mert nem arról van itt szó, hogy az *oláhság* vagy a *zsidóság* javára történik-e a vagyoni és gazdasági eltolódás, *hanem arról*, hogy az az eltolódás a *keresztény magyarság* rovására történik! Nemzeti szempontból tartjuk fontosnak annak kimutatását, hogy az évtizedek óta *jórészt bevándorlás által* megerősödött zsidóság, mennyit hódított el magyar népünkől és minden fajtájú gazdasági erőforrásunkból.

A zsidó ünnepek alkalmával, az útsorokon véges-végig bezárt üzletek arról tanúskodnak, hogy kereskedelmünk nagymértékben elzsidósodott. Nagyiparunk is annyira elzsidósodott már, hogy a zsidóság, még a gyenge keresztény konkurenciát sem hajlandó szó nélkül tűrni.¹ A zsidóságnak a magyar földből való hódítását pedig azon megállapított adatunk jellemzi, amely szerint a 17,565.152 holdnyi *közép- és nagybirtokból* 2,116.279 holdat bírnak, mint *tulajdont* és ugyanebből a birtokfajból 2,715.198 holdat, mint *bérletet*. És mindezekre a dolgokra, mindezen ijesztő aránytalanságokra, mindezen gazdasági eltolódásokra – *a szent liberalizmus jóvoltából* – nincsen semmiféle *hivatalos* adatunk, semmiféle hivatalos kimutatásunk. Az adatok híjján, nem is megyén belé a köztudatba, se a veszedelem aránya, se igazi mibenléte. Úgy vagyunk ezzel a nemzeti bajunkkal, mint az orvos híjján szűkölködő szegény beteg, aki csak azt érzi, hogy közérzése végtelenül rossz, aki csak azt tudja, hogy valami kínzó belső baja van, de – orvos híjján – fogalma sincs róla, hogy baja milyen arányú, milyen fokú és melyik belső szervhez van kötve. Bennünket is csak egy sejtelmes érzés figyelmeztet arra, hogy a nemzet testében, a szorosan vett magyar népet, olyan fájdalmas gazdasági kór pusztítja, amely magyar népünket mind szegényebbé és szegényebbé teszi; csak azt vesszük észre, hogy népünk, a gazdasági kór hatása alatt,

¹ Lásd az utolsóelőtti fejezet egyik-másik adatát.

ijesztő mértékben kél vándorútra; csak azt vesszük észre, hoá helyükbe évtizedek óta kaftános külföldi zsidók telepszene le; csak azt vesszük észre, hogy keresztény népünk hazafias és vallásos irányú szellemi életét kigúnyolják és ócsárolják, a zsidó kézben lévő újságokban, a zsidó szabadkőműves páholyokban... Szóval csak azt érezzük, – orvos híjján szűkölködő szegény betegként – hogy sok és nagy bajunk van, de nincsen semmi és nincsen senki, aki az orvos szerepét töltené be... Nincsen senki, aki a keresztény magyar nép sorvadását megakasztaná, nincsen senki, aki az érverés számából a sorvasztó láz arányára és méretére nézve orvosi és segítő következtetést vonna le. «Nincsen külön statisztikánk a nemzeti vagyronról, még kevésbbé annak... megosztásáról, mondja a magy. kir. statisztikai hivatal főnöke és ezzel vége van. *Nincsen!* Pont. Itt vége van. «*Nem lehet megállapítani a magyarság és nemzetiségek vagyoni erejének egymáshoz való viszonyát, hogy milyen irányban és milyen mértékben módosul*», mondja ismét a magy. kir. statisztikai hivatal főnöke és ezzel újra vége van. Hát tisztelettel kérdem az illetékes köröket, hogy ebben a mi szegény, tarkabarka, nemzetiségi hazánkban fontos-e a *magyarság – a szorosan vett magyarság – helyzete?* Ugyebár, egész nemzeti létünk, egész nemzeti életünk kapcsolódik oda a szorosan vett magyarsághoz, ennek jólétéhez, műveltségi fokához, gazdagságához, fejlődéséhez és szaporulatához... Ezzel szemben azonban, az orvos híjján szűkölködő, szegény beteg módjára csak fájdalmat, szegényedést, visszafejlődést, fogyást tapasztalunk. Csak azt nem tudjuk *mennyivel* szegényedtünk már, *mennyivel* fejlődöttünk vissza, *mennyit* fogytunk gazdasági és vagyoni erőben. Nos, ha nemzeti létünk kapcsolódik oda, a *szorosan vett magyarsághoz*, vagy ha tetszik, a *keresztény magyarsághoz*, úgy föntebbi kérdéseinkre feleletet kell kapnunk! Az orvos is csak úgy tájékozódhatik a beteg láza felől, ha gondosan és pontosan *megszámálja*, hogy mennyit ver a pulzusa. A *keresztény magyar társadalom is tudni akarja, kiknek kezén vannak az üzletek, a gyártelepek és kiknek kezére jut a fekete nagyföld? Összes gazdasági erőforrásainkról: a kereskedelemről, a nagy- és kisiparról, a földbirtokviszonyokról* pontos és gondos

nemzetiségi és felekezeti kimutatásokat kérünk. Csak így állapíthatjuk meg azokat az eltolódásokat, azokat az aránytalanságokat, amelyek egyenként és együtt a *keresztény magyarság* romlását jelentik. Csak így orvosolhatjuk szociális bajainkat, csak ilyen *tudományos statisztikai alapon* nyúlhat belé, úgy az *államszocializmus*;, mint nemkülönben minden parciális szocializmus: a magyar társadalom bajába. És ha gazdasági bajainkat momentán *quantitative* «nem lehet megállapítani» – úgy ez csak azért van, mert statisztikai hivatalunk – bizonyára a *liberális politikai irányítás* kényszere alatt – nem is készített sohasem, ilyen fontos és a nemzet életébe, egészséges fejlődésébe vágó, statisztikai kimutatásokat. Az ilyen irányú munkálatokat úton-útfélen követelni kell! Összes gazdasági bajainkat, a gazdasági életünkben megnyilvánuló összes aránytalanságokat és eltolódásokat csak ilyen alapon lehet orvosolni!

Valóban hihetetlennek tűnik föl, de mégis úgy áll a dolog, hogy a liberalizmusban elmerült kormányok, évtizedek óta, semmiféle korszakalkotó vagy nagyobb arányú földbirtokpolitikai ténykedést nem fejtettek ki. Egyszerűen nem törődtek azzal a körülménnyel, hogy népünk 66% erejéig földműveléssel foglalkozik. Mezőgazdasággal foglalkozó népünk statisztikai képének megrajzolásával a liberális kormányok nem vesződtek. így vált csak lehetségessé, hogy népünk gazdasági erejének eltolódása észrevétlenül egészen odáig fejlődött ki, hogy ma, mint nemzeti veszedelemmel állunk a jelenséggel szemben.

Jellemző és egyben tanulságos is, hogy a liberális kormányoknak ezen nemtörődömségét, mint aknázza ki a zsidóság a maga javára. Néhány évvel ezelőtt történt (1909-ben), hogy a hazai keresztényszocialista párt, a zsidószabadkőművesség szekularizációs kedvét olyan kimutatásokkal akarta lelohasztani, amelyek a zsidó földbirtokosok terjeszkedésére vonatkoztak. Ezekkel a kimutatásokkal szemben, zsidó cinizmussal kérdezte a zsidóság egyik felekezeti lapja (Egyenlőség, 1909. 50. sz.) «hogy honnan tudják, mennyi földbirtok van zsidó kézen?» «Tudomásunk szerint – folytatja az említett zsidó felekezeti újság – sem *állami (!)*, sem felekezeti anyakönyveket a magyar földbirtok hovatarthatóságáról eddig nem vezettek.» Hát

erre a mondásra csak az a válaszuk, hogy a zsidóérdeket különös mértékben istápoló liberális kormányok szégyene, hogy a nemzeti vagyonról, a magyar nemzet gazdasági forrásairól, a nemzet testében véghez ment veszedelmes arányú birtokeltolódásokról, semmiféle statisztikai kimutatásokat nem készítették. Csak a elületes és könnyelmű gazda nem számol vele és nem is törődik vele, hogy mennyi a jövedelme, hogy a múlt évhez képest többet avagy kevesebbet vett-e be. A liberális kormányok sem törődtek vele a legutóbbi évtizedekben, hogy a nemzetfönntartó keresztény magyarság gyarapodik-e, avagy szegényedik-e; nőnek-e, avagy csökkennek-e birtokai és egyéb gazdasági erőforrásai. Pedig hát, amint adataink mutatják, a nemzetfönntartó keresztény magyarság rovására ment a játék. A keresztény magyarság fokozatos elszegényedése, gazdasági letörése járt a liberális uralom nemtörődömsége nyomában. Mennyit tehetne pedig és mennyit kellene tennie a mindenkori kormánynak földművelő keresztény népünk érdekében! Sajnos, még azokat az intézményeinket sem építik és fejlesztik ki, amelyeket jobb belátású államférfiaink hívtak életre. Tizennyolc évvel ezelőtt nyújtotta be *Darányi* Ignác az állami telepítésekről szóló 1894: V. törvény-cikket és 1908-ban már vaskos kötetben számolhatott be – a *Lovas* Sándor által megíratott műben – a legújabb állami telepítések körül elért sikereiről. A *Darányi* Ignác-féle – törvényerőre emelkedett – javaslat nemcsak a kisbirtokososztály megmentését célozta, nem is csupán a kivándorlást akarta megszüntetni, hanem mindezek mellett, a nemzetiségi terjeszkedést is meg akarta akasztani, amennyiben *magyar telepeseinket*, következetesen olyan nemzetiségi vidékeken akarta elhelyezni, amelyeken a nemzetiségek már-már elnyeléssel fenyegetik a magyarságot. Mért nem folytatják hát a kormányok a megkezdetten nagy művet? A telepes községekről szóló jelentések azt bizonyítják, hogy a nemzetiségi tenger közepette létesített magyar telepek, védőbástyái a magyarságnak, amellet, hogy szegény népünknek megélhetést és boldogulást biztosítanak. A telepek nemcsak hogy megőrzik magyarságukat, hanem magyarosítanak is, amennyiben a tapasztalatok szerint, a környékbeli nemzetiségek még nyelvünket is megtanulják. Az 1894. évi

V. törvénycikk alapján mindössze hat millió koronányi telepítési alap áll rendelkezésre. Ebből a csekély alpból létesült a Királyhágón túl mintegy húsz, tisztára magyar község. Darányi Ignác, volt földművelésügyi miniszter – belátva, hogy ez az alap a telepítési akció folytatására nem elegendő – olyan törvényjavaslatot dolgoztatott ki, amely szerint a magyar birtokpolitika eredményes megoldására 100 millió állott volna, mint alap rendelkezésre. Sajnos, hogy a liberális politikusok által oly igaztalanul ócsárolt koalíció uralma derékon roppant és így, a magyarság szempontjából oly nagyjelentőségű javaslat, törvényerőre nem is emelkedhetett. A Darányi Ignác megkezdett nagy munkájának megvalósítására, úgy látszik, nincsen meg a kellő érzék... állami telepítésről már évek óta még csak nem is hallani... Közben, mindössze a *Pesti Hírlap* szólalt meg a dolgról 1911. karácsonyán, felvetvén az eszmét, hogy Erdélybe zsidókat kellene telepíteni...

A külföldön mindenütt maga az állam emeli – józan földbirtokpolitikával a mezőgazdasági népességet. Mi majdnem kizárólag földművelő nép vagyunk és éppen a földművelő nép sorsával törődik legkevésbé az állam. A dánok mezőgazdaságát másfél évtized alatt emelte föl – silány közepszerűségből a legvirágzóbb fokra – az állam józan földbirtokpolitikája. A Németbirodalomban is, az 1880-as évek óta emeli mind magasabb és magasabbra a népjólétet, a céltudatos ipari politikával párhuzamosan haladó mezőgazdasági politika. Csak nálunk szunnyad minden céltudatosság olyannyira, hogy keresztény magyar népünk napról-napra szegényebb és magárahagyottabb lesz. Németországban, az egységes, nagy Németországban élethalálharcot vív az állami földbirtokpolitika, a lengyel nép nemzeti ellenállásával, a földért. Az állam, ahol és amikor csak teheti, drága pénzen vásárolja meg a lengyelektől a földet, mert jól tudja, hogy minden azon fordul meg, hogy kié a föld? Nálunk még azt is szép csöndben nézi az államhatalom, hogy mint csúszik ki, több és több föld a magyarság lába alól...

Ugyan melyik aktív politikusunk gondol vajjon komolyan a magyarság gazdasági fellendítésére? Hiszen hivatalos statisztikai adatok híjján, talán azt sem tudják, hogy veszedelmes nemzeti baj-

ban sínylödünk. A magyarság gazdasági erősítését célzó közvéleményről pedig ne is beszéljünk, mert, sajnos, ilyen nem is létezik. Annál kevésbé létezik nálunk, a mi áldatlan politikai viszonyaink mellett olyan állami földbirtokpolitika, amely szorosan vett magyar népünk gazdasági erősítését célozná. De hát miért nincsen nálunk – ahol pedig szemelláthatóan pusztul és szegényedik a nemzet gerince – egészséges és intenzív állami földbirtokpolitika? Németországban, ahol a lengyel nemzetiségi kérdés jelentéktelenné zsugorodik össze – a miénkhez képest – mégis élet-halálharcot küzd a földért, a porosz sas, a lengyelek fehér sasával. Nálunk ellenben, ahol egész nemzeti létünk fullad belé a nemzetiségi kérdésbe, senki sem törődik vele, még az irányító államhatalom sem, hogy a szorosan vett magyar népet – letérítse a teljes elszegényedés útjáról. Pedig a magyar állam egész jövője kapcsolódik oda, mezőgazdasági politikánkhoz. Miért nem hatja hát át a kormányokat, az az erős és józan gazdaságpolitikai irányzat, amely a németek és dánok közt, egy-két évtized alatt csodákat művelt? Széchényi szavai szerint is: «A kormány atyai gondoskodása... teszi a nemzetet boldoggá és erőssé» (Hitel) – hol van hát az a kormány, amely atyai gondoskodással boldoggá és erőssé tenné a magyar népet? Mennyit tehetne pedig az állam, az állami telepítési akció kiépítésén kívül: a nép gazdasági oktatása terén a parcellázás címén űzött legújabb fajtájú uzsoráskodás elnyomása érdekében; általában pedig az agrárérdekek védelme körül!... A mezőgazdasági népünkre kiható üdvös tettek helyett, az egészséges és helyes irányú állami földbirtokpolitika helyett, csak súlyosbodnak agráriusaink aggodalmai... Hogy csak egy ilyen dologra hivatkozzunk, megemlíthjük a parlament azon legújabb ténykedését, amellyel fölhatalmazta a kereskedelmi kormányt, hogy a Balkánnal való kereskedelmi viszonyunkat esetleg rendeleti úton is szabályozhassa. Ez a fölhatalmazás nagyon érzékenyen sértheti a magyar mezőgazdaság érdekeit. A Balkánról behozhatnák például a silány búzát, amelyet élelmes gabonakereskedők, nagy mennyiségben raktározhatnának itt el, miáltal nemcsak a belföldi árakra gyakorolnának nyomást, de rontanák a külföldön is az acélos magyar búza hírnevét. Elő-

állatokat hozhatnának be egyéb kereskedők, miáltal újból csak a magyar gazdasztály károsodnék. Drágán fizetné hát meg a Balkán-államok barátságát a magyar gazdaközönség – ha a kormány tényleg élne azzal a fölhatalmazással, amelyet a magyar parlament legújabban ráruházott. Ha az ilyen sivár viszonyok mellett arra gondolunk, hogy az ország lakosságának 66 százaléka él mezőgazdaságból – úgy kétszeresen érezzük nemcsak a közelmúltból, de a jelen állapotokból is, a liberális kormányok hideg közönyét: agrárérdekeink iránt. Mind sűrűbben és sűrűbben hangzik föl a panasz, hogy míg a külföldön mindenütt, a gazdasági érdekhez szabják a külső és belső politikát, addig nálunk, a gazdasági érdekek kell a külső és belső politikához alkalmazkodnia. A kormánynak adott fölhatalmazásból legalább joggal következtethetünk erre a körülményre: Közgazdasági Íróink legújabban, mind sűrűbben hangoztatják az agrárérdekeket szem előtt tartó állampolitikát és mégis oly kevés céltudatosságot, oly kevés körültekintést tapasztalhatunk e téren. Egyik gazdasági írónk *Krúdy* Ferenc mondja, hogy: «Földbirtokpolitikánknak a nemzeti célokkal való összehangbahozatala sokkal nagyobb terjedelmű akciót követel, *semmint azt a közigazgatási apparátuson kívül* álló bármely szervezettől várni lehetne. Az annyira óhajtott tagosító mozgalom nagyobb arányú megindulása nem remélhető *hatósági iniciativa* nélkül s a mai földmobilizáció területén is sokkal nagyobb *rendszer telenség* s *ötletszerűség* uralkodik a mai, *magára hagyott* viszonyok között, semhogy az újonnan földarabolt földterületek népességellátó és megkötő ereje érvényesülhetne. A mai földfölosztás jelentékeny része nem nyugszik helyes gazdasági alapokon s nem természetes folyamatként jelentkezik. Jellemző egyébként viszonyainkra, hogy az önálló gazdálkodók arányszámának folytonos csökkenése s erősödő *kivándorlása* éppen a legutóbbi évtizedekre esik, amikor a földmobilizáció idáig a legnagyobb mértéket érte el». Valóban igaza van Krúdynak; a falusi kisgazdatársadalom szervezése, gazdasági nevelése, a szövetkezeti ügy, a termelés fokozásának ügye... *csakis nagyszabású közigazgatási tevékenység keretében* lendíthető föl.

A tudomány szerint a legszorosabb értelemben vett köz-igazgatás az, melynek tárgyát: a nemzetnek *fizikai, szellemi és gazdasági* élete alkotja. Egészen nyilvánvaló tehát, hogy az elszegényedés lejtőjére került keresztény magyar népet a gazdasági jólét megkívánható fokára fölemelni, par excellence: politikai föladat. Az állampolitikának kellene mindazon emeltyűket vasmarokkal megragadnia, amelyek *közvetve* és *közvetlenül* népünk *fizikai, szellemi és gazdasági* haladását vannak hivatva irányítani. De gondoljunk sorjában nemzetünk *fizikai, szellemi és gazdasági* állapotára és kérdezzük, vajjon a nemzetfönntartó állampolitika valóban vasmarokkal és hathatósan fogta és fogja-e, a nemzeti jólét emelésére szolgáló emeltyűket? Sajnosán tapasztaljuk, hogy a nemzet *fizikai* jólétét a nagymérvű kivándorlás, *szellemi* jólétünket a legutóbbi években szemérmetlenül grasszáló szabadkőműves és szabadgondolkodó irányzat, *gazdasági* jólétünket pedig egy idegenből beözönlő népelem - apasztja. Az állampolitika, sajnos, ezekkel a romlást jelentő jelenségekkel szemben, hol tehetetlenül, hol pedig összetett kezekkel, tétlenül áll. Sőt még azt is tapasztaltuk a közelmúltban, hogy a *szellemi* életünkben mutatkozó nemzetrontó hatásokat akarva – nem akarva, egy volt aktív miniszter is támogatta.¹

Nemzetünk *fizikai* gyengülése ellen, a szakadatlan kivándorlás ellen sem mutathat föl a magyar állampolitika sikeres gyógyszereket. Pedig a már szóba hozott állami telepítési akció kiépítése és fejlesztése, kétségkívül megakasztotta volna, vagy legalább is csökkentette volna népünk szakadatlan és nagyarányú kivándorlását. A nemzeti veszedelmet jelentő kivándorlás megakasztása viszont, közvetve, hathatósan járulhatott volna hozzá gazdasági életünk föllendítéséhez. (Gondoljunk csak a kivándorlással szoros kapcsolatban lévő munkáshiányra, a munkabérek emelkedésére stb.) Hiába firtatunk tehát *fizikai, szellemi és gazdasági* tereumainkon politikai sikereket, politikai megoldások után.

¹ *Székelly* Ferencre gondolunk, aki létjogosultságot adott a szabadgondolkodó tanítók egyesületének, miáltal valósággal fölszabadította azokat a nemzetrontó erőket, amelyek a magyar tanítóság egy részén keresztül -, népünk közé áradnak.

Szinte paradoxonnak látszik, hogy míg a nemzet teste a mostoha gazdasági viszonyainkban gyökerező kivándorlás révén állandóan vért vészít – addig és aközben, évről-évre, ezrével és ezrével olyan idegen népelem özönlik az országba, amely itt gazdagodni, boldogulni akar – és tud. Olyan káros hatású népelem árasztja el évről-évre hazánkat, amely amellet, hogy gazdasági erőinket lehető mértékben fölszívja, még egyéb károkat is okoz népünknek. Gondoljunk csak kiuzsorázott és tönkretett ruthénjeinkre. Gondoljunk a hírhedt *Tartóid Népbank* aktuális eseteire. Ennek az egy banknak 1158 megállapított uzsora-esete van; erről a bankról, a nyomozás során megállapították, hogy több száz embert és családot juttatott koldusbotra. Mintegy 528 ember vándorolt ki ennek a banknak grasszálása nyomán. Volt rá eset, hogy 150%-ot is szedett kamat fejében.

Így gazdálkodott, így tett tönkre, egy egész virágzó községet a *Tartóid Népbank* vezetősége: egy *Izrael Pinkász*, egy *Izsák Sámuel*, egy *Goldenberg Ignác*, egy *Izrael Herskó* és még többen. Hogy a bevándorló népelem az anyagi károk mellett még *erkölcsi* károkat is okoz a magyar nemzetnek, azt is bizonyítani fogjuk, még pedig hivatalos kormány- és államrendőri jelentések alapján. És itt is konstatálnunk kell, hogy ezen károk megmérésére, statisztikai kimutatására, egyik liberális kormányunk sem gondolt. Bevándorlási statisztikánk is mindössze 1907-től kezdve van! Pedig így is, a fogyatékos adatok révén is megdöbbentő képét kapjuk, azon ki- és bevándorlási viszonyainknak, amelyek egyidejűleg, a nemzet *fizikai* gyengülésén és *erkölcsi* romlásán kívül, nagyarányú *gazdasági* bajokat is hordanak mellükben.

Az 1886-1890-ig terjedő időközben évente és átlag 25.723 volt a kivándorlók száma; 1904-ben már 97.340; 1905-ben 170.430; 1906-ban 178.170; 1907-ben 209.169. És tekintsünk belé a kimutatás részleteibe is.

A kivándorlottak közt 1907-ben 9.4%-ot képviseltek az önálló *őstermelők*; a *mezőgazdasági* munkából élők 56 százalékkal voltak képviselve; az *iparosok* csak 2.3 százalékkal; holott a *kereskedők* éppen csak 0.3 százalékkal. Azoknak, akik tisztában

vannak vele, hogy az egyes foglalkozási ágakban az egyes felekezetek, hogy – mint vannak képviselve – nem kell külön bizonyítanunk, hogy ezek a számok kizárólag *keresztyény* népünk fogyásáról és pusztulásáról tesznek tanúságot. És ámbár igaz, hogy a foglalkozási ágak felekezeti statisztikájának teljes hiánya miatt, csak egy-egy nagyobb zsidóünnepen a véges-végig csukott üzletek révén szerezhethünk róla róla tudomást, hogy kereskedelmi életünk – úgyszólván – teljesen a zsidóság kezén van, mindamellettt belement már a falusi nép köztudatába is, hogy kereskedelmünk majdnem egészen elzsidósodott. Az az arányszám tehát, amely a kereskedők kivándorlási arányszámát tünteti föl (0'3°/o), az tulajdonképen azt mondja, hogy merkantilista zsidóink jól érzik magukat itt; hogy boldogulnak, és gazdagodnak, *miközben keresztyény földművelő népünk* a földéhség és a földhiány miatt kivándorolni kényszerül.

A keresztyény elem, speciálisan pedig a róm. katolikusok egyéb térveszteségéről így számolnak be a legújabb statisztikai jelentések:

«A nagyobbbrészt városi római kath. lakosság lassanként tért vészit, amit az is elősegít, hogy a bevándorlás is a másfelekezetűeket szaporítja. Csik megyében a kisszámú ref. és a *zsidók megszorodása* idézte elő a róm. kath. arányszámának csökkenését. A városokban már aránylag sok helyen látjuk a róm. kath. arányszámának csökkenését. Pl. Budapesten a róm. kath. arányszáma tíz év alatt 64.3%-ról 60.8%-ra esett». A zsidók száma «a Duna-Tisza közén és az ország keleti részein föltűnő nagy arányban növekedett. A Duna-Tisza közén a zsidóság nagy szaporodását azonban csak *Budapestnek* s általa Pest vármegyének tulajdoníthatjuk, ahol a bevándorlás folytán *rendkívül megnövekedett a zsidóság száma*». Valóban csodákat művelt, keresztyény népünk rovására, a néhány évtizedes, liberális állampolitika... És ilyen körülmények közt azt sem tudjuk, él-e, van-e határrendőrségünk, mely a káros bevándorlást megakadályozná. Csak azt tudjuk, hogy az óliberális zsidó sajtó által annyira kárhóztatott és reakciónak keresztet koalíciós intézményt, a határrendőrséget félig-meddig eltüntette a Héder-váry-kormány, amennyiben a külön határrendőri legénységet

beolvasztotta a csendőrség állományába. A csendőrség pedig manap más egyébre kell, mint az idegen és káros hatású kaftános nép elhessegetésére. Pedig már régen, maga a magyar képviselőház asztalára letett egyik *kormányjelentés* állapította meg, hogy az idegenből beözönlő kaftánmagyaroknak mi mindent köszönhetünk. íme, a magyar királyi kormány 1898. évi működéséről szóló jelentés ezeket mondja: «A *gdcsorszdgi zsidóknak* az ország felső részeibe való folytonos bevándorlása és *letelepedése folytán* az ottani ruthén lakosság *sanyarú helyzetbe jutván*, helyzetének javítására irányuló országos mozgalom indult meg, mely többek közt ezen bevándorlás korlátozását is célozza».¹

Majd azt mondja a kormányjelentés, hogy «főképen a Galiciából történő bevándorlás sem társadalmi, *sem gazdasági*, sem *nemzeti* szempontból kedvező jelenségnek nem tekinthető». Az 1908-ik évi államrendőri jelentés szerint pedig:... «a legtöbb külföldi sem kilétére, sem előéletére, vagy vagyoni viszonyára nem rendelkezik tájékoztatást nyújtó okiratokkal». Ilyen körülmények közt írhatja azután az államrendőri hivatalos jelentés, hogy «az orgazdák Budapesten is többnyire abból a táborból toborzódnak össze, amely *Galiciából* tömegesen áramlik az ország fővárosa felé, magával hozva azt az *üzérszellemetflj*, mely teljesen megnyugtata lelkiismeretét, ha a büntető-törvénykönyv paragrafusai között sikeresen járhat tojástáncot». Érdekes világot vet a bevándorló, idegen elemre, az 1909-ik évi *Határrendőrségi Zsebkönyv* is, amelyből a következő részlet idézzük:

«A határon fölállított őrházakban, a közforgalomnak átadott utakon határrendőr őrködik, de nem őrködik azokon a mellékutakon, amelyek nincsenek átadva a személyforgalomnak, de ahol mégis több vagy kevesebb egyén lépi át a határt, *bizonyára azok, akik nem akarnak a rendőrközeg elé kerülni*, pedig nekünk éppen ezekre van szükségünk, mi éppen ezeknek az utazási céljaira vagyunk kíváncsiak, nekünk éppen azt kellene tudni, hogy ezen emberek miért lépnek ki vagy *miért jönnek*

¹ Itt a határrendőrség fölállítására történik célzás.

*be mellékutakon, mi okuk van arra, hogy lábbeliüket leves-
sék, úgy menjenek át a határt képező folyón, hogy a másik
államba bejuthassanak, vagy miért bujkál a határon húzódó
erdőkben, hogy bevárja a nap lementét, az est beálltát, hogy
így észrevétlenül átjuthasson.» Az 1906-iki államrendőri jelen-
tés is azt mondja, hogy: «... közbiztonsági viszonyainkra
felette veszedelmes a romániai, orosz, lengyel zsidóságnak
egyre tóduló letelepedése. A legmegbízhatóbb és legkétesebb
elem ez».*

Úgy hisszük, hogy hivatalos kormány- és rendőri jelenté-
sek alapján, ámbár rövidesen, de mégis eléggé megvilágítottuk a
bevándorlás káros gazdasági és erkölcsi hatását. Az említett kor-
mányjelentés a leghatározottabban mondja, hogy egy egész ország-
rész jutott *sanyarú gazdasági helyzetbe* a galíciai zsidók beván-
dorlása révén. De hát miért engedi vajjon az állampolitika az
«üzérszellemtől» áthatott, «legmegbízhatóbb», idegen zsidó-
ságot népünk közt letelepedni? Hiszen minden kétértelműséget
kizáró módon mondja a szóbanforgó kormányjelentés, hogy ott,
ahol az idegenből jött zsidóság letelepszik: «*sanyarú helyzetbe*»,
gazdasági válságba sodorja népünket. Miért nem történnek hát
a zsidóság beözönlése ellen a legszigorúbb intézkedések? Mi
állja vajjon útját ennek a nemzetmentő akciónknak?

A szent *liberalizmus* talán? Alighanem.

Nos, nem kérünk az olyan liberalizmusból, amely mind-
össze a legutóbbi 10 év alatt, 60.000-nél több olyan bevándorlót
segített be hazánk területére, akiknek *erkölcsi* állapotáról kor-
mány- és államrendőrségi jelentések állítottak ki hivatalos bizo-
nyítványt. A legszebb az egész dologban az, hogy a káros nép-
elemek bevándorlása nemhogy meggátoltatott volna, hanem
ellenkezőleg, állandó föllendülésben van. 1899-ben 10.070 volt
az összes bevándorlottak száma, míg 1908-ban már 16.514-re
rúgott a számuk! Keserű ironia szólal meg az 1908-iki hivata-
los jelentésből is, amely konstatálja, hogy: «a *bevándorlók
zöme éppen a kivándorlási területeken építi meg új tűzhelyét.*»
*A mi népünk tehát egy kis biztatás, egy kis segítség, egy kis föld, egy
kis támogatás híjján kivándorolni kényszerül – és ugyanott meg-
gazdagszik egy idegenből bevándorolt egész kazár népraj.* Egy olyan

népraj, amelynek a fajtáját erkölcsi szempontból, nem valami sokra taksálják hivatalos jelentéseink.

És ha ezekután azokra a gazdasági tereumokra, azokra a gazdasági kérdésekre gondolunk, amelyekre nézve joggal és méltán volna elvárható az állampolitikai irányítás – ha végig tekintünk a megoldatlan gazdasági kérdések számán és azok jelentőségén – úgy lehetetlen, hogy ne lássuk be, hogy a liberális kormányok a keresztény agrár-Magyarországnak nem voltak valami különös jó barátai. Keresztény magyar népünk gazdasági problémáit bizony nem nagyon igyekeztek kibogozni. Ott, ahol *közvetlenül* lehettek volna keresztény magyar népünk segítségére (pl. az állami telepítéssel, parcellázással, földbérlet-szövetkezetek alakításával állami birtokon, földtehermentesítéssel), ott alig tettek valamit, vagy éppen semmit sem; ahol pedig *közvetve* hathattak volna ki kedvezően népünk gazdasági állapotára, ott nemtörődömségük révén akaratlanul is olyan viszonyokat teremtettek és engedtek meg, amelyek közt csak a bevándorló zsidók, boldogulhattak.

Látva az állami agrárpolitika tehetetlen, érzéketlen és aluszékony voltát: nem tehetünk más egyebet, mint azt, hogy keresztény magyar agráriusainkat gyors és elszánt szervezkedésre, erélyes *társadalmi akció* megindítására serkentsük. Legalább ilyen úton legyen mindaz megmenthető, ami jelenleg még keresztény magyar népünk birtokában megmaradt. Ha még ilyen úton sem látunk hozzá a munkához, a keresztény magyarság gazdasági érdekeinek megóvásához, úgy egy-két évtized alatt végleg és teljesen összeroppan keresztény magyar népünk gazdasági ereje.

A gazdasági erőforrások közül a kereskedelmnek és nagyiparinak zsidók által való túlnyomó lefoglalása szükségessé teszi, hogy legalább a fennmaradó *egyetlen* gazdasági erőforrást: *a földet* biztosítsuk, amennyire csak lehet, keresztény magyar népünk számára. És ha nem is vagyunk olyan boldog ország, mint például a kis Dánia, ahol maga *az állam* sietett 1899-iki törvényével a földbirtokos nép elszegényedett részén (bizonyos időn belül törlesztendő tulajdonbirtokok, *husmandstrug-oknak* alapítása által)¹ segíteni – legyünk legalább azon»

¹ Lásd Éber Ernő *Munkabér és kivándorlás* című művét.

hogy az a kevés, amink még megmaradt, a jövőben is a miénk legyen. És ha e tekintetben kizárólag a *társadalmi* szervezkedés terére kell szorítkozunk, úgy legyen legalább ez a szervezkedés gyors, erélyes és elszánt. A keresztény magyar agrártársadalomnak nincsen halogatni való ideje. Hiszen láttuk, a kimutatást, amely szerint a zsidóság 15 hónap alatt 100.000 holdnál több földet szerzett, pusztán a magyar nagybirtok állományából. És ugyan ki volna megmondhatója annak, hogy mennyit szerzett ugyanezen idő alatt a kisbirtokból? Valóban gyorsan és határozottan kell hozzálátnunk az egész vonalon, az ország minden részében, keresztény agrárnépünk gazdasági fölsegélyezéséhez. Ha ezt a társadalmi munkát halogatjuk, ha még sokáig tétlenkedünk, úgy valóban arra ébredünk egy szép napon – amint azt a legutolsó országos gazdaggyűlésen *Meskó Pál* hangoztatta – *hogy már csak zsellérek vagyunk ezen a földön*, amelyet számunkra apáink megtartottak ugyan, de amelyet mi, törpe utódok, a reánk következő nemzedéknek becsülettel átadni már nem tudunk. És ha visszalapozunk oda, ahhoz a kimutatásunkhoz, amelyet a zsidó terjeszkedés rendkívül gyors tempójának igazolása végett közöltünk (*ezen* fejezet elején), úgy valóban láthatjuk, hogy a régi történelmi nevek helyett a legtípusosabb zsidó nevek kerülnek a magyar nagybirtokosok listájába. Így, hogy csak egy-két példát idézzünk az igen-igen sok közül, megemlíjtük, hogy gróf *Esterházy Pál* 4500 holdas birtokának *Strasser Jónás* és *Strasser Arnold* lett a tulajdonosa. Gróf *Pejacsevich Tivadar* 3000 holdas zombori birtokán *Spitzer Gyula* lett az úr. A szászrégeni erdőségek egy nagy része a nagyságos *Goldfinger* úrei lettek. A *Zeyk-féle* 1000 holdas birtokot a *Schwartz* testvérek vették meg. Elszomrodik rajta az ember, ha elmereng rajta, hogy valamikor, a magyar történelmi múltban, keresztény magyar vér tartotta és védte meg azokat a birtokokat, amelyeket a *Goldfinger* most csengő pénzzel hódítanak el tőlünk. E tekintetben jópéldát vehetnének arisztokratáink, közép- és nagybirtokosaink a poroszországi lengyelektől, akik nemzetiségi politikájuktól át- meg áthatva, semmi áron sem adják oda birtokaikat a poroszoknak. Nálunk, sajnos, nem nézik sem arisztokratáink, sem közép- és

nagybirtokosaink, hogy a birtok vevője lerázta-e már a Galíciából idevezető út porát – odaadják a csengő aranyakért azt a földet, amellyel egyszersmind *pozíciójukat, befolyásukat, nemzeti hivatásukat* is eladják. Így válik aztán mind súlytalanabbá, befolyástalanabbá az a nagybirtokososztályunk, amely a múltban valóban nemzeti és történelmi hivatást töltött be.

És sajnos, úgy áll a dolog, hogy azon arisztokratáink és nagybirtokosaink is, akik földjeiket csak bérbe adják, azok is különös előszeretettel és a nemzet gazdasági életére károsan kiható aránytalansággal engedik át azokat, a zsidóságnak. E tekintetben kétségbeejtően nagy számadatokat állíthatunk az olvasó elé. Így például: báró *Kohnerék*¹ Beregmegyében kizárólag arisztokratáktól 38.751 holdat bérelnek. Szeged sz. kir. város 65.605 hold földet adott bérbe egy társaságnak, melynek tagjai: *Halmágyi Benő, Seiler Henrik, Policzer L., Böhm L., Krausz M. és Krausz I., Weisz Mór és fiai, Kárász József, ifj. Kordás A. és Szalay János.* – Debrecen sz. kir. város bérbe adott: *Fried Emil, Gara A. és Rosenfeld S.-nak* 84.136 holdat. Pozsonymegyében egyedül a *Pálffyak* (főleg *Pálffy János gróf és Pálffy Miklós herceg*) 49.615 holdat adtak zsidóknak bérbe. Tolnában Esterházy Miklós herceg 38.507 holdat adott bérbe egy konzorciumnak, amelynek tagjai: *Bischitz Salamon fia, Strasser Vilmos és Lajos, Grünwald Lajos, Lövensohn Gáspárné, Fehér Miklós, Perczel Béla, Gyérei Richard, Wurm Ignác, Kaczkovics Antal.* Marostordamegyében *a m. kir. kincstár, a Goldfinger és Teplanszky-cégnek* 42.398 holdat adott bérbe. És ne gondoljuk, hogy nem tudtunk volna még több ilyen méretű adatot felsorolni. Csak ép a példa kedvéért említettünk meg csak ennyit. Hát íme, így festenek a mi birtokpolitikai viszonyaink a részletekben. Megjegyezzük még azt, hogy például a báró Kohnerék 38.751 holdnyi bérlete 22 birtoktagból tevődik össze – amelyek többnyire más és más község határában vannak. Ezek a bérlő urak tehát *egy-egy egész vidékről* szívják föl a haszonnak legnagyobb és legjelentősebb azon részét, amelyet a földnek: a *nép közé* kellene juttatnia. Az ilyen vidékeken

¹ A báró Kohner-család több tagja.

szegény keresztény magyar népünk jórésze, valóban a lealázó napszámosmunkából kénytelen tengődni. *Lássák be hát arisztokratáink, hogy közvetve – zselléreké és napszámosokká teszik jelenlegi földbirtokpolitikájukkal keresztény magyar népünknek egy részét. Nem volna méltóbb hozzájuk, ha a birtokaikon fekvő falvak népét, az ő, t. i. arisztokratáink kezdeményezésére, földbérlő-szövetkezetekbe tömörítenék és keresztény népünknek a demográfiai arányszámok szerint adnák bérbe birtokaikat? Valóban nemzeti missziót teljesítenének ezáltal. Egy csapásra megakasztanák egy-egy vidéken az ismét nagyobb lendületet vett kivándorlást; a haza földjéhez kötnék keresztény népünket. Nem volna mindez méltó hozzájuk, magyar arisztokratáinkhoz?* Lám, ott abban a megyében, ahol a báró Kohnerék az urak, az 1910-ik évre vonatkozó alispáni jelentések szerint 1286 volt a kivándorlók száma! Egyebütt is ilyenek a viszonyok. Miért nem teljesíti hát arisztokráciánk népmentő misszióját? Es im ezek után nem én kívánok arisztokráciánkhoz szólani, de megszólaltatom ehelyütt a legnagyobb magyarnak, gróf *Széchenyi*-nek szellemét. Ő mondja, *Világ* című művében:» ... erőre birni a hont... a király s zsellér közt álló *mágnásnak* s nemesnek Istentől rendelt valódi tiszte!» Ugyanitt mondja, hogy: «az ország tehetősb birtokosi tartoznak a közönségnek legnagyobb szolgálattal s egy birtoknélkülinek semmirevalósága megbocsáthatóbb, mint az ő középszerűségük». *Hitel* című művében ezeket mondja: «Tőlünk függ minden, csak akarjunk. S nem lelki, testi és országbeli javaink dicsérete emelheti föl hazánkat, hanem hátramaradásink és *hibáink* nagylelkű elismerése és azoknak férfias orvoslása». «íme, nyíltan azon vallást teszem: hogy hazánk előmenetele s magasabb fölemelkedése legfőbb gátjai mi, tehetősb birtokosok vagyunk.» «Ha országunk nagyjai s tehetősb birtokosai egy és más *közhasznú cél végett mind egyet értenének s közakarattal s közerővel törekednének a haza javát előmozdítani, mi lenne néhány esztendő, mi félszázad múlva honunkból? Mi volna nehéz, mi ki nem vihető?»*

«Sok van mulaszthatlanul teendő, amit a haza javáért sem *a kormány* nem tehet... de a *nép* sem eszközölhet... s így azok végbevitelle egyenesen azon egyes honfiakat illeti, kik súlyosb

hivatali terhektől menten, *független létben gyönyörködnek a haza javaival.*» (Világ.)

«És íme, csak ez a kevés is elég annak kifejtésére, hogy pénzéhez és földéhez képest, mért szegény a magyar.» (Hitel.)

«... Az ily állapotban lévő földesúr minden jó... tulajdoni mellett egyéb minden, csak nem úr... ötet, ami övé, közelebről nem illeti..¹» (Hitel.)

«S ha lépve megyünk előre, úgy látszik, hogy a mező virágzása... a szabadsággal mindig karöltve jár; a szegénységből ellenben elaljasodás, abból pedig *végre szolgaság* leend...»² (Hitel.)

«Nem negatív, hanem pozitív szerencsére van alkotva az ember, csak hogy kész sültet ne várjon házához, *de a földdel vívion meg, hogy azt megszerezhesse magának;*³ úgy minden bizonnal *nincs a magyar szegénységtűrésre teremtve*, hanem, hogy mindegyik azt mondhassa magáról: jól bírom magam.» (Hitel.)

«Szinte mindenki jobban bírhatja magát... Hát még hazánk földén! A földbirtokos *józan elintézés által* sokszorozhatja jövedelmét. S ez csak magunktól függ., így van minden hazában *felesleg és hiány*, s csak az, ki azokat *tökéletesen ismeri*,

¹ Gondoljunk csak azon 1,925.807 holdnyi túlnyomóan arisztokrata földekre, amelyekről zsidó bérlők szedik le a hasznot.

² Gondoljunk csak arra, hogy 4,916.000 főnyi keresztény *földműves-népünk* a többi közt, számszerint 1,279.718 olyan gazdaságra támaszkodik, amelyeknek *mindegyike* legföljebb ötholdnyi nagyságú.

³ Szervezkedjék hát a keresztény magyarság arra nézve, hogy az a *föld*, amelyet apáink vére áztatott: az őt megillető arányban legyen a keresztény magyarságé. Sajnos, nekünk kevesebb jut belőle, mint amennyi arányszámunknál fogva megillet bennünket; a zsidóság ellenben *kizárólag* a 100 holdnál nagyobb birtokokból 27%-nyi földön gazdálkodik, holott demográfiai arányszáma csak 4.9%. Legyünk rajta, hogy a földbirtok eloszlása (ami a bérleteket illeti) fődje Magyarország lakosságának demográfiai arányszámait. Szervezkedjék minderre a keresztény magyar agrárnép. Nyújtsanak ehhez a szervezkedéshez segédkezet: a keresztény magyar arisztokraták, a magyar főpapok. Alakítsuk meg minden faluban, minden városban a *földbérlő- és egyéb szövetkezeteket*. A jelszó, a *Széchenyi* szava legyen ebben a szervezkedésben: «Vívjunk meg a földdel, hogy azt magunknak, szerezhessünk meg» – mert különben a mai állapotból: «végre szolgaság leend».

szerezhet lassan-lassan ... *hazafiainak több birtokot... kell tehát ismerni hazánk javait, hiányit s helyzetünk minden oldalit, mert csak így bírhatjuk valódiilag jól magunkat.*»¹ (Hitel.)

De lezárjuk ím ezzel a *Széchenyi-ből* vett azon idézeteket, amelyek megállapított statisztikai adataink célját tanácsszerű *aranyigazságokkal* támogatják.

És ha szabad ezen idézetek előtt álló adatsorainkra visszatekintünk, úgy ezek alapján még csak egy-két szempontot, egy-két érdekes tényt óhajtunk megállapítani.

A legutóbbi években valamennyi zsidókézen lévő újság csak úgy ontotta magából azokat a cikkeket, amelyeket a szabadkőműves páholyokban sugalmaztak arra nézve, hogy velük mesterségesen előkészítsék a közvéleményt a *katholikus egyház vagyonának eltulajdonítása, szekularizációja érdekében*. Rendkívül sok cikkben olvashattuk, hogy a csanádi püspöknek ennyi meg ennyi ezer hold földje van; egy másik püspöknek meg még több ezer holdja van, a harmadiknak ugyancsak sok ezerholdnyi a birtoka. Nos, úgy áll a dolog, hogy a m. kir. kincstár jóvoltából Maros-Tordamegyében, *Goldfinger* úr 42.398 holdon gazdálkodik – a saját zsebe javára. *Báró Kohnerék* ugyancsak a saját zsebük javára gazdálkodnak Beregmegyében 38.751 holdon és még ezenfelül Jász-Nagykun-Szolnokmegyében 5233 holdon; összesen tehát 43.984 holdon. Nem megvetendő a 65.605 holdnyi földdarab sem Szeged határában, amelyen a *Krausz-ok*, a *Policzer-ek* és a *Weisz Mór-ok* gazdálkodnak. Az a 84.136 holdacska se kevés, amelyen a *Rosenfeld-Fried-Gara* triumvirátus gazdálkodik Debrecen tájékán. Hangsúlyozzuk, hogy ezek az urak a *saját zsebük* javára aratják le az acélos búzát, a jóféle kukoricát és a földnek más-egyéb áldását. Főpapjaink ellenben iskolákat tartanak föl, nagyarányú kulturális és jótékonykodási akciót fejtenek ki, segítik a népet is, ellátják

¹ A m. kir. statisztikai hivatal szíves figyelmébe ajánljuk e szavakat, arra való buzdításul, hogy a magyar földbirtok eloszlásáról, a nemzeti veszedelmet jelentő aránytalan eltolódásokról, készítsen nemzetiségi és felekezeti statisztikát. Hagyjunk föl az eddigi liberális nemtörődomséggel! Gazdasági bajaink csak az ilyen munkálatok alapján orvosolhatók az államhatalom részéről!

egyházmegyéjük anyagi szükségleteit, száz és száz irányban vannak anyagilag igénybe véve és ami fő, minden fillérjük jótékonyan hat ki *a közre*, a magyar társadalomra. De ugyan ki és mi veszi ilyen szempontokból igénybe a Kohnerék, a Krauszok, a Rosenfeldeknek azt a jövedelmét, amelyet 40-60-80 ezer hold föld hoz meg nekik? Pedig ezek a jövedelmek püspöki, sőt érseki jövedelmek! De hát a statisztikai hivatal csak a püspöki földeket tartja nyilván – és senki sem tudná, ha a véletlen nem vetette volna föl azt a tényt, hogy a zsidók közt is vannak sokan, akik annyi hold földön gazdálkodnak *maguknak*, mint amennyin a főpapjaink gazdálkodnak *a köz javára*. Azért ordítozhatják hát a *Herczeg* Ferenc «zsidógyerekei» a Galilei-körbeli fegyvertársakkal és a Fényes Samukkal egyetemben, hogy szekularizálni kell az egyház vagyonát – mert nem gondoltak rá a statisztikai hivatal kimutatásai híján, hogy a zsidóságnak is van annyija, mint a katolikus főpapságnak. Pedig hát van. Sőt többje van. Mert a kimutatások szerint az egyházi birtokok 2,403.332 holdat tesznek ki. A zsidóság *tulajdonában* ellenben – *kizárólag* a 100 holdnál nagyobb birtokokból – 2,116.279 holdnyi föld van. Ha még figyelembe vesszük, hogy a 100 holdnál nagyobb birtokok együttvéve csak 17,565.152 holdnyi területet adnak, a többi, *a 100 holdnál kisebb* birtokokból pedig, vagyis az összesen 19,292.094 holdból *egyetlenegy* holdat sem írtunk a zsidóság javára, úgy aránylagos számítás szerint egészen nyilvánvaló, hogy a zsidóságnak kétszer annyi birtoka van, mint a róm. kath. egyháznak. Mondjanak le hát a zsidó újságírók a szekularizációs tervekről, mert hiszen saját fajtájuknak már amúgy is többje van, mint az egyháznak ... Gondolják meg, hogy néha visszafelé sül el a puska... De ha már itt tartunk és arról is szó volt, hogy milyen *közhasznú* célokra fordítják püspökeink az egyház vagyonát-szóba hozzuk im azt is, hogy a zsidó földkirályok egyike-másika, saját zsebe megtömésén kívül, mire fordítja mégis jövedelmét? Az eset, amelyet szóba hozunk, az egész keresztény magyarságra nézve fölötte tanulságos. Két könyvemben¹ részletesen fejtettem ki, hogy a zsidó-

¹ *A szabadkőművesség önleplezése* címűben és a *Nyílt interpelláció* címűben.

szabadkőművesség vallásromboló, hazafiatlan, továbbá társadalom- és államfölforgató irányú. Nyíltan bevallott programja az, hogy mindenféle mahinációval, történelmi és egyéb ferdítésekkel a nép legszélesebb rétegeiben fölkeltse az elégedetlenséget. Nos, mi okosabbat tehet egy 43.984 holdnyi földdarab egyik zsidó haszonélvezője,¹ mint azt, hogy: *nagy áldozat árán páholyt létesít a munkácsi zsidók közt.* A magyarországi szabadkőművesség hivatalos lapja, a *Kelet* újságolja, 1912. október havi számában, hogy: *báró Kohner Alfréd munkácsi földbirtokos alapította a munkácsi Hegyvidék nevű páholyt.* Lám a 43.984 hold részjövendelméből arra is telt a báró úrnak (ámbar akkor még nem volt az), hogy a magyarországi nagypáholynak egy olyan fiókpáholyát alapítsa, melynek egyik társpáholyában hangzottak el a következő szavak (*Kelet*, 1911. 10. szám): *«Összeesküvők vagyunk. Naponta újra, meg újra szent hittel és dacos keserűséggel esküszünk össze ez ellen a társadalmi rend ellen ... Igenis, összeesküszünk ez ellen a rend ellen s amennyi erőt a V. E. N. É. belénk oltott, annyi erővel küzdünk az összerombolásán...»* Lám, a báró úr, bárósága előtt, a páholyalapítás révén a *destrukció* hathatósabb istápolására fordította pénzfeleslegét. Táplálta vele a szekularizációs és egyéb páholy követeléseket. Nem mondjuk, azt korántsem, hogy minden meggazdagodott zsidó nagybérlo úgy tesz, mint a báró úr tett. Nem. Korántsem általánosítunk. Ezt az esetet azonban olyan jellemzőnek, olyan fölvilágosítónak tartjuk, hogy okulásra ide leszögezzük. Ugyan, ki hitte volna, hogy így, ilyen úton függhetnek össze – implicite – földbirtokpolitikai viszonyaink egyik-másik páholyalapítással: a nemzetrontó destrukciót terjesztő szabadkőműves intézménnyel? Mert szent igaz, hogy abban az esetben, ha báró Kohnerék egynéhány magyar arisztokrata jóvoltából nem bírnának kerek 43.984 holdat Bereg megyében és egyebütt, úgy bizonyára báró Kohner Alfréd sem alapított volna páholyt Munkácson.

Valóban itt van már legfőbb ideje annak, hogy a keresztény magyarság erélyesen szervezkedjék gazdaságilag. Ha ezt

¹ T. i. a Kohner-család több tagja bérel ennyit.

sürgősen megtenni elmulasztja, úgy könnyen megeshetik, hogy saját vagyónának, saját javának fölhasználásával fordul ellene, a mindinkább erősödő destrukció.

A keresztény magyarság gazdasági szervezkedésének száz problémája, száz feladata és ezer oka van és mi mégis oly lomhák, oly tehetetlenek, oly semmittevők vagyunk! Gazdánépünk minden gazdasági oktatás híjján szűkölködik; mezőgazdasági nép létünkre nincsen gazdasági egyetemünk. Pedig a célszerű és tudományos szempontok szerint üzött gazdálkodás üdvös hatása, népünk megbecsülhetetlen vagyoni erősödésében volna tapasztalható. Tanítóképzőinkben, ne csak úgy tessék-lássék kellene tanítani a gazdaságtant, hanem minden tanítónak tökéletesen és tudományosan képzett gazdának kellene lennie. Tudnia kellene praktikusán és elméletileg is a modern gazdálkodásról; tisztában kellene lennie a szövetkezetek kérdésével, mely kérdésnek a külföldön egész irodalma van. Csak így válhatnék a tanító igazán a nép tanácsadójává, irányítójává. Sajnos, nálunk a tanítók szabadgondolkodó része, a nép gazdasági irányítása helyett, a nép elégedetlenségének fölkeltését tűzte ki célul. Az *Új Korszak* írja 1912. nov. 15-iki számában, hogy: «... tanítótestvérek, ne féljeteK és ne ijedjeteK meg *semmiféle megrendszabályozástól!*... *Szítsátok az elégedetlenségei a mai Osztályuralom ellen... Szítsátok a lángot!*» Az ilyen tanító csak ellensége lehet, de nem lehet barátja és istápolója a népnek. Ne az elégedetlenséget keltse hát föl a nép közt a tanító, hanem keltse föl magában, egyéb tudása mellett, a gazdasági tudást, hogy működésével hasznára lehessen a köznek, a hazának. A gazdaságilag is képzett tanító szövetkezeteket alakítana a faluban, népies előadásokat tartana a föld modern és célszerű művelési módjairól, egyéb célszerű és hasznos kérdésekről, de a világért sem szítaná az elégedetlenséget...

Minden erőnkkel, minden tudásunkkal azon kellene munkálkodnunk, egész szociálpolitikánknak, egész földbirtokpolitikánknak oda kellene irányulnia, hogy a népszaporodás erőforrását, *a falut*, kiemeljük a mai tudatlanságból, a mai tespedésből, a mai szomorú és gazdasági szellemi stagnálásból. És ehhez a nemzeterősítő munkához, a mostoha állami földbirtok-

politikai viszonyok mellett, alig számíthatunk más egyébre, mint *a társadalmi szervezkedés* által elérhető eredményekre. Ezért kell ennek a szervezkedésnek gyorsnak, erélyesnek, határozottnak lennie. Haladék nélkül kell hozzálátnunk a falusi földbérlő- és egyéb szövetkezetek megalakításához. Ajánlják föl arisztokratáink, főpapjaink birtokaik egy részét a földbérlő-szövetkezetekbe tömörített népnek, segítsenek folyton-folyvást szegényedő keresztény népünkön, *mindenekelőtt és mindenekelőtt pedig a szorosan vett keresztény magyarságon*. Csak így volna ellensúlyozható a vidékenként sajnosán tapasztalható nemzetiségi gazdasági túlsúly is, különösen ott, ahol ez a súlybeli gyarapodás még a magyar nemzeti eszmét is veszélyezteti. Ott ellenben, ahol nemzetiségeinket a magyar nemzeti érzés őszintén áthatja, ott nyilván fokozná nemzetiségeink hazafiságát az a körülmény, hogy magyar arisztokratáink és főpapjaink gazdaságilag segítenék és fölemelnék – a szorosan vett magyarság mellett – őket is. Ha emellett a tanító, a pap, józan gazdasági, társadalmi, állampolgári és vallási kérdésekben oktatná ki a *szövetkezetekbe* tömörült falusi népet, milyen áldás lehetne így a hazán – népünk gazdasági és szellemi erősödése révén – a szövetkezeti eszme megvalósítása és keresztülvitele. Ha a földbérlőszövetkezetek eszméjének pártolását arisztokratáink mellett főpapjaink is magukévá tennék, úgy egyszermind a pártolás mértékével egyenes arányban húznák ki a szekularizációs argumentumok alól a reális alapot. A magyar társadalom örömmel és megnyugvással látná, hogy főpapjaink fölparcellázott és a földbérlőszövetkezeteknek bérbe adott birtokállománya, vagy annak legalább tekintélyes része, a legközvetlenebbül és a leghathatósabban hat ki népünk gazdasági és szellemi erősítésére. Ilyen körülmények közt maga a nép és az egész közvélemény fojtana el minden szekularizációs fenyegetést, a szekularizációt támogató összes páholyhazugságokat. Jól kellene azonban úgy arisztokráciánknak, mint főpapjainknak is arra ügyelniük, hogy a legutóbbi egy-két évben százszámra termelt parcellázó uzsoratakarékpénztárakkal semmiféle összeköttetést se tartsanak föl. Ezek jól értenek hozzá, hogy magukat a leg-humánusabb, a legjótékonyabb színben tüntessék föl, akkor,

amikor tulajdonképen saját zsebük javára, keresztény népünk kiszípolozására folyik a játék. Sajnos, úgy áll a dolog, hogy a parcellázásra vonatkozóan sincs törvényünk, még csak rendeletileg sincs szabályozva ez a kérdés. Innét van azután, hogy a parcellázás, mint egyszerű kereskedelmi ügylet bírálendő el és viszont innét, ebből a körülményből erednek azon káros hatások is, amelyeket a többnyire zsidó kézen levő, gombamódra termelt parcellázó-bankok gyakorolnak népünkre. Az uzsora-parcellázásokat törvényileg kellene betiltani! Földművelő népünknek éppen legszegényebb részét taszítja a parcellázóbankok némelyike még nagyobb bajba, még nagyobb szegénységbe.

Valóban joggal mondja a Magyar Gazdák Szemléje: «Még az ellenség sem tett annyi kárt ebben az országban, mint amennyit a birtokpolitika terén önmagunk ellen vétettünk. Megengedtük, hogy olyanok kerítsék birtokukba a magyar föld egy-egy darabját, akiket semmiféle nemzeti kötelékek hozzánk nem csatolnak». Szervezkedjünk hát az egészséges nemzeti földbirtokpolitika megvalósítása érdekében. Hiszen a társadalmi szervezkedés terén is messzire maradtunk le, az időközben gazdaságilag mindinkább megerősödött zsidóság mögött, amelynek egész szociológus vezérkara van, amelynek háta mögött ott állnak a szabadkőműves páholyok, a különféle merkantilista egyesületek, amelyek egyenként és összesen a gazdasági kérdéseket, de a politikai kérdéseket is, nem ugyan kimondottan, de tényleg a zsidóság szempontjából tárgyalják és irányítják. Gondoljunk csak az új adótörvény életbeléptetésének megakadályozására!

Érdekesen jellemezte idevágóan a helyzetet, a legutóbbi országos gazdaggyűlésen *Meskó Pál*, akinek szavai szerint: «...újabbán már olyan emberek és társadalmi egyesületek foglalkoznak a birtokpolitikai kérdésekkel, amelyeket és akiket sohasem láttunk akkor, mikor a földművelő portáját megerősíteni, gazdasági helyzetét javítani kell, de akik rögtön megjelennek, mikor a zavarosban halászni lehet. Olyanok is foglalkoznak már ezzel a kérdéssel, akik gúnyolták, akadályozták az agráriusok munkáját s azt a tevékenységet, mely a falusi jólét

ejlesztésére, a földművelők gazdasági és szociális bajainak gyógyítása s a mezőgazdasági politika helyes irányítása céljából megindult». És valóban úgy áll a dolog, hogy a szabadgondolkodó és szabadkőműves egyesületek már nemcsak a városokban grasszálnak, hanem *a falu népére is kivetik mocskos hálójukat*, hogy amint ők mondják: a parasztokat (!) is *szabadgondolkodókká* tegyék. (Lásd a 63-ik oldalt.) Jól mondta Meskó Pál, a már említett helyen, hogy: «Mikor gyűjtogatok garázdálkodnak valamely községben, akkor az *előljáróság* kötelessége megfelelő védelemről gondoskodni, hogy a polgárság vagyona ne legyen a lángok martaléka. Mikor pedig az országon végighordozzák a tűzcsóvákat s lángbaborítani, porráégetni akarják mindazt, ami a honfiszívnek szent és drága, mikor bandákat szerveznek abból a célból, hogy a történelmi hagyományok tisztelete elpusztuljon, a valláserkölc, mint rongydarab, a szemétdombra kerüljön s a hazafias érzés már az ifjúság szívében kivégeztessék, akkor az *állam kötelessége gátakat emelni* s a védekezés munkáját az egész vonalon megindítani». Igen is, az *államnak* volna szent kötelessége azt a nép- és nemzetrontó szabadkőműves munkát megakasztani, amely a *Kelet* (1912. márc.) tanúsága szerint nemcsak a katolikus egyház gazdasági erejét (a püspöki birtokokat) akarja elvonni, de ezen felül még a romlatlan keresztény falusi népet is meg akarja rontani. Aggódva és szívszorongva kérjük *Meskóval*, hogy: «ugyan mi lenne ebből az országból, ha a nagy városokon végighömpölygő szellemi áramlatok átlépnék a falvak határait, behatolnának földművelő népünk portáira s megmérgeznék azokat a lelkeket, amelyek a nemzeti eszmények kultuszának be nem szennyezhető tiszta forrásai voltak?»

A már közölt és említett páholyelőadás szerint, a nemzetrontó szabadkőművességben megvan hozzá a hajlandóság, hogy a falu népet is éles karmai közé vegye. De hát hol van az államhatalom, amely tűri, hogy a főpapi vagyon odaígéréssel csináljon a szabadkőművesség *a falvakban is* nemzetbomlasztó és egyházellenes propagandát? De mondjunk le a hiú ábrándokról, az államhatalom közbelépéséről! Az elmúlt év május havában egyenesen és közvetlenül az ország belügyminiszteré-

hez appelláltam. *Nyílt interpelláció a belügyminiszter úrhoz, a magyarországi szabadkőművesség állam- és társadalom fölforogató törekvései ügyében*) című könyvemmel, amelyben szabadkőműves páholyelőadásokból vett idézetek alapján mutattam ki, hogy egyes páholyokban *a jelenlegi állami és társadalmi rend összerombolására összeesküdtek* a páholylovagok; kimutattam, hogy a páholy «a jövő *respublikába* neveli belé» az álarcos vitézeket. Hivatkoztam arra, hogy: «ez a politikai aknamunka implicite, a magyar királyság ellen, a magyar korona ellen, dinasztánk ellen, kifejezetten pedig *állami és társadalmi* rendünk ellen irányul!» Hangsúlyoztam, hogy: «a magyar társadalom, a magyar nemzet megkövetelheti a magyar állami és társadalmi rend őreitől, hogy monarchikus államformánknak, állami és társadalmi rendünknek bejelentett *összerombolását*, a magyar nemzet érzelmeire, a magyar királyságra, a magyar államiságra, a magyar társadalom békéjére való hivatkozással megtorolják».

A megcáfolhatlan argumentumokkal, a hiteles, a szabadkőművesség hivatalos orgánumból vett idézetekkel bizonyított súlyos vád elhangzott és most a napilapokban híre jár, hogy a magyarországi szabadkőművesség nagymesterét legközelebb *bárová* nevezik ki. Ha ezen eleddig hivatalosan meg nem cáfolt hírt merő képtelenségnek tartjuk is; ha *Meskó* Pállal együtt mi is azon a nézeten vagyunk, hogy a főtebb jellemzett destrukció ellen valóban *az állam kötelessége gátakat emelni*, úgy mindamellet, a kézzelfogható közöny láttára nem tudom hinni, hogy az államhatalom, az említett könyvemben föltárt nagyobb arányú veszedelemnél alárendeltebb jelentőségű veszedelmet, a falusi népnek a szabadkőműves szekularizációs propagandával való fölzaklatását elfojtani igyekeznek.

A jelek után ítélve – mondom – nem remélhetjük, hogy ezt az egyházellenes gazdasági mozgalmat: *az államhatalom* igyekeznek csendesebb mederbe terelni. Ilyen körülmények közt ezen a téren is csak *társadalmi úton* érhetjük el a kívánatos eredményt.

A falusi földbérlőszövetkezetek megalakítása, a püspöki

birtokok tekintélyes részének fölparcellázása és bérbeadása jelzik az utat ezen irányú tennivalónkban. És ebben a társadalmi, nép- és nemzetmentő munkában sokat, mérhetlenül sokat tehetnének arisztokratáink is, azon úton-módon és azon nemzeti szempontok szerint, amelyeket egyszerű tudásunk, de minden hazafias igyekezetünk szerint iparkodtunk kifejteni.

Tegyünk meg keresztény magyar népünk gazdasági föllendítése érdekében minden tőlünk telhetőt. Tartsuk szemelőtt ezen hazafias munkánk teljesítése közben, gróf Széchenyi azon mondását, hogy: »... egy emberélet lefolyta után vagy magyarabb világ lesz, mint ma van, vagy *elvész a magyar*«. (Főrendiházi beszéd.)

Merkantilistáink és politikájuk.

Két évvel ezelőtt az *Alkotmány* című napilap hasábjain, mintegy 15 cikkből álló cikksorozat keretén belül, egynegyed-évre szóló részletes statisztikai kimutatást közöltünk arról, hogy fizetésektelen kereskedőink milyen nagy összeg erejéig károsítják meg hitelezőiket. Ezek a kimutatások valósággal föllármázták a zsidó merkantilista újságokat, ámbár nem általánosítottunk és nem csináltunk a dologból zsidókérdést. Állandóan és kizárólag azokról a fizetésektelen zsidó kereskedőkről beszéltünk csupán, akikre adatainkat a *tényeknek* megfelelően joggal vonatkoztathattuk. Hétről-hétre kiírtuk a hetenként fizetésektelenné vált kereskedők névsorát és passzívájuk nagyságát. Nyílt és könnyen ellenőrizhető munkát végeztünk tehát, amelynek végleges (egynegyedévi) eredményeit átvette több újságunk, köztük a *Budapesti Hírlap*, sőt közölték ezeket *külföldi* napilapok is. Ezen jelekből Ítélve, az inzulvenciákra vonatkozó statisztikai képünk taglalása szélesebb körű érdeklődésre tarthat számot, annál is inkább, mert a kereskedelmi életünket kívülán jellemző kimutatásokat *egy teljes évre* vonatkozóan készítettük el. Ezen munka elvégzésére az a körülmény serkentett bennünket, hogy az inzulvenciákra vonatkozó statisztikai kimutatásoknak eddig *teljesen híján* vagyunk, részint pedig az, hogy a megállapított adatokból kereskedelmi életünk moráljára nézve

konkluziókat vonhassunk le. Elvégre, ha könyvünkkel azt a célt tűztük ki magunk elé, hogy gazdasági életünk aggasztó alakulására, a benne megnyilvánuló eltolódásokra és aránytalanságokra, egyben pedig a gazdasági életünk terén égetően szükséges állami és társadalmi tennivalókra hívjuk föl a figyelmet, úgy a kereskedelmi életünk taglalása és jellemzése, ferdeségeinek és kinövéseinek tárgyalása, szorosan megbeszélni valónkhoz tartozik.

Jelen fejezetünk megírására azonban más tekintetek is késztettek *bennünket* Nevezetesen: *részint* az a jogtalan ellenségeskedés, amellyel merkantilistáink támadják zsenge és fejlődésnek még alig indult üzleti jellegű keresztény szövetkezeteinket, *részint* pedig az az áldatlan politikai harc, amelyet ugyan csak merkantilistáink szítanak népünk agrárérdekei ellen.

Az üzleti jelleggel bíró keresztény szövetkezetek ellen azzal argumentált nemrégiben több zsidókézen levő lap, hogy ezen szövetkezeteknek egy évi inzulenciái mintegy 45.000 koronában állapíthatók meg. Nos lássuk, hogy abban az esetben, ha üzleti jelleggel bíró keresztény szövetkezeteink ellen az egyévi 45.000 koronányi passzív argumentumszámba mehet, vajjon, milyen számbeli argumentumot szegezhetünk mi neki ennek a szemmel látható zsidómerkantilista érdekből eredő ellenségeskedésnek.

Az 1911-ik év *január* hónapjában 163 volt a közölt fizetésképtelenségi esetek száma. Ezek közül azonban csak 68 esetben ismertük a passzívák nagyságát.¹ A szóban forgó 68 kereskedőnek 3,928.000 korona tartozása volt.² Csődelrendelés 54 esetben történt, csődmegszüntetés pedig 41 esetben.

Február hóban: 100 volt a publikált fizetésképtelenségi esetek száma. Ezek közül csak 41 esetben ismertük a passzívák nagyságát. A szóban forgó 41 kereskedőnek 5,285.000 korona tartozása volt. Csődelrendelés 61 esetben történt, csődmegszüntetés pedig 47 esetben.

¹ Az inzulenciát jelentő legtöbb kereskedőnél nem állapítható meg azonnal a tartozás nagysága. A teljes tartozás beismerését halogatják, ameddig csak tudják.

² A passzívákat egyelőre mindig az aktívák levonása nélkül számítjuk.

Március hóban: a publikált 107 fizetéseképtelenségi eset közül csak 33 esetben ismertük a passzívákat, amelyek együttesen 2,197.000 koronára rúgtak föl. Csődelrendelés: 56; csődmegszüntetés: 32.

Április hóban: 112 eset. A passzívák nagyságát csak 50 esetben ismertük. Ezen passzívák összege 5,282.000 korona. Csődelrendelés: 47; csődmegszüntetés: 36.

Május hóban: 97 publikált eset. A passzívákat csak 33 esetben ismertük. A 33 kereskedő 4,938.000 koronával tartozott. Csődelrendelés: 32; csődmegszüntetés: 34.

Június hóban: publikálva 90 fizetéseképtelenségi eset. Csak 30 esetben ismertük a passzívák nagyságát, amelyek együttesen 5,166.000 koronára rúgtak föl. Csődelrendelés: 49; csődmegszüntetés: 31.

Július hóban: a publikált 76 fizetéseképtelenségi eset közül csak 19 esetben ismertük a passzívák nagyságát, amelynek összesen 1,911.000 koronára emelkedtek. Csődelrendelés: 57; csődmegszüntetés: 49.

Augusztus hóban: 74 publikált eset; 16 esetben az ismeretes passzívák összege 1,915.000 korona volt. Csődelrendelés: 23; csődmegszüntetés: 20.

Szeptember hóban: 80 eset. A passzívákat 23 esetben ismertük. Az összes ismeretes tartozás 2,826.000 korona volt. Csődelrendelés: 43; csődmegszüntetés: 19.

Október hóban: 85 eset. A passzívákat csak 36 esetben ismertük; összegük 3,309.000 korona. Csődelrendelés: 41; csődmegszüntetés: 23.

November hóban: a publikált 101 fizetéseképtelenségi eset közül csak 44 esetben ismertük a passzívák nagyságát. A szóbanforgó 44 kereskedő 4,778.000 koronával tartozott. Csődelrendelés: 42; csődmegszüntetés: 42.

December hóban: a publikált 115 fizetéseképtelenségi eset közül csak 48 esetben ismertük a passzívák nagyságát. A szóbanforgó 48 kereskedő 8,156.000 koronával tartozott. Csődelrendelés: 49; csődmegszüntetés: 43.

Végeredményben,; illetve összegezve így festenek a viszonyok: Az 1911-ik évben összesen 1200 kereskedő került fizetés-

képtelen helyzetbe.¹ Ezek közül csak 441-nek ismertük tartozását. Ez a 441 kereskedő összesen 49,691.000 koronával tartozott. Gsödelrendelés 554 esetben történt csödmegszüntetés ellenben 417 esetben. Ha föltételezzük, hogy az a 759 kereskedő (akiknek passzívait nem lehetett számításba venni), ugyanolyan aránylagos összeg erejéig vált fizetéseképtelenné, mint a 441 kereskedő (akiknek passzívái ismeretesek), úgy a számítások alapján kitűnik, hogy az 1200 fizetéseképtelen kereskedő 136,000.000 koronával tartozott.

Ha még azt a körülményt is figyelembe vesszük, hogy pusztán inzulvenciát jelentő *kereskedőket* vettünk számításba, a a részvénytársaságokat, gyárakat stb. azonban számításon kívül hagytuk, úgy nyilvánvaló, hogy végső adataink még kiegészítésre szorulnak. Ha az összes inzulvenciákat vesszük figyelembe – tehát arra való tekintet nélkül, hogy a fizetéseképtelenséget szorosabb értelemben vett kereskedő avagy részvénytársaság stb. jelentette-e be – úgy megállapítható, hogy az 1911-ik évben az inzulvenciák száma mintegy 1500-ra növekedett föl.² Az 1200 fizetéseképtelenségi esethez tehát még hozzá kell vennünk 300 olyan esetet, amelyeket gyárak, részvénytársaságok stb. jelentettek be. Ha még arra is gondolunk, hogy az egyszerű kereskedőnél a passzíva gyakran mindössze 20-40 ezer koronára rúg, a részvénytársaságok stb. passzívái ellenben ennek az átlagösszegnek 10-, sőt 20-szorosát is elérik, úgy nyilvánvaló, hogy abban az esetben, ha a részvénytársaságok stb. passzívait az egyszerű kereskedő passzíváival megegyező arányban számítjuk, akkor az összes passzíváknak csak minimumát kapjuk. Nos, a 441 kereskedőre vonatkozó, részletesen megállapított arány szerint, valamennyi 1500 fizetéseképtelenségi esetre vonatkozóan, 168,000.000 korona passzíva állapítható meg.

Ha még figyelembe vesszük azt a körülményt is, hogy a passzíváknak mintegy negyedrésze az aktívák révén (az üzleti

¹ Adataink a szorosan vett Magyarország területére vonatkoznak (Horvát-Szlavonország nélkül).

² Merkantilista körökben a *passzívák föltüntetése nélkül* (horvátországi esetekkel együtt) 1782 esetet állapítottak meg. (Lásd M. K. L. 1912. 1. sz.)

berendezés, raktárkészlet stb. révén) általában megtérül, még akkor is óriási összegre rúgnak a teljesen fedezetlenül álló passzívák. Íme, így gazdálkodnak a mi merkantilistáink. Ha az aktívák levonása mellett, a teljesen fedezetlenül álló passzívákat az ország lakosságának kellene megfizetnie, úgy fejenként éppen 6 koronával járulhatnánk hozzá a merkantilisták könnyelmű gazdálkodásához.

Amidőn a két évvel ezelőtt, a mindössze egynegyedévre vonatkozó (de ennél sokkal részletesebb) hasonló kimutatásainkat az *Alkotmány* hasábjain közzétettük, egyik zsidó újság cinikusan jegyezte meg, hogy miért fáj a mi fejünk a zsidó kereskedők passzívái miatt? Hiszen ezek a zsidó merkantilisták – mondotta az említett lap – csak a *zsidó* gyárosoknak, csak a *zsidó* nagykereskedőknek csinálhatnak kárt, mert hiszen a gyárak, nagykereskedések valóban nincsenek a keresztények kezén. Ezzel a cinikus beszéddel szemben úgy áll a dolog, hogy merkantilistáink, óriási méretű passzíváikkal tulajdonképpen az egész keresztény magyar társadalmat károsítják meg. Hiszen általánosan ismert dolog, hogy a gyárosok és nagykereskedők, jól ismerve a mi merkantilistáink nagy részének könnyelmű gazdálkodását, már jóelőre beleszámítják a kereskedelmi cikkek árába azt a tetemes kárt, amelyet nekik a fizetéseképtelen kereskedők okoznak. Ilyen utón tehát, a merkantilisták egy része, nem a zsidó gyárost, nem a zsidó nagykereskedőt, nem a zsidó hitelezőt károsítja, *hanem az egész magyar társadalmat*, amelynek gazdasági helyzete, a folyton dráguló árucikkek révén is, valamelyest rosszabbá válik.

De nézzünk bele a dolog részleteibe is. Legelsősorban is azt kell megállapítanunk, hogy a fizetéseképtelen kereskedők majdnem kizárólag zsidók. Az *Alkotmány* hasábjain több héten át – egyetlenegy név kihagyása nélkül – hétről-hétre közöltük a fizetéseképtelen kereskedők névsorát. Az 1911-ik évre vonatkozóan teljes névsor áll rendelkezésünkre. A belőle megállapítható főntebbi ténytet tehát – amelyet az *Alkotmány* hasábjain már régebben bizonyítottunk is – itt leszögezhetjük. Megállapíthatjuk a rendelkezésünkre álló adathalmazból, hogy fizetéseképtelen zsidó merkantilistáink nagy része már kétszer,

háromszor, sőt többször is megbukott. Miért lehetséges vajjon az, hogy az a kereskedő, aki egyszer már tanújelét adta megbízhatlanságának, a közönség rovására menő könnyelmű gazdálkodásának, ennek másodszor, harmadszor, sőt negyedszer is tanújelét adhassa? Miért lehetséges az, hogy például Klein Lajos úr márciusban (1911.) fizetésektelen Kolozsvárt; *májusban* Tordán új üzletet nyit és *augusztusban* már újból 75.000 korona passzívája van? Vagy miért lehetséges a következő eset: Folyó évi szeptember hóban írták az újságok, hogy Trencsényi Felixet és Heller Mór *gépgyárosokat* letartóztatták. T. Felix ezelőtt *fűszerkereskedő* volt. Mint ilyen megbukott. H. Mórnak *divatáruiüzlete* volt megelőzően. Ő is megbukott, miért is a szolnoki törvényszék hathónapi börtönre ítélte. A két úr ezután Szolnokra került, ahol *gépgyárat (!)* alapítottak. Mostanában 1,400.000 korona passzívájuk volt; erre az összegre a fedezet azonban pusztán a hamisan vezetett üzleti könyvekben van.

Százával tudunk olyan eseteket, hogy a már egyszer bukott kereskedő rövid időközön belül másodszor, sőt harmadszor is megbukik. Érthetetlen, hogy a már egyszer bukott kereskedő továbbbúzheti és megismételheti *a köz rovására menő* kisedet játékait annyiszor, ahányszor éppen akarja. Az áruk eldugása, azok potom áron való elvesztegetése, a vagyonnak más által való gyors lefoglaltatása megszokott praktikái a fizetésektelen kereskedők egy nagy részének. Igen sok adatunk van arra is, hogy a fizetésektelen kereskedő 70-100, sőt jóval több hitelezőnek tartozik. Rendszerint hihetetlen könnyelműségek, hihetetlen csalafintaságok kerülnek a fizetésektelenségi esetekkel kapcsolatban felszínre. Hogy ebben a dologban ne Ítéltessünk elfogultaknak, íme, a *Magyar Kereskedők Lapját* szólaltatjuk meg, amely 1911. aug. 19-iki számában, a fizetésektelenségi esetekkel kapcsolatban a következőket írja: «Meg kell állapítanunk a fizetésektelenségek nagyarányú szaporodásának . . . okait . . . Az általánosan ismert okokat, minők a nagymérvű *tisztességtelen* verseny, a *szakképzettség fogyatékosága*,¹ a *könnyelmű* kihitele-

¹ Láttuk föntebb, hogy a bukott *fűszerkereskedő*, a bukott *divatárui-kereskedő* röviddel a bukás után *gépgyárosnak* csaphatott föl.

zés stb. fölösleges volna részletesen fejtegetnem, mert ezeket mindenki ismeri...» Ugyancsak a *Magyar Kereskedők Lapjában* (1911. febr. 4.) írja egy, a kérdésünkkel foglalkozó ügyvéd, hogy: «Tapasztalatból tudom, hogy az *inzolvens cégek nagy kontingensét* azok teszik, melyek vagy *egyáltalán tőke nélkül*, vagy csak nagyon csekély tőkével kezdik meg vállalkozásukat. Az ilyen üzletalapítások merő *szerencsepróbálgatások*, nem pedig az önállóság után való törekvésnek komoly jelentkezései. És merem állítani, hogy az ilyen egyéneknél hiányzik a *saját névnek*, a saját cégnek, *anyagi és erkölcsi értéknek megbecsülése*. Az ilyen kereskedő skrupulus nélkül gyűjti halomra a hitelbe vett árukat, hogy azokat árverés révén a segítségére siető rokonságnak kölcsönként címe alatt *adósság mentesen* tovább árusíthassa ... *A saját hibájuk folytán* elbukott, *sőt csalárd bukást rendező* ekszisztenciák *az újonnan fölütött fiktív cég alatt is kapnak árut és hitelt*». Ez hagyján. Miért kapnak azonban az ilyen individuumok új üzlet alapítására és vezetésére engedélyt?

Nyilvánvaló tehát, hogy magukban a kereskedőkörökben is elismerik, hogy igen sok kereskedő saját hibájából, saját könnyelműségéből kifolyólag kerül bajba. Sajnos, úgy áll a dolog, hogy a könnyelmű kereskedőre nézve a bukás nem is annyira baj, mint inkább a legjobb üzlet. Idevágó törvényeink egyáltalán nem alkalmasak arra és nincs is annyi preventív erejük, hogy a csalárd és hamis fizetésektelenségi eseteket korlátozhatnák. Mindkét állításumat csak egy-két példával óhajtom illusztrálni.

A «M. K. L.» 14-ik száma szerint (1911.), *Schwarz Manó* zsidó, egy év óta főnálló üzlete alapján 25.000 korona tartozást halmozott föl, aktívái azonban csak 3500 koronát tettek ki. Hát nem jó üzlet a bukás? A M. K. Lapjának 16. száma szerint (1911.), *Laubentracht Ignác*, «*minden tőke nélkül* nyitotta meg üzletét», árukért 28.000, pénzért 36.000 koronával tartozik. Aktívája pedig alig több 1500 koronánál. Hát ugyan hová lett vajjon a 64.000 korona? A «M. K. L. 41.» száma szerint (1911.) «*Timár és Hoffer* cipőgyári cég fizetésektelen. A tulajdonosok *pénz nélkül* kezdték az üzemet *hat hónap* előtt és most 60.000 korona árú és 3500 korona pénztartozással jelentenek fizetés-

képtelenséget». A jelentések szerint ezeknek az embereknek nem volt semmi veszteni valójuk, mintha egyedüli üzletnek a bukást tekintették volna. És hány ilyen eset van!

Másik állításom igazolására – arra t. i., hogy a törvényes megtorlás túlságos enyhén sújt le a vétkesen gazdálkodó kereskedőkre – szintén csak egy-két adatot említünk meg. A «M. K. L.» 5-ik száma szerint (1911.) Fodor Gyula 64.000 korona tartozással csődbe jutott. «A budapesti büntető törvényszék *vétkes bukás* miatt 100 korona pénzbüntetésre ítélte.» Az ilyen büntetésre megáll az ember esze. A «M. K. L.» 26. száma szerint (1911.) Grünfeld Józsefet «a budapesti büntető törvényszék *vétkes bukás* miatt 60 korona pénzbüntetésre ítélte el». A «M. K. L.» 40-ik száma szerint (1911.) Dietrich Jakabot «a szabadkai törvényszék *csalárd bukás* vétsége miatt» 200 korona pénzbüntetésre ítélte. «A M. K. L.» 45-ik száma szerint (1911.) Steiner József kereskedőt a büntető törvényszék *vétkes bukás* miatt 100 korona pénzbüntetésre ítélte el. stb., stb. Az ilyen büntetések mellett tényleg elvész a törvény preventív ereje. Elvégre nevetséges, csekély 100 korona pénzbüntetéssel sújtani egy olyan embert, akinek volt lelke hozzá, hogy embertársát 60.000 korona erejéig megkárosítsa. (Lásd a fönti egyik példát.)

És itt is, a viszonyok szakszerű jellemzése végett, a kereskedelmi szaklapok egyik legtekintélyesebbjét, a *Magyar Kereskedők Lapját* szólaltatjuk meg a dologról: «A hitelnek úgy polgári, mint büntetőjogi védelme nálunk gyöngén van szervezve. Csőd-törvényünk égető hiányai *évtizedek óta* várnak orvoslásra. És mivel a csőd megnyitása a hitelezőre nézve követelésének teljes elvesztésével egyértelmű, sőt eshetőleg a csődnyitáshoz szükséges kaució letétele és ügyvédi közbenjárások révén még azzal a kockázattal is jár, hogy az elvesztett követelés újabb improduktív költségekkel növeltetik, másrészt pedig a csőd magában véve diffamáló jelleggel nem bír, *a csalárd és vétkes bukási cselekmények pedig nem részesülnek a megfelelő szigorú elbánásban*, sőt mondhatni, hogy a büntetőjogi retorzió nevetséges büntetési tételei révén elrettentő hatását elvesztette; ma a csődnyitás nem akként jelentkezik, mint az inzulvens adós anyagi és erkölcsi egzisztenciáját fenyegető baj, *hanem ellen-*

kezőleg, mint oly fegyver, amellyel a fizetéseképtelenné vált adós az ő »renitens» hitelezőjét fenyegeti meg.

Kiáltó hiánya büntető törvényünknek az a sokszor főlhánytorgatott tény, hogy a fizetéseképtelen állapotba jutott kereskedőnek újabb hitelszerzéseit, rendeléseit csődön kívül egészen büntetés nélkül hagyja. Lehetetlen ugyan belátni, hogy az, amit a törvényhozás a csőd megnyitása esetében büntetendő cselekménynek nyilvánít, miért maradjon büntetlen akkor, ha az adós a törvényben szigorúan előírt kötelessége ellenére a csődöt önmaga ellen meg nem kéri, amikor tehát az adós az inkorrektégeket még halmozza, de ez elvitázhatatlan tény, a mellyel számolnunk kell.

Ez az állapot pedig nagyarányú szédelgéseket tesz lehetővé, mert hiszen a hitelező tudakozódása és gondossága nem terjedhet addig, hogy a hitelezés előtt a vevő egész üzleti státuszát alapos kutatás tárgyává tegye. Ha tehát a fizetéseképtelenség külső jelei föl nem ismerhetők és a vevő ezt a különben is gondosan eltitkolt állapotot fölhasználva fizetőképességet színlel és a hitelezőinek zsebéből úgyszólván kirabolja a pénzt és kieszkamotálja az árút, ez olyan flagrans és olyan kriminális sérelem a jóhiszemű hitelező ellen, amelyet minden körülmények között a legszigorúbb exemplifikatív büntetéssel kellene sújtani. Mennyi száz és százezer értékre rugó árú pocsekoltatik el ilyen módon a regresszusnak és elégtételnek minden reménye nélkül!

Ez az állapot tart továbbra is, sőt a bajok szaporodnak mert törvényhozásunk szociális irányzata a *kisemberek védelme* címén az újabb törvényalkotásokban még *fokozta az adósoknak védelmei, jó- vagy rosszhiszeműsége*re való tekintet nélkül és *anélkül, hogy ezzel parallel törvényeket alkotott volna a jóhiszemű hitel szorosabb oltalmára és a rosszhiszemű adósok példás megbüntetésére.* Az egyetlen törvény, amely az újabb törvényhozás részéről jóakaratot mutatott a hitel megoltalmazásában, az üzletátruházásokról szóló törvény, mely azonban – sajnos – gyakorlati eredményeiben nemcsak hogy nem vált; de merem mondani, ártalmára volt azoknak a biztosítékoknak, amelyeknek megadását a forgalmi élet, az állam részéről joggal megkívánhatja. *A szóban forgó törvény csak még élesebbre kö-*

szőrülte az óriási számban szaporodó rosszhiszemű adósok furfangját, amennyiben ezek most már nem üzletük nyílt átruházása révén fosztják meg a hitelezőiket a fedezettől, hanem árverések rendezése által baráti vagy rokoni viszonyban levő fiktív hitelezőknek vagy strohmannjaiknak kezére játszzák át a tömeget és árverésen vásároltatják vissza potom áron azt a vagyontömeget, amelyet a törvény és a tisztesség szabályai szerint összhitelezők egyenlő kielégítésre kellett volna fordítaniok. Mindenki tudja, hogy az adós többnyire csupán arra használja föl a gondosan előkészített árverést, hogy az üzletátruházási törvény szigorú rendelkezéseit kijátszva, mégis üzletátruházást csináljon, anélkül azonban, hogy a vevő ellen az üzletátruházási törvények szigora és az átvevői felelősségnek elve érvényesülhetne.

Ezek nem csupán elméleti jelentőségű fejtegetések, hanem nagyon is szomorú gyakorlati igazságok. *Mutatja ezt a napról-napra ismétlődő esetek egész légiója, amelyekben az adós fittyet hányva a törvényeknek, hitelezőinek értesítése nélkül nyugodtan eltűri az árverést, hogy hitelezőitől szabaduljon).*

Tényleg beláthatjuk ím ezek után, hogy gazdasági életünknek azon ága, amelyet a zsidóság különös mértékben szállott meg: kereskedelmi életünk, erősen megbetegedett. Lám, szakemberek panaszkodnak róla, hogy «óriási számban» szaporodnak a rosszhiszemű adósok, akik fittyethányva a törvényeknek, nyugodtan fogadják a végrehajtót is – miután persze mindenüket lefoglaltatták – hogy így azután végleg megszabaduljanak hitelezőiktől. Azok a számbeli adatok, amelyeket az inzulvenciákra nézve megállapítottunk – kétségkívül – megdöbbenően nagyok. Ha nem is állítjuk azt, hogy valamennyi fizetéseképtelen merkantilista önhibájából jut belé az inzulvenciába, úgy mindamellet konstatálhatjuk, hogy a legtöbb ilyen esetnek mégis a könnyelmű, *a szolid üzleti morál híjján való gazdálkodás az oka.* Hozzájárul ehhez még az is, hogy a büntető törvénykönyvünk megfelelő szakaszaiban kiszabott csodálatosan és érthetetlenül enyhe megtorlások, semmi preventív erővel nem bírnak, sőt fölszabadítják a csalárdúságra hajlandósággal bírók rossz hajlamait, mert előre tudják, hogy a reájuk szabott büntetésen legfeljebb mosolyogni fognak.

Ha előbbi fejezetünkben kimutattuk azt, hogy földbirtokpolitikánk terén évtizedek óta hiába vártuk a nagyobb jelentőségű és helyes irányt megjelelő parlamenti intézkedéseket, úgy itt is, gazdasági életünk ezen terrénümán is csak régóta hangoztatott óhajtásokat, csak hiányokat és nem teljesített szükségleteket tapasztalhatunk. A *kereskedelmi törvény* megalkotása óta – a legutóbbi 36 év óta – mind jobban és jobban panaszkodnak a szakkörök, hogy: rész vényjogunk elavult és primitív; a szövetkezeti jog ósdi és hiányos, teljesen hiányzik a karteljogi szabályozás; a cégbírószági fölügyelet a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok fölött elégtelen; van ugyan valamelyes fejlődésnek induló iparunk, jogviszonyait azonban a múlt századra szabott elvek szerint döntik el. Szóval a törvényhozás évtizedekkel kullog a gazdasági élet mögött. (M. K. L. 1911. 39.) Úgylátszik, a magyar törvényhozás nemcsak közjogi, de gazdasági téren is meddő munkát végez.

Itt, ennek a pontnak tárgyalásánál, a megokolatlanul nagyarányú fizetésképtelenségekre vonatkozó statisztikánkkal kapcsolatban, szóba kell még hoznunk azt a körülményt is, amely a mi gazdaságpolitikai tehetetlenségünkkel szemben – az osztrák pénzügyi és politikai köröknek gazdasági életünk ellen irányuló sakkhúzását jellemzi. Annyi fizetésképtelenségi esetet ugyanis, mint amennyit a lefolyt 1912-ik év mutatott föl, egyetlennyel megelőző évre vonatkozóan sem lehet fölmutatni. Az 1912-ik évben rendkívüli kereskedelmi csapásokat, hihetetlen mérvű kereskedelmi letöréseket mutat föl a statisztika. Ha a fönti statisztikánkat az 1912-ik évre vonatkozóan állítottuk volna össze, úgy joggal vádolhattak volna meg bennünket azzal, hogy statisztikai képünk, egy, a kereskedelmi életünkben abnormálisan és kivételesen nagyarányú gazdasági fölfordulást, aránytalan számú fizetésképtelenségi esetet állít be igazságtalanul, általános és normális kereskedelmi életünk jellemzésére. Ha a fizetésképtelenségre vonatkozó statisztikánkat az 1912-ik évre vonatkozóan mutattuk volna be és kereskedelmi életünk legfőbb bajára – az óriási mértékű és számú inzulvenciákra – ebből vontunk volna le általános következtetéseket, úgy munkánk valóban tendenciózusnak és elfogultnak lett volna

mondható. Ebben az évben ugyanis, statisztikai képünk *minden egyes adata*, az 1911-ik évre vonatkozó és közölt statisztikai képhez képest – *legalább megháromszorozódott volna*. Nem közel 200 millió korona passzívát, de legalább 600 milliót; nem 1500 fizetéseképtelenségi esetet, de legalább 5000-et mutathatnánk ki, az elmúlt 1912-ik évre vonatkozóan. A mi adatainkkal tehát a maga *normális és megszokott* viszonyai közt jellemeztük kereskedelmi életünket. És itt is – mondom, a tárgyalandó kérdéssel is – a mi szegényes és tehetetlen gazdasági politikánkat akarjuk tulajdonképpen jellemezni. Nos, 1912. február havában történt, hogy egy bécsi úr, *Pranger* udvari tanácsos, az *Osztrák-magyar bank* vezértitkára, a bécsi *Saldiernngsuerein* gyűlésén kiadta a jelszót, hogy a magyar kereskedelmi élettel szemben, *a lehető legnagyobb arányú hitelmegvonással kell élni*. És tényleg, alig hangzottak el az osztrák pénzügyi tekintély szavai, az osztrák pénzügypolitika nagyon hamarosan érezte az egész vonalon, de különösen kereskedelmi életünkben pusztító és romboló hatását. Kereskedőink hiába fordultak takarékpénztárainkhoz, bankjainkhoz; a kereskedelmi élet létföltételét, a *hitelt* nem kaphatták meg. Azért nem, mert a «közös pénzügy» nálunk – önálló magyar bank hiányában – tulajdonképpen azt jelenti, hogy takarékpénztáraink túlnyomóan osztrák hitelből élnek. Az osztrák pénzügyi politika hirtelenül tényleg olyan irányba csapott át, hogy velünk szemben nagyarányú hitelmegvonással élt, minek egyenes következménye az volt, hogy takarékpénztáraink viszont, a magyar kereskedőkkel szemben éltek a *kényszerült* hitelmegvonással. Ez az osztrák pénzügyi politika április havában (1912.) már javában érezte gazdasági életünk körében a maga pusztító hatását. A legszolidabbaknak ismert cégek, a legrégebb üzleteink, sorjában jelentették be – a nagyarányú és gazdasági életünkre hirtelenül lecsapó osztrák hitelmegvonás révén – száz és százezrekre menő fizetéseképtelenségüket. Rögtön a *Pranger* úr machinációi után így szólalt meg legtekintélyesebb kereskedelmi közlönyünk, a *Magyar Kereskedők Lapja* (1912. febr. 24.): «Az Osztrák-magyar bank vezértitkárának nyilatkozatai tisztán Magyarországnak szóltak. Beszédjének egész tendenciája oda irányult, hogy a fejlődésnek induló

magyar ipart és vállalkozást a hitel megszorításával kell megakasztani ... Pedig a kereskedelemnek és iparnak a hitel az életető eleme... *Pénzügyi és politikai körökben joggal kérdik, hogy hol van ilyenkor a magyar kormány,* melynek az ő delegált közegei révén éppen olyan beleszólása van az Osztrák-magyar bank hitelpolitikájába, mint az osztrák kormánynak? Annyi bizonyos, hogy a magyar kormánynak már ab ovo nem lett volna szabad megengedni, hogy egy *közös intézmény* vezetője kereskedelmünk és iparunk ellen ilyen igaztalan, átlátszóan *osztrák érdekű* támadást intézzon. *De ha már a kirohanás megtörtént, azt sürgősen reparálni kell,* akár úgy, hogy maga Pranger vonja vissza, vagy módosítsa túlságosan kiélezett, indokolatlan támadását, vagy *a magyar pénzügyminiszter találjon módot arra, hogy a támadást visszautasítsa.* Elvégre azt mégsem engedhetjük meg, hogy egy közös intézményünk akarja Magyarországot fejlődésében megakadályozni s a beállott csekély gazdasági föllendülésnek éppen a magyar-osztrák jegybank legyen a kerékkötője».

Hogy ezen a téren milyen eredményes közbelépés történt a mi illetékes köreink részéről, azt az a tény mutatja, hogy 1912-ben, az 1911-ik évhez képest, az inzulvenciák száma és a kereskedők passzívái tényleg megháromszorozódtak.

A mi politikai életünk fölötté lármas, fölötté izgalmas; ha azonban gazdaságpolitikai szempontból figyelem, úgy szánalmasan csöndesnek és betegesen összetettkezűnek látom. És ha szóba hoztuk főntebb, hogy szolid, régi és nagy üzletek tömegesen váltak - kedvezőtlen és orvosolatlan gazdaságpolitikai viszonyaink révén – fizetéképtelenné, úgy elképzelhetjük azt is, hogy a szolid, a tisztességes üzleti morál alapján álló zsidó és nem zsidó kereskedők sorai mellett, milyen arányban szabadultak föl azon kevésbé szolid és nem mindég a tiszta üzleti morál alapján álló kereskedők, akik a közzétett névsorok szerint majdnem kizárólag zsidók, akik igen szokszor egy krajcárnyi vagyon nélkül kalózkodnak az üzleti világban és akik könnyelmű gádzálkodásukkal nagy összeg erejéig károsítják meg a tisztességes kereskedőket, a szolid pénzvállalatokat, sőt az egész magyar társadalmat. Ha a magyarországi zsidóság abba a szerencsés

gazdasági helyzetbe került, hogy egész kereskedelmi életünket úgyszólván megszállva tartja, úgy éber szemmel kellene őrködni affölött, hogy merkantilista hitsorsosaik közül, a hihetetlen mérvű fizetésektelenségi esetekből kifolyólag, legalább a büntető-törvénykönyvvel ne kerüljenek szembe annyian, mint amennyien tényleg szembe kerülnek vele. Az egyes esetekből fölhalmozott és egy egész évre vonatkozóan rendelkezésünkre álló adathalmaz, arról győz meg bennünket, hogy az ilyen fizetésektelenségi esetekben, amelyekhez tehát a bíróság is hozzászól, hihetetlen arányban kerülnek ki kereskedőink közül, éppen a *zsidó merkantilisták*. Nem általánosítunk tehát, nem is vádoljuk meg általánosságban elzsidósodott kereskedelmünket sem, a tények fölött azonban, szintén nem akarunk elsiklani.

Kereskedelmi viszonyainkról az *államrendőrségi hivatalos jelentések is* kedvezőtlenül, sőt megdöbbenően nyilatkoznak.

Az *államrendőrség* 1906. évi hivatalos jelentése szerint: «Az ágensvilág üzelmel: a pénzkölcsönközvetítő, állásközvetítő, házasságközvetítő, óvadékkereső, uzsorafölhajtó ügynökök stb. visszaélései, pregnáns szélhámosságok. Ide sorakoznak a szélhámosság alapon álló gründolások» – milyen jellemző szó használ az államrendőrség jelentése! – «a szövetkezeti és a hitélet kinövése, melyekben az uzsora összelelkezik a csalással». Ugyancsak az államrendőrség jelentése (az 1907. évről) mondja a következőket: «A csalás, a csalárd vagyoni bukás és a sikasztás az a szomorú büntriasz, mely – egy év leforgása alatt - 9 millió korona vagyonértéket vont el a károsultaktól. *Kereskedelmi- és hitéletünk* megdöbbenő irrealitása, hovatovább mind komolyabb veszedelemmé fog kinőni, ha továbbra is ilyen marad gazdasági tevékenységünk *üzletmorálja*. Mert *bizonyos társadalmi osztályok* gazdasági élete minálunk nem a komoly, a kitartó munka, hanem az *ámítás és félrevezetés humbugján* rendelkezik külszínre fényes üzletekkel; nagy vállalatok máról-holnapra keletkeznek, többnyire idegen tőkével, azzal a rejtett céllal, hogy mások hiszékenységét fölhasználva, a rájuk bízott értékkel előre kieszelt alkalmas pillanatban, odább álljanak. *Nagyon sok volt* a múlt évben is a hitelezési csalás, melyekben *még előkelő cégneveknek is* jutott aktív rész». Az 1910-ik évről

szóló államrendőrségi jelentés ezeket írja: A statisztika «a bűnözés koncepciójának növekedéséről tesz tanúságot, még pedig nagyarányú s szokatlan körletekben megindult bűnözésről, mely *hitel- és üzleti eleiünket* irreális, gyakran csaknem a büntető-törvény paragrafusai között bujkáló jellegére mutathat megdöbbséget vonásokban». «Ha az 1906-1908-iki évek büntetés statisztikáján végig megyünk, tényleg hirtelen esetgyarapodással és kárbejelentéssel találjuk elsősorban a csalás mindenféle fajtáját: köztük tekintélyes számmal a hitelezési csalást, csalárd bukást stb». Egészen fölöslegesnek látszik hát, ilyen körülmények közt, ilyen világos és értelmes hivatalos konstatálás után, kereskedelmi életünk ferdeségeire és kinövéseire az esetekként tapasztalható üzleti morál milyenségére, még több szót vesztenünk.

Nem hallgathatjuk el azonban azt a tényt, hogy a kereskedelmi életünkben tapasztalható gyakori és nagyarányú visszaélések, a *külföldi* kereskedelmi körökben is szemet szúrnak immár. Az 1906-ik évre vonatkozó államrendőrségi jelentés mondja, hogy: »*Számtalanszor érkeznek külföldről* beadványok, melyekben tömegesen panaszkodnak a mi kereskedőink rossz-hiszeműsége ellen. Olyan jelenségek ezek, melyek előbb-utóbb éreztetni fogják hatásukat a magyar kereskedelemre». Az 1907-ik évre vonatkozó jelentés is megjegyzi a hitelezési csalásokkal kapcsolatban, hogy: «Annyira szaturálva van gazdasági életünk egy része ezekkel a szélhámosságokkal, hogy *Budapest* e tekintetben *messze külföldön* is idestova már *szomorú hírnévre tett szert*«. És emellett sorjában és szégyenkezve halljuk az eseteket, hogy a *londoni* fémjelző hivatal, a magyar fémjelző hivatal megbízhatatlansággal vádolta meg, mert Budapestről sikerült a külföldi ékszerészeket fémjelzéssel ellátott, rézgyűrűkkel elárasztani, aranygyűrűk helyett. (1909. február.) Halottuk, az állami pénzből százezrekkel támogatott petrolium-furó Áldor (Ábelesz) esetből kifolyólag (1909), hogy: még nagyobb kereskedőcégeink váltóleveleit sem fogadták el *Svájcban*. Két évvel ezelőtt, hallottuk a *Schönburg-Waldenburg* György, német főkonzul esetét, aki azokat a németországi kereskedőket, akik nála egyes magyarországi cégek felől kérdezősködtek,

következésként óva intette attól, hogy velük kereskedelmi összeköttetésbe lépjenek. Információiban, a német főkonzul, a magyarországi kereskedők teljes megbízhatatlanságát emeli ki és azt, hogy a gyakori cégváltás szinte lehetetlenné teszi egyes cégek ajánlását. Most, a legutóbbi napi eseményekből nő ki a Pallós Ignác esete. Akinek nem az a főbaja, hogy 6 vagy 10 milliót herdált el, hanem különösen az, hogy az angolok szemében bemocskolta a magyarság jóhíret is.

Hát íme, gyönyörködünk, keresztény magyarok, abban a képben, amelyet a zsidó merkantilisták egy részének mesterkedései révén rögzítettek meg a külföldön, *mi rólunk*. Mert a külföldön nem tudják és nem is tudhatják, hogy a keresztény Magyarország kereskedelmi éleiben a zsidóság dominál. Nem tudják, hogy a «magyar kereskedelem» majdnem teljesen azonos a magyarországi *zsidó kereskedelemmel*. Ők csak általánosítanak, mondván, hogy nem kérnek a «rosszhiszemű» magyar kereskedőkkel való összeköttetésből. Így terjed a keresztény magyarság rossz híre mindenütt a külföldön, ahol a magyart, csak *zsidó merkantilistáink* mesterkedései révén ítélik meg.

És ugyan mi volna itt, ilyen kétségbeejtő viszonyok közt a tennivaló? Erre a fontos kérdésre is kitűnő feleletet adnak a hivatalos államrendőri jelentések. Nevezetesen:

«Igazán sürgős szükség lenne arra, hogy ezeknél a bűncselekményeknél a kereskedelem és iparszabadság érdekeinek *túlkíméléséből* kinőtt magánindítványozási jog, büntető törvénykönyvünkben tetemesen korlátoztassák. Mindezek a szélhámosságok, melyek ezidőszert *csaknem szabadon burjánznak*, mint a társadalmi élet alapját képező *bizalomnak*, tehát nagy *erkölcsi közértéknek* és ezzel a polgárok vagyonának imminens veszélyei – kiveendők a magánérdek köréből és mint *közveszély*, hivatalból volnának üldözendők... *a visszaélések egész sorozatával igazolt*, meg nem szűnő *keresetszerűséget* – mint az egyéni érdekeken messze túlmenő *társadalmi veszélyt* (!), mint közártalmat – önálló deliktum gyanánt kellene tekinteni és *közvád tárgyává* tenni. *Büntetőjogunk idevonatkozó intézkedéseinek ilyen irányban való átdolgozása* rendőrségi szempontból is igen fontos lenne, mert csak így kísérhetjük figyelemmel igazán

és hatékonyan a most *szemünk előtt szemérmetlenül* folyó visszaéléseket, csak így fojthatjuk meg azokat csirájukban. De az okok láncolatán végigmenve, még rá kell mutatnunk ipari és *különösen kereskedelmi* törvényünk hiányosságaira is, *melyek lehetővé* teszik, hogy nagyhangú magánüzletek *estéről-reggelre, minden reális alap nélkül keletkezzenek*, a bizományi üzlet leplébe rejtve, az előre beszerzett, minden eshetőséget jól szolgáló *amerikai útlevelet*, melynek fölhasználása rendszeren összeesik azzal az időponttal, amikor a *praktikákkal* kiforszírozott üzleti bizalom és hitel révén már sikerült jókora pénzüsszeget összeharácsolni».

Majd így szól a rendőri jelentés: «A *Csemege-féle* kódex életbelépte óta harminc esztendő telt el. Egy olyan idő az, amikor állapotok, fölfogások minden vonalon új lelket és alakot öltenek. *Sürgős szükség van tehát büntetőtörvényünk novelláris módosítására. Különben nem is várható a viszonyok javulása. A nagy tömeg továbbá is ki lesz szolgáltatva a hitelezés és kereskedelmi élet ravasz praktikusai furfangjának*».¹

Íme, így szólnak a kereskedelmi életünk erkölcsének megjavítására vonatkozó illetékes helyről – *a m. kir. államrendőrségtől* – jövő útmutatások, amelyeknek megvalósítása *ügylátszik, még mindig nem országos érdek*. Addig várunk talán bénító pártérdek harca közepette, országos és nemzeti jelentőségű reformokkal, amíg nemcsak a budapesti német főkonzul, de valamennyi nemzet kereskedelmi képviselője, óva inti nemzetét a magyar kereskedelmi összeköttetésektől?

Sajnos, merkantilistáink mesterkedése révén, nemcsak külső bajokat, nemcsak jóhírünk lerongyolását, a magyar fajnak külföldön való leszólását, megbélyegzését kell eltűrnünk. Merkantilistáink súlyos belső bajok földözéséhez is pompásan értenek. A *merkantilista köröknek* azon, hol lappangó, hol nyílt harcára gondolunk, amellyel ellenszegülnek minden olyan gazdasági tervnek és célnak, amelyet keresztény *agrárius köreink* állítanak föl boldogulásuk, előbbrejutásuk céljából. Más boldogabb államokban a *merkantilista- és agrárkörök* érdekszférái

¹ Államrendőrségi jelentés az 1907. évről.

békésen összefonódnak; mindenütt békésen támogatja egymást a két gazdasági tényező. Nálunk azonban lesve-lesik a merkantilista érdekcsoportok, hogy hol és miben szegülhetnek neki agráriusainknak. Az is igaz, hogy sehol a világon nem jelent a *merkantilista* szó annyira *zsidót*, az *agrárius* szó pedig annyira *keresztényt*, mint nálunk. Hogy ez tényleg így van, hogy ezt maga a zsidóság is így tudja, azt az *Egyenlőség* című zsidó felekezeti hetiújság 1912. dec. 29-ik száma is igazolja, amely következetesen szembehelyezi a *zsidót az agráriussal*. Ezeket mondja az egyenlőség: «... a *zsidóság* elterjeszkedett, kialakult, nálunk külön tereumokat (I) foglalt el magának (!) azokon megvetette a lábát és az *agrárok* félni kezdtek tőle. Az első eltérés a szorosán agrár érdekektől: a szövetségi mozgalom volt... a fogyasztási szövetségek alapítása. A másik irányú terjeszkedése az agrároknak: a tőzsdén való megjelenés .. az *agrárizmus* itt ismét olyan területre lép, amelyen... *összeütkezésbe (!)* lehet kerülnie *az ott túlnyomóan képviselt zsidósággal*. A dolgok ilyenén állása kétségkívül némi magyarázatát adja annak a harcnak, amelyet a *zsidó merkantilizmus* merő féltékenykedésből oly előszeretettel szít az *agrárius érdekek ellen*. De itt is adatszerűen óhajtunk bizonyítani.

Bizonyítani óhajtjuk, hogy merkantilista köreink minden agrárérdekkel, minden agráróhajjal szemben ellenszenvet, sőt ellenségeskedést szítanak. Bizonyítani óhajtjuk, hogy merkantilista köreink nem állnak meg a pusztá ellenszenv szításánál, hanem agrárelleses ellenszenvük pregnáns kifejezése végett nem átallják még azt sem, hogy olyan egyoldalú merkantilista érdekpolitikát hívjanak életre, amely nyíltan és kimondottan agrár-népünk érdekei ellen irányul. És itt, tekintve ennek a merkantilista túlkapásból és kapzsiságból eredő gazdaságpolitikai harcnak országos fontosságát, főntebbi állításaink támogatására az idézetek egész sorát állítjuk ide, megcáfolhatlan argumentum, megcáfolhatlan bizonyíték gyanánt.

íme: A már említett Magyar Kereskedők Lapja írja (1911. 4. szám.), hogy: «... a legnagyobb konzervativizmus sem képes a fejlődés útjait elzárni és minthogy a *modern Magyarország fölépítése*, kulturális és gazdasági megerősödése *kizárólag a*

kereskedők érdeme... a közigazgatási bíróság... meggyőződött arról, hogy a haladás az *agráriusok* merev, elzárkózási politikája által lehetetlenné van téve és az ország imminens érdekei szükségképen megkövetelik, hogy a közigazgatásba új szellem költözzék be». «A nagybirtokok hatalmas urai . . . döntő befolyásukat alaposan ki is használják ... a törvénytár megtelik csupa olyan törvénnyel, amelyekért az ország a *mágnásoknak* külön honoráriumokat juttatott». Ugyanennek a lapnak 18-ik száma (1911.) azt írja, hogy: «Nem új dolog, hogy az agráriusok követelőzésekben sem izlést, sem mértéket nem ismernek». «Vajjon mikép védekeznek ama jogos vád ellen, hogy a magyar mezőgazdaság érdekének ürügye alatt kizárólag a nagybirtok *kapzsi, telhetetlen* urainak szabad *kizsákmányolási* jogát akarják biztosítani?» «... még a közigazgatásnak kézbe-kaparításával sem elégszenek meg agráriusaink, hanem rá akarják tenni kezüket az ország hitelszervezetére is. Egy határozati javaslatban egy agrárhitellel foglalkozó pénzügyi állami támogatását követelik». Az agrárgyűlés tárgyalásairól írván, a következőket mondja: «Az ilyen csalétkekkel lehet naiv vidéki atyafiakat maszlagolni, de komoly, intelligens, a politika ösvényétől távol álló gazdaember nem fog a tízezerholdas agitátoroknak felülni és tisztában lesz azzal, hogy az egész fölvonulás *csakis a mágnások* és nagyurak politikai és társadalmi *egyeduralmának* további megerősítését célozza». Úgy szól hozzánk ez a hang, mintha valamelyik szabadkőműves páholy mélyéből törne föl... arisztokráciánk ellen tökéletesen így izgatnak a páholyokban is. A M. K. L. 1911-ik évi 22-ik száma, a merkantilistáknak olyan szervezetét akarja életrehívni: «amely a sikerre való kilátással fölveheti a *harcot* a túlzó agrárius irányzattal». A M. K. L. 28-ik száma, «nagy érdekellentét»-et konstatál a mezőgazdaság, az ipar és kereskedelem közt; sőt, a gazdasági harmónia és békesség hirdetése helyett az írja, hogy: «...rossz szolgálatot tesz a közigazdaság ügyének az, aki e nyilvánvaló érdekellentét mellett is, folyton a gazdasági ágak harmóniáját prédikálja. Ez a harmónia – folytatja a merkantilista lap – a valóságban nincs meg, mert az életben minden érdek *a maga érvényesülését* és az ellentétes érdek háttérbe szorítását mun-

kálja». Ez aztán már tipikus zsidó beszéd! Hát nem ismernek a merkantilisták nagy közös állami és nemzeti célokat, amelyeknek a *merkantilizmus* is, meg az *agrárizmus* is csak egy-egy ütőerét, csak egy-egy erőforrását teszi? Ok, csak az ő saját *maguk* érvényesülését tartják szem előtt, csak azzal törődnek, hogy az ő érdekükkel szemben minden más érdeket háttérbe szorítsanak; még akkor is, ha ez az érdek az ország *66 százaléknyi keresztény lakosságának* legfontosabb érdeke? De menjünk tovább a szemelvények közlésében.

A merkantilista orgánum így folytatja: «Természetes tehát, hogy... a magyar ipar és kereskedelem törvényes érdekképviselői... *nem veszik be* az agrárius érdekképviselőket. Hiszen ... az új szervezet¹... *célja és rendeltetése*, hogy: a magyar iparnak és kereskedelemnek érdekeit juttassa érvényre a vámpolitikában, ami egy azzal, hogy *az agrárius vámpolitika ellen fölveszi a küzdelmet*... *Ebben a küzdelemben* ... csak kipróbált, hűség és megbízható harcosokat vonultathat föl és *abszurd gondolat* volna éppen ezért az új szervezetbe az *agráriusokat* bevonni... Az új vámpolitikai központban *nincsen számukra hely h*

A drágaságról elmélkedvén, ezeket írja a M. K. L. 37-ik száma (1911): «Az igazi uzsorást, a fogyasztóközönség ellenségét tehát ott keressük a *Köztelek*² környékén és büntársuk, patronusuk a kizsákmányolásban *a magyar állam mindenkori kormánya*, amelynek közegei *hivatalosan asszisztálnak az uzsoránáh*.

Íme, így tüzelik a merkantilista orgánumok – híveiket az agráriusok ellen irányuló harcra, háborúra. Hogy ez a harc, ez az ellenségeskedés *jogos-e, méltányos-e, szükséges-e*, erre nézve döntsenek ismét a statisztikai adatok. A legújabb kimutatások szerint az *őstermelési* ághoz, mint foglalkozási ághoz 4,916.000 ember tartozik, mint *kereső*, a kereskedelmi ághoz azonban csak 156.235 ember. A családtagokat is beleszámítva, a

¹ A magyar korona országai kereskedelmi és iparkamaráinak új vámpolitikai központjáról van szó. Ez *Lánczy* Leó elnöktele alatt 1911. júl. hó 12-én tartotta alakulógyűlését.

² A magyar gazda-szövetkezés lapja, illetve háza.

4,916.000-es szám legalább 15 millió embert jelent. Míg ellenben a 156.235-es szám körülbelül annyi lelket jelent, mint ahány zsidó van Magyarországon. Méltánytalan és jogtalan tehát, hogy a merkantilistakörök harcot és ellenségeskedést szítanak az ország 66 százaléknyi agrárius lakossága ellen. És hogy ez a háborúskodás szükséges volt-e, erről majd akkor elmélkedhetnek a merkantilista szatócspolitikusok, ha kisedés és önző játékaikkal az eddig alvó keresztény öntudatot végérvényesen és teljesen fölrázták. Folytassák hát a munkát a merkantilista szatócspolitikusok! Ez a politika *a mi* javunkra válik; ez kelti föl az elmaradhatatlan, a jövőbeli és nagyarányú keresztény politikai életet.

Ha főntebb arról győződünk meg, hogy bizonyos merkantilistakörök ráfogásokkal, alaptalan vádakkal illetik keresztény agráriusainkat, ellenük és érdekeik ellen harcot és ellenségeskedést szítanak, úgy azt is módunkban áll bizonyítani, hogy ennek a harcnak és ellenségeskedésnek még *politikai* nyomatót is szándékoznak adni azáltal, hogy fönnen hirdetik az *összes merkantilistáknak* erős és egységes *politikai szervezetbe* való tömörülésének szükségességét.

A M. K. L. például (1912. 15. sz.) ezeket írja: «... az ország összes kereskedőinek erős és egységes *politikai szervezetbe* kell tömörülniök». «A kereskedők *politikai szervezkedésének a fővárosból kell kiindulnia* és az egész országot be kell hálóznia». «Ezen a bajon (az állítólag antimerkantilista törvényekről van szó) csak *a kereskedők egységes politikai szervezkedésével* lehet segíteni, mert a kereskedők csak ezen az úton érhetik el, hogy az ország ügyeinek menetére (!) döntő befolyást biztosíthassanak maguknak».

Az «*ország ügyeinek menetére*» akar hát már, a mindössze 156.235, de többnyire zsidó merkantilista «*döntő befolyást*» gyakorolni? És ezt a befolyást, egy egységes, merkantilista politikai párt létesítésével akarják elérni? Hihetetlen vakmerőség! És ámbár igaz, hogy a merkantilistaköröket irányító orgánium (a M. K. L.) maga is meghökken a kereskedők *politikai* szervezésének gondolatától és tanakodik rajta itt-ott, hátha mégsem volna tanácsos ezt a vakmerőséget elkövetni, mind-

amellett állandó propagandát csinál a kereskedők politikai szervezkedésének. Így a M. K. L.-nak 18-ik száma is (1912.) az általános választójogról elmélkedve az írja, hogy: «...elérkezett volna ideje annak is, hogy (t. i. a kereskedelem) *a maga politikai szervezetéről is gondoskodjék.*» Ugyanennek a lapnak 20-ik száma is (1912.) azt írja, hogy: «... a kereskedők részére nem marad más hátra, mint az *erős politikai szervezkedés.*» A M. K. L.-nak 24-ik száma (1912.) pedig nyíltan bevallja, hogy maga az *Omke*¹ kísérelte meg tényleg, a kereskedők politikai szervezését. Azt írja folytatólag ez a lap, hogy: »A magyar kereskedő világot – ezt eltanulhatnak a szocialistáktól – szinte, hogy úgy mondjuk, *szakszervezeti organizáldssal* kell tömöríteni, hogy azt a szerepkört foglalja el a magyar *politikai* életben, mely őt méltán megilleti».

De talán vissza is élek már az olvasó türelmével, amidőn még mindig a zsidó merkantilista érdekcsoport mondásait idézem. Pedig a fontos cél, amelyet az idézetek révén megközelíteni, feladatomból tűztem ki magamnak, még egy-két idézet közlését kívánja meg. Ezek után tisztán és világosan láthatja majd az olvasó, hogy a merkantilisták részéről az agráriusok ellen szított gazdasági harc, továbbá földbirtokos arisztokrataosztályunk állandó támadása, úgyszintén a zsidó merkantilisták politikai szervezkedése milyen nemzetrontó forrásokból indul ki és milyenekből táplálkozik. Nem kételkedem benne, hogy abban az esetben, ha a keresztény magyar társadalom egészen a *szabadkőműves páholyokig* követheti majd annak a gazdasági harcnak szálait, mely keresztény agrárnépünk, arisztokráciánk és a szekularizáció révén főpapságunk ellen irányul, úgy ebben az esetben keresztény magyar társadalmunk nemcsak arra nézve kap irányítást és útmutatást, hogy gazdasági érdekeit kikkel szemben kell megvédelmeznie, hanem buzdítást kap arra nézve is, hogy a nemzetrontó szabadkőműves destrukcióval szemben fölvegye az immár elkerülhetlenül szükséges védelmi harcot. Lássuk tehát:

¹ Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülésről van szó, amely az összes magyar kereskedelmi egyesületeket összefoglalja és képviseli.

Amidőn két évvel ezelőtt az *Alkotmány* hasábjain megjelent ((*Merkantilisták és agráriusok*) című cikksorozatomban szóvá tettem a túlnyomóan zsidó merkantilistáknak politikai szervezkedését, akkor válaszképpen a következőket írta a M. K. Lapja:» . . . igenis, akár tetszik az *Alkotmány-nak*, akár nem, az *iparosok és kereskedők egyesített nagy ereje fölveszi a harcot ... az agráriusokkal szemben*; meg fogja ezt tenni, akár a *városi párt(!)* keretében, akár ezenkívül és mindenütt, ahol alkalma nyílik rá».

A továbbiak pontos követésére nézve fontos, hogy különös figyelemre méltassuk azt a körülményt, hogy a merkantilisták politikai szervezkedése tényleg az idézetben foglalt elnevezés szerint: «*városi párt*» címen és néven indult meg. A merkantilistaköröknek erre a leplező és megtévesztő címre nyilván azért volt szükségük, hogy a keresztény magyar társadalom figyelmét eltereljék attól a körülménytől, hogy ebben a politikai szervezkedésben a zsidó merkantilista érdek-klikk machinációi nyomulnak előtérbe. A *városi párt* cím elvégre tényleg eléggé megtévesztő; elég sok jelszó, elég sok és jelentős érdek vonható alája.

A zsidó napisajtó is egyidejűleg és lelkendezve szólt belé messze hallható harsonáival – a merkantilisták politikai koncertjébe. Az egyik azt hirdette, hogy: «Az agráriusok fukar önzése mind követelőbben nehezedik az ország népére ... a nagybirtokosoknál az áruúzsorát nagyobb mértékben frekventáló érdekesoport nincs az egész világon». Egy német nyelvű, Budapesten megjelenő napilap pedig, szórói-szóra ezeket írja: «Vajjon mi volna akkor, ha a kereskedők és iparosok az agráriusokat *bojkott* alá vennék és nekik csak igen magas áron adnának árukat?» Majd azt kérdi ez az újság, hogy «Magyarország *polgársága*» mikor üzeni már meg az agráriusoknak az «igazságos harcot». Csak közbevetőleg kérjük itt, hogy «Magyarország *polgársága*», mint fogalom, már nem is öleli föl a merkantilisták szemében a polgárságnak agrárius keresztény részét? Hát csak a zsidó merkantilista a polgár? Az agrárius, a dolgozó keresztény magyar nép már nem az? A dolgos, munkás agráriusok ellen, az ország lakosságának túlnyomó része ellen

akar a túlnyomóan zsidó merkantilizmus bojkottot és harcot indítani? De menjünk tovább a konklúziókat előkészítő munkában.

A zsidóérdekeket állandóan pártoló *Pesti Hírlap*, a merkantilisták politikai szervezkedését megelőzően írta vezércikkében, hogy: «. . . ma már . . . kell félni ... az *antikrisztianizmustól* is. Ha a katolikusok üldözik a zsidókat a hivatalos pályákon, akkor a zsidók üldözik *az összes keresztényeket a szabad pályákon*; hiszen *ma is érezzük, szegényebb keresztények a keresztényüldözést az üzleti világban, sajtóban és a művészetekben*». (P. H. vezércikke 1907. nov.) Az *Egyenlőség* című zsidófelekezeti lap, egy másik lap nyomán, egy keresztény tulajdonossal bíró, újonnan létesült gyárról ezeket írta: «A vevőkre vár tehát a feladat, hogy a trencsényi gyárra vigyázzanak. Hogy *ne vegyenek, még véletlenül se(!)* a kongregációs holmiból». (Egyenlőség 1907. július 28.-án) Egészen világos hát, hogy a merkantilizmus politikai szervezkedése közben és közvetlenül a szervezkedés előtt, több zsidókézen lévő sajtóorgánum, részben az agráriusok elleni, részben pedig «az összes keresztények» ellen irányuló harcról beszélt, sőt olyan is volt köztük, amely az *egyik*, keresztény tulajdonossal bíró ipari vállalat ellen bojkottra hívta föl zsidó olvasóit. (Egyenlőség.)

A szabadkőműves páholyok pártfogásában álló «*Úttörő*» is ezeket írta a szóbanforgó merkantilista politikai szervezkedés közben: «... az *agrárius maffia* ellen a fogyasztó, kereső rétegek» (nyilván a városi polgárságra gondol) «országos szervezkedése szükséges». *Székely* Aladár (a volt igazságügyminiszter szabadgondolkodó fia, a szabadgondolkodó egyesület volt elnöke) «indította meg a mozgalmat. Bele akarja vonni a mozgalomba az *Omke-i*,¹ a *kereskedelmi és iparkamarákat*, a *nőegyleteket*, a *tanítószágot*, a *hivatalnoki és lateiner-kart*». (Kétségtelen hát hogy a főntebb szóba hozott *városi pártról van szó*.) (.*Meg kell törni az agrárius terrort*) – írja folytatólag – és «... az *agráriusok lapulni fognak*». (Úttörő, 1910. okt.)

¹Orsz. magy. keresk. egyesülés.

Lássuk immár az érem másik oldalát is. Idáig olyan sajtóorgánumok alapján jellemeztük a merkantilisták által kezdeményezett és bejelentett agrárellenes gazdasági harcot – úgyszintén a merkantilistáknak ezen harcot szolgáló politikai szervezkedését – amely sajtóorgánumok mindenki számára hozzáférhetőek. Lássuk most már, hogy mit szól hozzá ehhez az agrárellenes gazdasági harchoz az a titokban és óvatosan dolgozó zsidószabadkőművesség, amelynek szavát-hangját csak elvétve és vajmi ritkán hallhatja meg profán fül.

Meglehetősen ismerve a szabadkőműves páholyhangokat,¹ a hamisítatlan szabadkőművesi húrok pengését véltem hallani, amikor a *Magyar Kereskedők Lapjában* azt a fenyegetést olvastam (1910. nov.), hogy a munkapárt, illetve annak korifeusai a «... magyar kereskedelmet, a legradikálisabb pártok karjaiba fogja kergetni és azt, hogy a magyar kereskedelem, a *ivárosi polgárság (!)* és a proletárság egybevetett ereje elég erős lesz arra, hogy a *grófok* szent szövetségét *leverje*». Föltevésebben, minden kétséget, minden kételyt éppen a *Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy* hivatalos orgánuma, a *Kelet* oszlatott el. Ennek 1911. dec. 25-iki számából, igaz, csak inkább sejtést meríthetünk arra nézve, hogy benne a merkantilisták által szóba hozott «*városi pártok*, illetve «a *szervezett városi polgárságról*» van szó. A *Kelet* ezen száma írja, hogy a Nagyvárad keletén dolgozó *László király-páholy*, az *Összetartás* című páhollyal közös munkát tartott (dec. 7-én), amely munkán *Ágoston* Péter (jogakadémiai tanár) a következőket mondotta: «A szabadkőműves szövetség legközelebbi feladatát, különösen a vidéken, az erőgyűjtésben . . . látja. A közelmúlt szónokló korszakát a cselekvés korszaka kell, hogy kövesse a jelenben s mert a szabadkőművesi lánc legnagyobb része *polgárokból* áll, a polgárságnak pedig érdekében és módjában van *városáért* dolgozni, a községben látja azt a helyet, ahol nemcsak a vezérek, hanem minden szabadkőműves számára is, nyitva áll a progresszió, a fölvilágosodás ... szolgálata». Majd elmondja, hogy a «*városért*»

¹ Lásd: *A szabadkőművesség önleplezése* és a *Nyílt interpelláció* című könyveimet. (1911. és 1912.)

való szabadkőműves munkálkodás mikéntjét szabályozó «munka-tervekét írásban is elhozta a páholynak». Megjegyzi »egyszer-szersmind, hogy: «azok még csak körvonalozzák a szükséges teendőket, a tulajdonképpen végrehajtandó és az egész országra kiterjeszteni tervezett munka programját csak a megadandó vélemények után állapíthatjuk meg». Megjegyzi végül, hogy ezen munka által akarja elérni, hogy a szabadkőműves szövetség elfoglalhassa «a közéletben azt a helyet», mely megilleti.

Sokkal világosabban, sőt már egészen határozottan beszél e tekintetben a *Kelet* 1912. május hó 10-iki száma, amely a *Magyarországi Symbolikus Nagypáholy* legutóbbi nagygyűlésén¹ (1912. április 27. és 28.) tartott egyik ünnepi beszédet közli. Ez a beszéd tehát nyilván, az egész magyarországi szabadkőművesség programját, irányát és célját jelölte meg. Dr. Soltész Adolf, az ünnepi szónok szerint, a *szabadkőműves programnak* két sarkpontja van, az egyik az *iskola*, a másik a *polgárság szervezése*. «Ezt a két erős fogantyút kemény marokkal kell megragadnunk és el nem szabad bocsátanunk, amíg ki nem emeltük velők sarkaikból a mostani Magyarországot». Előbb az iskoláról szólván, a második kérdés taglalását így folytatja: «Éképen a *jövőnek* dolgozván (t. i. az iskolának), vegyük munkába egyúttal a *jelent* is. Ébresszük öntudatra a *városi polgárságot* (!) s ez öntudatos polgárságot *szervezzük* nagy és szent célunk érdekében. Ez a cél az ő jövője. Ez a cél az *indusztriális* Magyarország, a polgári Magyarország, amely nemcsak azoké, *akiké a föld*(l) és *főképen nemcsak azoké, akiké a latifundium*» ...

Lám-lám, hogy a sötét és gondosan elfüggönyözött szabadkőműves odvakban csakugyan annak a *merkantilista* politikának szövik a szálaikat, amellyel az *agrárius Magyarországot* akarják megfojtani. Egy követ fűjnek hát a zsidó szabadkőművesek, a zsidó merkantilistákkal, miközben közösen szervezik meg azt a «*városi párt*»-nak nevezett politikai érdek-klikket, amelybe bele akarják vonni – a fajilag hozzájuk tartozókon kívül – a városi polgárságnak félrevezethető részét is.

¹ Ezen a gyűlésen az összes magyarországi szabadkőműves páholyok képviselve voltak.

Azt mondja folytatólag Soltész Adolf páholyelőadása, hogy «... nemcsak a magyar szabadkőművesség térképe fog rövid néhány esztendő alatt megváltozni, hanem *egész Magyarország arcualata, társadalmi és gazdasági(!)* struktúrája. Az új vidéki páholyok a régiakkal összefogva, áttörhetetlen csatárlánca lesznek annak a *küzdelemnek*, amely a szervezett *városi polgárságnak* gazdasági és értelmi erejével fogja megvívni a régi rendi Magyarország ma megvívhatatlannak látszó bástyáit. Előre – mondja beszéde végén Soltész – ... az új Magyarország felé . . . *a szabadkőműves Magyarország felé*».

Látjuk tehát, hogy a merkantilistáknak «*városi párt*» címen megindított politikai érdekkációját, *a célkitűzésben* és a *szervezésben* teljesen födi az a szabadkőművesi politikai érdekkáció, amellyel «sarkaiból» akarják «a mostani Magyarországot» kiemelni, amellyel «a szabadkőműves Magyarországot» akarják megteremtteni és amellyel keresztény magyar agrárnépünket akarják tönkretenni.

Hogy a szabadkőművesség jelzett politikai működése tényleg agrárellenes irányú, azt a következő párhuzam is igazolja. A «Kelet» 1910. novemberi számának tanúsága szerint, akkoriban félt még tőle a szabadkőművesség, hogy az agrárizmus ellen hadat indítson. Ugyanis, *Messinger* testvér egyik páholy-indítványára – amelyben a drágaság leküzdése végett tett javaslatot – *Székács* Antal azzal felelt, hogy «... e kérdésben az agrárizmus ellen való küzdelemről van szó, s gondolkodni kell afölött, *helyes-e*, ha ezt a küzdelmet a szabadkőművesség *vezeti...*» *Goda* Géza azon hozzászólása után, hogy a drágaság kérdése voltaképpen «... az *alsóbb néprétegek* s az *arisztokrácia* harca», a nagypáholy elé utasították az indítványt. Hogy a nagypáholy mit tett és mit nem, azt nem tudjuk. Azt azonban tudjuk, hogy a szabadkőművesség hivatalos lapja (a «Kelet» 1912. március 31-iki száma) a következőket írja: «...A húskérdés megoldásának a módja a takarmány *olcsóvá* tétele, a takarmány *olcsóbbá* tételének pedig csak egy módja van s ez: *olcsóbbá* kell tenni a gabonát... *Olcsó gabona mellett föllendül az ipar* s a föllendülő ipar munkaszaporulatot, *több keresetet* (ez az!) s több, nagyobb fogyasztóképeséget jelent». Persze

megjegyzí a «Kelet», hogy «a drágaság nagy részben a nagy-birtokpolitika következménye».

«A cél: az *indusztriális Magyarország*» – mondja a szabadkőműves nagygyűlésen dr. *Soltész*; le kell nyomni a gabonaárakat,- mondja a páholyban egy másik zsidószabadkőműves – így «föllendül az ipar» és ami fő, így lesz *több a kereset*. Ez világos beszéd. Most már tényleg láthatjuk, hogy azon citátumaink révén, amelyeket részint a merkantilisták lapjaiból, részint pedig a szabadkőművesség hivatalos orgánumaiból vetünk, tisztán és határozottan bontakozik ki úgy a merkantilisták által, mint a szabadkőművesség által emlegetett *városi párt* azonossága, egyben pedig ennek a szervezkedésnek *agrárelles* célja is!

Ebben az egész dologban tehát csakugyan, egy egységes és összeforrott *merkantilista-szabadkőműves* politikai akcióról van szó. Ha a fönti idézetek mellett meggondoljuk, hogy a szabadkőműves páholyok tagjainak *igen tekintélyes része* éppen a kereskedők sorából, hozzá a *zsidó kereskedők* sorából rekrutálódik; ha meggondoljuk, hogy *Székelj* Ferenc bankártól lefelé a *kereskedelmi és iparkamarák* titkárainak nagy része is szabadkőművesekből áll,¹ úgy nem hiszem, hogy volna még valaki, aki a *városi párt* címen szervezés alatt álló, *agrárelles* politikai pártot másminék gondolná, mint ami tényleg: *egységes, merkantilista-szabadkőműves* érdek-klikknek.

Az agrár Magyarországhoz képest «*több keresetet jelent*» a merkantilistáknak, az indusztriális Magyarország. Nyilván ez az elvi része és oka a «*városi párt*» címen megindult merkantilista-szabadkőműves szervezkedésnek. Ezért az elvért kell hát a túlnyomóan zsidómerkantilistáknak az agráriusok ellen, az ország lakosságának 66 százaléka ellen hadat üzenniök? Ezért az elvért kell hát a mostani Magyarországot sarkaiból – éppen a zsidó-

¹ Íme mutatóul egynéhány: Deil Jenő (Egyetértés-páholy), Holesch István (Felvidék-páholy), Király Ferenc (Haladás-páholy), Kresic Emil (Zágráb), Kiss Eerenc (Összetartás-páholy), Kristyory János (iparkamarai elnök, Összetartás-páholy), Krejcsi Rezső (Martinovics-páholy), Réthy Manotti (iparfőügyelő, Erzsébet-páholy), Szendrői Mór (Demokrácia-páholy), Sugár Ignác (Erzsébet-páholy), Szende Pál (az Orsz. Magyar Keresk. Egyesülés titkára, Martinovics-páholy).

szabadkőműves-merkantilistáknak – kiemelniök? Veszedelmes politikai játék folyik itt keresztény magyar agrárnépünk érdekei ellen!

Földerítvén így, a «*városipárt*» fészket,célját és szándékát,nem hagyhatjuk szó nélkül keletkezésének históriáját sem. 1909. január havában történt, hogy az ipari és kereskedelmi testületek, a fővárosi kereskedelmi és iparkamara, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége, a Magyar Kereskedelmi Csarnok, az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés, szóval: valamennyi kereskedelmi egyesület együttes tiltakozó nagygyűlést tartott, az akkoriban publikált *adójavaslatok* ellen. A demokraták és ó-liberálisok adták ki akkoriban a jelszót, hogy «...a kormány tönkreteszi az ipart, a kereskedelmet...» A nagygyűlésen képviselt ötvenegy kereskedelmi egyesületnek odavetették a tetszetős eszmét, hogy az adóreform sérti a kereskedők érdekeit; már pedig kereskedők képezik az adózó városi lakosságnak gerincét (?) – mi sem természetesebb tehát, hogy a városi lakosságnak az ország földművelő lakosságával szemben állást kell foglalnia, mert ezekkel szemben az adójavaslat a méltányosság álláspontjára helyezkedett. így érveltek a merkantilista érdekpárt «demokrata» vezetői. A magyar közvélemény figyelmesebb része, az ó-liberálisok és demokraták föllépése után nyomban tisztában volt vele, hogy a városi lakosság állítólagos érdekvédelme, mindössze tetszetős és megtévesztő leple volt a zsidó-merkantilizmus erőpróbájának. A kereskedelmi egyesületek együttes föllépésének nyilván nem volt más célja, mint az, hogy a merkantilistáknak az adójavaslattal szemben lehetőleg kedvező adókulcsot csikarjon ki. Az az odavetett hazug állítás, hogy a kormány az adójavaslatban a falusi agráriusoknak, a városi merkantilistákkal szemben kedvezményeket biztosít, már akkoriban is megteremtette a «*városi párt*» homályos körvonalait. Ezután, teljes egy évig szünet állott be a «*városi párt*» dolgában. Míg nem a *Budapesti Hírlap* és az *Alkotmány* szóvá tették, hogy 1910. február havában *Bárczy* István polgármester, továbbá *Vázsonyi* Vilmos, *Glüksthal* Samu és még többen, a városházán értekezletet tartottak a «*városi párt*» megalakítása ügyében. Ezen az értekezleten – a meg nem cáfolt újság-

közlemények szerint – arról volt szó, hogy a *túlzó agrárius törekvések* és igények *háttérbe szorításával*, a merkantilista érdekeket kell előtérbe tolni. És nézzük csak az események csodás találkozását.

Ugyanaz az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés, amely 1909. januárban az adójavaslat ellen tiltakozásra hívta föl a teljesen elzsidósodott hazai kereskedelmi világot; ugyanaz az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés, amely ugyanekkor az agráriusok ellen harcra tüzelte a merkantilistákat, ugyanaz az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés 1910. február havában, a *Bárczy-, Vázsonyi-, Glüksthal-féle* értekezlettel *egyidőben*, fölhívást intézett az összes kereskedelmi tényezőkhöz, tanácsot adván affelől, hogy «mitévő legyen a választásokon az ország *szervezett* kereskedelme». Mitévő legyen? Hát nagyon egyszerű a válasz: ne támogasson egy kereskedő sem olyan jelöltet, akiben agrárius hajlamok vannak.

Vajjon ki hiszi el, hogy Vázsonyiék, meg az O. M. K. Egyesülés véletlenül indították meg egyidőben a «városi párt» alakulási munkálatait? Ki hiszi el, hogy ebben az egész dologban csak alárendelt jelentőséggel bír az a körülmény, hogy Bárczy István polgármester és Vázsonyi Vilmos a Demokráciapáholy tagja, Glüksthal Samu pedig az Erzsébet-páholy tagja? Ki nem látja most már ennek az egész városi pártalakulásnak a szálait, amint végigvezetnek a páholyokon, a merkantilista-egyesületeken és végezetül hurkot jelentenek agrárius keresztény népünk érdekei számára?

A magyar nép érdeke kétségtől egységes és közös érdek. A falusi nép érdekköre nem esik a városi polgárság érdekkörén kívül. Politikai könnyelműség, handlészellelem kell ahhoz, hogy bárki is, implicite a falusi agrárnép érdeke ellen, a «városi párt» szükségességét hirdesse. Ám, ha ezt egyesek mégis megteszik, úgy föl kell világosítanunk keresztény városi és falusi agrárnépünket, az ellene készülő zsidószabadkőműves-merkantilista gazdaságpolitikai merénylet felől.

¹ A zsidószabadkőműves elnevezéssel könyvemben mindenütt csak azt akarom jelezni, hogy a hazai szabadkőművesség *túlnyomó része* zsidókból áll.

Az a politikai mozgalom, amelyet napjainkban Vázsonyi Vilmos dagaszt, az valóban a legegyszerűbb merkantilista klikk-politika. Kik támogatják vajjon a leghathatósabban az ő adótörvényellenes politikáját? Abban a néhány városban, amelyben Vázsonyi, a városi polgárság megszervezésének – az adótörvény elhalasztásának jogcíme és ürügye alatt -propagandát csinált, mindössze egy *Lányi Mór* (szabadkőműves-merkantilista), egy *Krieszhaber Leó* (szabadkőműves-merkantilista), egy *Szende Pál* (szabadkőműves-merkantilista) és még egynéhány zsidó agitált és csak elvétve sietett egy-egy keresztény érdekelt, aktíve a «vezér» segítségére. Az egyesületek közül azonban, háta mögött áll az OMKE-től le és föl valamennyi kereskedelmi egyesület, de *csupán*, vagy majdnem csak ezek. A kereskedelmi egyesületek, a mintegy egytucatnyi szabadkőműves és nem-szabadkőműves zsidó szónok, a lehangosabb Vázsonyival és Sándor Pállal teli ordítózták az országot és a Lipótvárost, tele írták a zsidókézen levő újságokat és *a kormány nem léptette életbe azt a szentesített adótörvényt, amely éppen szegényebb agrár népünknek vált volna hasznára.* A zsidószabadkőműves-merkantilista politikai szervezkedés *első csatája* tehát győzelemmel végződött.

«Az Est» című újság tudósítójának a következőket mondotta Vázsonyi, erről a diadalról («Az Est» 1913. jan. 25.): «A *polgárság (!)* mozgalma első diadalát aratta. Amit a kormány gögösen és hetvenkedve visszautasított, most szégyenszemre meg kellett adnia, mert *a városok (!)* lakossága, *a kereskedelem és ipar* szervezetei (!) minden kérés és minden fenyegetés dacára szilárdan megállottak.

Hiába volt tehát – mondja Vázsonyi – *néhány (?) vidék polgármesterének áruháza...* hiába volt az a törekvés... az a bájos komikum, hogy *az aranyos kispapok (!)* főispáni segédlettel pont tegnap akarták az adótörvények végrehajtását. *A kormány ellenmozgalma teljes kudarcot vallott* és az *első* kérdésben ... meg kellett futamodnia. Végtelenül fölemelő tudat lehet ez, a *városi polgárságra* nézve és egyúttal biztosíték, hogy *a revízió (!)* kérdésében *összetartása* révén éppen úgy győzni fog, mint az adótörvények elhalasztásának ügyében.» íme, hogy gúnyolódik

diadalmámorában a szatócspolitikus, *aranyos kisgazdáknak* titulálván azt a sok millió keresztény agráriust, akiknek a Vázsonyiék politikai sikere, sokmilliónyi kárt jelent. Hogy pedig ez a sikeres manőver tényleg azon szatócspolitika javára Írandó, amely agrárnépünk érdekei ellen irányult, azt a Vázsonyi-féle zsidóízű gúnyolódáson kívül a «M. K. Lapja» is (1913. január 25.) konstatálja. Mondván: «Egy hónapon át tartó szívós és kitartó munkával a városi lakosságnak (!) és *elsősorban a kereskedőosztálynak (!) sikerült* elérnie, hogy kívánságai meghallgatást találtak. Bizonyosságot nyert az, hogy a kereskedelem ereje a mi mai társadalmi és politikai életünkben jelentős tényező, amelynek meghallgatása elől elzárkózni nem lehet és amelynek van akkora befolyása, *hogy az agrárius osztályok állásfoglalását¹ ellensúlyozni képes.* . . . *A kereskedőosztály (!)* és általában a városi lakosság diadallal került ki a küzdelemből...» Egész világos hát, hogy kiknek hódolt be a kormány, az új adótörvény életbeléptetésének elhalasztásával...

Megtermi-e vajjon valóban ez a diadal azt a merkantilista «városi pártot», amely már első szervezkedésében is agrárérdekeink ellen oly kihívó és fenyegető volt? Ha ez a párt netalán tényleg, a jövőben is akcióba lépne, helyesebben, ha politikai tényező válhatnék belőle, úgy ez a körülmény azt jelentené, hogy az egyhúron pendülő *páholyok és a zsidómerkantilistaklikkek váltak politikai tényezővé, politikai hatalommá.* Ebben az esetben pedig a politikai szervezettség híjján szűkülő agrárizmus még rohamosabban gördülne a pusztulás lejtőjén lefelé... Végeredményében pedig azt jelentené ez a folyamatban levő szervezkedés, hogy a zsidósággal szaturált merkantilizmus végleg legyőzte a keresztényjellegű agrárizmust. Megmérhetetlen gazdasági kárt, megmérhetetlen erkölcsi veszedelmet jelentene ennek a zsidószabadkőműves-merkantilistapártnak további grasszálása!

Azt, hogy az a szervezett városi polgárság, amely Vázsonyi Vilmos vezérlete alatt, az adótörvény elhalasztása révén első

¹ Az agráriusok *állásfoglalása* mindössze az volt, hogy – nagyon természetesen – a *szentesített* adótörvények életbeléptetése ellen nem fejtettek ki semmiféle akciót.

politikai csatáját nyerte meg, szegényebb keresztény agrár-népünknek már első föllépésével is anyagi kárt csinált, azt lentebb bizonyítani fogjuk. Az említett erkölcsi károk pedig onnét származhatnak, hogy agrár-népünk *(az ország 66%-nyi lakosság a)* látva a kormány behódolását az erőszakos merkantilista-szabadkőműves törpe kisebbség előtt, elveszti bizalmát, hitét abban a politikai irányításban, amelynek nemcsak pártatlan-nak kell lennie, *de még annak is kell látszania*. Hogy a látszat a jelen esetben mit mutat, azt felesleges feszegetnünk.

Ennek a szervezkedésnek életrekelőtől azt mondják, hogy vele akarják sarkaiból kiemelni «a mostani Magyarországot» – vigyázzunk hát és legyünk résen! A szabadkőművesség nem hiába fenyegeti meg az országot azzal, hogy «...nemcsak a magyar szabadkőművesség térképe fog *rövid néhány esztendő alatt* megváltozni, hanem *egész Magyarország arculata társadalmi és gazdasági* struktúrája». Vigyázzunk hát! Ha pedig a szabadkőművesség ezt a nagyarányú társadalmi és gazdasági változást *a szervezett városi polgárságnak* erejével akarja megvívni, úgy vigyáznunk kell arra is, hogy a városi polgárságnak melyik része nyújt a nemzetbomlasztó munkához segédkezet. Elvégre, ha Magyarország arculata, társadalmi és gazdasági struktúrája változnék meg a zsidószabadkőműves-merkantilista aknamunka révén, *rövid néhány esztendő alatt*, úgy ez a változás és átalakulás csak nagy szellemi, erkölcsi és gazdasági megrázkódtatás árán volna lehetséges. Vigyáznunk kell hát azokra, akik városainkban a kalandorpolitikát akarják érvényre emelni...

A magam részéről nyomon követtem ennek a politikának a szálait. A szálak nyomán kereskedelmi egyesületeken és szervezeteken keresztül a sötét odvakba, a nemzetrontó páholyokba vezettem el az olvasót. Ezekből indul ki hát az a politikai aknamunka, amely a merkantilizmus nevében hazánk arculatát, társadalmi és gazdasági struktúráját hirtelenül, tehát megrázkódtatásszerűen akarja megváltoztatni. Elszorul az ember szíve, ha arra gondol, hogy azok, akik néhány évtizeddel ezelőtt még polgárjoggal sem bírtak e hazában, immár olyan arroganciával lépnek föl gazdasági érdekeinkkel szemben, hogy még

olyan parciális politikát is mernek már csinálni, amely nyíltan 66 százalék erejéig képviselt keresztény agrárnépünk ellen irányul. Láttuk, hogy ez a klikkpolitika arra irányul a többi közt, hogy az olcsóbbá tett takarmány, az olcsóbbá tett hús, az olcsóbbá tett gabona révén apassza agrárnépünk jövedelmét,¹ másrészt azonban arra irányul, hogy az ipari Magyarországot révén *több keresetet* biztosítson a merkantilistáknak és kizárólag nekik. És szinte hihetetlennek hangzik, hogy ez a merkantilista-szabadkőműves politikai mahináció az *első ostromra*, az *első támadásra* még a kormányt is megtántorította. A kormány kétségkívül azt hitte, hogy a *városi polgárság* a maga teljes egészében, a maga teljes egyöntetűségében áll az immár szentesített adótörvényekkel szemben, pedig hát ma is ugyanazok állnak vele ellenséges indulattal szemben, akik 1909. januárjában tiltakoztak az akkor még csak törvényjavaslatban foglalt új adózási módok ellen. Ma is majdnem kizárólag *csak a merkantilisták és a szabadkőművesek* tiltakoznak ellene; innét van, hogy a Vázsonyi Vilmos szónoktábora majdnem csak zsidókból áll De hát a merkantilista zsidóság még korántsem az egész «városi polgárság». Kivülük, a városi polgárság keretén belül még mások is vannak ám... Sőt akárhány olyan városunk van, amelynek túlnyomóan *mezőgazdasági* népessége van. Itt vannak a Duna-Tisza közén tiszta magyar városaink; lent Becskereke, Pancsova, Lúgos...; ott vannak a dunántúli városok – ezekben a merkantilistaelem elenyésző az agrár-elemhez képest. A Vázsonyiék politikája tehát csak akkor lehetne őszinte, ha vele kizárólag Munkács táján kereskednének... Ők azonban bizonyára úgy gondolkodnak, hogy elvégre, ha

¹ Nos, erre az arrogáns merkantilistabeszédről kérjük, hogy a sertés, a szarvasmarha, a kukorica stb. stb. lehet-e olcsóbb, mint ma? Hogyan van az hát, hogy az első agrárforrásból vásárolt jószág hihetetlenül olcsó és a hús a merkantilistaárusoknál már hihetetlenül drága? Ez nyilván azért van, mert a jószág – ép úgy, mint minden egyéb áru is – a többnyire zsidó közvetítők egész során megyén keresztül, míg a vásárló publikumhoz jut. A közvetítő urak mindegyike följebb és följebb veri az árat, mert hiszen mindegyik hasznot és jövedelmet akar. Ezért van hát maguknak az agráriusoknak aránylag rendkívül kevés jövedelmük és részben ezért nagy nálunk a drágaság.

sikerül szabadkőműves fegyvertársakkal Budapesten és még egy-két nagyobb városban is, ahol elég sok a merkantilista, úgyszintén a sajtóban és másutt, az adótörvény életbeléptetése ellen hangulatot kelteni, akkor a kisebb városok (még ha népességük javarésze agráriusokból áll is) maguktól mennek a nagyobbak után és ők – a vezérek, a szatócspolitikusok, a nép jótevőiként, megmentőiként és nagyemberekként fognak szerepelhetni. A «városi polgárság» hát nem föltétlenül prédája a szatócspolitikának. És éppen ezért volt kár a kormánynak a politikai műzsivaj és politikai mülárma elől meghátrálnia. Lám, most már az első győzelem után már nem is csak az adótörvények életbeléptetésének elhalasztásáról van szó. Hanem arról, hogy a *szentesített* új adótörvényeket *módosítsák*. Ez már igazán a politikai arrogancia netovábbja!

De lássunk csak jól belé a merkantilista-szabadkőműves szatócspolitikusok kártyáiba. Már 1909. januárjában (19-én) írta a *Budapesti Hírlap* a föntebb említett 51 kereskedelmi egyesület közös, adójavaslatellenes nagygyűléséről, hogy «. . . karakterisztikus vonása volt a nagygyűlésnek, hogy *a városi lakosságot valósággal izgatták az ország földművelő lakossága ellen*». A szabadkőműves Glüksíhal Samutól, a szabadkőműves Hieronymi Károlyig minden szónok számokkal mutatta ki, hogy a *városi polgárságra* lesújt az új adótörvényjavaslat. Csak egy dologról hallgattak, azokról a számokról, amelyek megcáfolatlanul szólottak volna ellenük. Nos, az akkori pénzügyminiszter hivatalos kimutatást állíttatott össze arról, hogy az életbeléptetés elhalasztása folytán *még ma is* érvényben levő régi adótörvény szerint milyen kis jövedelem után lehetett akkor és lehet ma is adót fizetni. A kimutatásban szerepelt egy olyan *közjegyző*, akinek évi összes jövedelme 100 korona volt; a 259 közjegyző közül 27, 800 koronánál kisebb jövedelmet vallott be. A vidéki ügyvédek közül 76 jelenteti be évi 100 korona összes jövedelemnél kevesebbet. Avagy ki hinné el, hogy a 3427 ügyvéd közül 1908-nak lett volna 800 koronánál kisebb évi jövedelme – pedig a 800 koronánál ennyien vallottak kevesebb jövedelmet! Avagy ki hiszi el, hogy 1909-ben Budapesten 14 ügyvédnek 200 koronánál kevesebb évi jövedelme volt; 1030

budapesti ügyvéd közül pedig 307-nek volt 800 koronánál kisebb jövedelme? Ki hiszi el, hogy a legnagyobb jövedelmű ügyvéd csak 30.000 koronát keresett? És ilyen csak egy volt. Az utána következő iroda már csak 14.000 koronát jövedelmezett és Budapesten mindössze öt ügyvédi iroda jövedelme volt 10.000 koronánál nagyobb. Ki hiszi el mindezt igaznak? A szóbanforgó pénzügyminiszteri statisztika szerint, a budapesti gyógyszerészek között is akadt, akinek csak 300 korona jövedelme van. A 123 fogorvos közül kettőnek a jövedelme kisebb 200 koronánál és csak húsznak a jövedelme nagyobb 2000 koronánál és hatnak 4000 koronánál. Az orvosok közt is (budapestiek) 18 lett volna olyan, akiknek évi összes jövedelmük 200 koronánál kisebb és mindössze csak kilenc lett volna olyan, akinek 10.000 koronánál nagyobb a jövedelme? Ki hiszi el, hogy a *bevallások* szerint megállapított kimutatás a tényleges jövedelmi viszonyokat tárja föl? Ezen kimutatások után, amelyeket akkoriban a konzervatív irányú újságok is szellőztettek (a liberális zsidó újságok persze elhallgatták ezeket), szellemesen jegyzi meg a «B. H.», hogy *a budapesti utcaseprő azonban 1100 korona jövedelem után fog adózni*. És ugyan, hogyan állunk adózás dolgában a merkantilistáknál? Éppen és teljesen úgy, mint akár az ügyvéd, akár az orvos uraknál. Ezek is annyi jövedelmet jelenthetnek be, mint amennyit éppen akarnak. Még egy-két adat és még tisztábban látjuk a helyzetet.

A székesfővárosi statisztikai hivatal igazgatójának egyik előadása szerint, *egyszobás lakásban* lakik a zsidóknak 23'6, az evangélikusoknak 467, a katolikusoknak 60'3 és a reformátusoknak 61.9 százaléka. Az *ötszobás* és ennél nagyobb lakásokban pedig *a zsidók közül 27.7%, a keresztények közül pedig 10⁰/o lakik*. Jegyezzük meg azt is, hogy zsidó orvos 2321 van az országban, róm. kath. ellenben csak 1248; zsidó ügyvéd pedig 1538 van, róm. kath. ellenben csak 1453.¹

Ha ezek után most már megemlíthjük, hogy az új adó-

¹ így értjük meg ezen legutóbbi adatok alapján, hogy a M. K. Lapja (1913. január 25.) miért dicséri meg éppen az ügyvédeket és orvosokat, akikről konstatálja, hogy olyan buzgón csatlakoztak a «városi polgárság» adóellenes akciója mellé.

törvény nem elégszik meg sem a merkantilisták, sein a szabad diplomás pályákon lévők egyszerű adóbevallásával, hanem firtat pozitív tények után is, úgy megérthetjük immár azt, hogy miért lármázik legjobban ellene a *városi polgárságnak* azon része, amely merkantilista volta mellett, Vázsonyi Vilmost a legkiválóbb «hitsorsosnak» mondja.

Az új adótörvény életbeléptetése egy csapásra szüntetné meg az adóbevallás körül fölbujánzott visszaéléseket. Lehetetlen volna ezentúl ötszobás lakásban lakni és csak 200 korona évi összes jövedelmet bevallani. Ezért tömörült hát a merkantilista-szabadkőműves «polgárság» a szatócspolitikus köré.

De nézzük meg ím azt is, hogy mit jelent az új adótörvény elhalasztása *keresztény agrárnépünk* számára. Pompás cikket írt erről a kérdésről a B. H. hasábjain (1912. dec. 19.) *Szentkirályi* Kálmán, aki adatszerűen mutatja ki, hogy az új adótörvény életbeléptetésének kieroszakolt elhalasztása, Magyarország 3,800.000 *törpebirtokosa* zsebéből egy évben 6,600.000 koronát, az ország 190.000 *kisbirtokosa* zsebéből 2,800.000 koronát, Magyarország III. osztályú kereseti adót fizető kisemberei, különösen pedig az adómentes létminimum alá eső 321.000 kisember zsebéből évi 1,380.000 koronát és 64.700 munkás zsebéből évi 430.000 koronát vesz ki. Szóval, részletesen mutatja ki a B. H., hogy a szóbanforgó akció az *ország legkisebb keresetű népességéből 4-,375.000 embernek* sanyarú és szűkös keresetét, az adóreform nemes célzatával ellentétben, 11,210.000 koronával dézsmálja meg. íme, az immár pörére vetköztetett merkantilista-szabadkőműves érdek-klikk első politikai sikerét drága pénzen fizeti meg, főleg az ország *törpebirtokos* osztálya. (3,800.000 ember.) Ezt köszönhetjük hát a demokrata szatócspolitikának. És ettől a politikától rettent vissza maga a kormány is?

Rendkívül fölvilágosítóaknak tartjuk a következő példák alapján készült pontos számítások közlését is, amelyeket egy vidéki lapból vettünk. Megjegyezzük, hogy ahol a példákban szőlők és szántóföldek szerepelnek, ott ezek mindenütt első osztályú földeknek vétettek; a tiszta jövedelem pedig holdanként 200, illetve 60 koronának van számítva (szőlő, illetve szántóföld)

1. példa: Egy földművelőnek háza (egy szoba és mellék-helyiség) V2 hold szőlője van. Megkeres még évente 300 koronát napszámmunka után. Az illetőnek felesége és négy gyermeke van (kettő 16 éven alul, kettő ennél idősebb). Ezen föltevés mellett *a régi adótörvény alapján 24-00 koronát, az új adótörvény szerint csak 10'3A koronát fizetne.*

2. példa: Mint fönt; azonban két szobája, két hold szőlője, négy hold szántója és 60 koronával számított ötholdnyi bérlete van. Családi állapot is mint fönt. *Adó fejében most fizet 10970 koronát az új törvény szerint 67.04 koronát*

3. példa: Mint fönt; azonban három szobája, 6 hold szőlője öt hold szántója, tízholdas bérlete is van (à 60 korona). Családi állapot is mint fönt. *Adó fejében most fizet 22229 koronát, az új törvény szerint ellenben csak 153'98 koronát fizetne.*

4. példa: Mint fönt; azonban 45 szobája, 15 hold szőlője, 30 hold földje van. Családi állapota, mint fönt. *A régi adótörvény szerint fizet 538'9?i koronát, az új szerint ellenben csak m-20 koronát.*

5. példa: Egy bérlő 300 holdat bérel (à 50 korona), tizen-négyszobás háza van, ezek közül hat szobában maga lakik, nyolc szobát ellenben bérbe ad 4000 koronáért. *Az illető a régi törvény értelmében 1182 koronát, az új szerint már 1390'20 koronát fizetne.* (Ez a példa persze már a szatócspolitikusok álláspontjának kedvez, a bérlő urak az ő híveik.)

6. példa: Egy özvegynek nyolcszobás háza van; kettőben maga lakik, hat szobát 1200 koronáért bérbe ad. *A régi adótörvény szerint 192'68 koronát, az új szerint csak 158 koronát fizetne.*

7. példa: Egy hivatalnoknak 2000 korona fizetése, 800 korona lakáspénze, 600 korona mellékjövedelme, ezenfelül hat-szobás háza van, háromban maga lakik, hármat pedig 700 koronáért bérbe ad, egy hold szőlője és három részvénye van, amelyek darabonként 60 koronát jövedelmeznek. Családja: feleségből és három felnőtt gyermekből áll; egyik leánya 800 korona fizetést kap valamely üzletben. *A régi adótörvény szerint 191'80 koronát fizetne, az új szerint 173'88 koronát.*

8. példa: Egy hivatalnoknak 6400 korona fizetése és 1500

korona lakáspénze van. *A régi adótörvény szerint 238 koronát fizet, az új szerint 233.20 koronát fizetne.*

A fenti esetekben a vagyoni állapot, a jövedelem fixírozva van. Elvégre földet, házat stb. nem lehet letagadni. A kereskedő, az ügyvéd, a gyáros, az orvos saját maga vallja be adóját. Az új adótörvények szerint, ezek adóinál fontos szerepet játszik majd az üzleti bér és a házbér. *Ezek alapján állapítják majd meg adóikat.* Ezen az alapon, *egy meglehetősen tág intervallumba* eshetik belé az illető kereskedő, ügyvéd stb. adója. íme:

9. példa: Egy kereskedő adóintervalluma, ha segéddel dolgozik és 320 korona házbért és 280 korona üzleti bért (üzlethelyiség után) fizet, 16.87 koronától 59.36 koronáig terjedhet.

10. példa: Mint fönt; a házbér azonban 960 korona (négy szoba után), az üzlethelyiségért pedig 1000 korona bért fizet. Az adóintervallum 145.31 koronától 426.9 koronáig terjedhet.

11. példa: Egy kereskedő, vagy orvos, ügyvéd stb. 1680 korona béri fizet, négy szobában lakik, kettő ellenben üzlethelyiség, vagy ügyvédi stb. iroda. Adóintervalluma 199.84 koronától 726.80 koronáig állapítható meg.¹

A városi polgárság szervezése címén megindult politikai akcióval, annak minden részletével tisztában lehetünk ím ezek után. Hogy ilyen hosszadalmasan foglalkoztunk ezzel a kérdéssel, hogy a merkantilisták és szabadkőművesek orgánumaiból vett idézetek alapján hosszadalmasan fixíroztuk a merkantilista-szabadkőműves politikai szervezkedés okát-célját – mindezt azért tettük, mert az ország közvéleménye sejti ugyan ennek a politikai elkülönülésnek mozgató rugóit, mégis hiányzott eddig, a nevezett orgánumból vett konkretizált okok és célok egymásmellé állítása, éles körvonalozása. A keresztény magyar intelligencia alig olvas szorosán vett merkantilista közlönyöket. Merkantilista köreink abban a biztos tudatban írhatták hát meg olyan leplezetlenül a szóbanforgó politikai elkülönülés és szervezkedés célját, hogy az ő körükön kívül, úgy sem szerez senki erről a merkantilista politikai szervezkedésről tudomást.

¹ *Bernátsky* Alfréd adótiszt számításai.

Napisajtónk nagy része pártol minden merkantilista célt és igyekezetet; a közös faji érdeknél fogva leplezték és el is hallgatták a merkantilista szervezkedés *politikai* célját, hiszen a napisajtó túlnyomó része zsidókézen van. Napisajtónk kisebbik része nem látja ugyan szívesen a merkantilista zsidóság folytonos térhódítását, még kevésbbé láthatja szívesen a minden agrárérdeket elnyelni akaró merkantilista politikai pártalakulást, mindamellett, alkalmazkodva az olvasópublikum igényeihez, az indokolatlanul szegényes és csak kevesek által olvasott gazdasági rovaton kívül, alig foglalkozott a merkantilisták politikai elkülönülésének kérdésével. A szabadkőműves hivatalos orgánium («Kelet») pláne nyugodtan tárgyalhatta a merkantilisták agrárellenes szervezkedésének kérdését. Hiszen ez alig is kerülhet profán kezekbe. Mindezen okok készítették hát bennünket arra, hogy szemelőtt tartva keresztény magyar agrárnépünk fontos gazdasági érdekeit, összegyűjtsük és egymásmellé állítsuk a merkantilista-szabadkőműves célokat és terveket, azokat, amelyeket talán eddig is sejtettünk, amelyeket talán gyanítottunk, de amelyeket a forrásokig elvezető szálak nyomán és konkrét formában talán mégsem követhettünk pontosan.

Az idevágó idézetek tömegéből egészen határozottan áll előttünk a merkantilista-szabadkőműves szervezkedés *agrárellenes* célja; úgyszintén az is, hogy ennek a politikai szervezkedésnek, ennek a merkantilista elkülönülésnek az egész nemzetre károsan kiható gazdaságpolitikai céljai vannak. Ezt a merkantilista-politikai szervezkedést vagy elfojtani kell, vagy pedig szembe kell állítani vele a megszervezendő egész keresztény magyar agrárius tábor. A veszedelem elhárítására nincsen sem más utunk, sem más módunk. A védekező munkát akár így, akár úgy, de meg kell kezdenünk. A keresztény magyar nép gazdasági javait nem áldozhatjuk föl semmiféle szatócs-politikának, különösen annak nem, amely a városi polgárság és a falu polgársága közé éket akar verni.

Értse és jegyezze meg a merkantilista-szabadkőműves érdek-klikk, hogy a «magyar polgár» cím és elnevezés, egyaránt illeti meg úgy a falu népét, mint városi népünket. A falusi polgárnak nincs és nem is lehet más politikai érdeke, mint

a város polgárának. Ami az egyiknek kell, azt a másik sem nélkülözheti. Népünknek csak *közös* és *egységes* érzelmi, szellemi, erkölcsi és gazdasági szükségletei vannak és lehetnek» olyanok, amelyeknek kielégítéséből tevődik össze egész nemzetünk jóléte. Igen szép dolog, hogy a szatócspolitikusok az ő hitsorsosaik gazdasági helyzetéről különös mértékben óhajtanak gondoskodni, gondolják meg azonban, hogy ez a politika a könyökkel dolgozik és elvégre senki sem lesz hajlandó magát félrelökteni, annál kevésbé lesz erre hajlandó – az egész keresztény magyar agrárnép.

Gondolják meg végre a könyökpolitikuskok azt is, hogy ők hangoztatják folyton-folyvást – a valójában nem létező - «osztályuralom» megszüntetését. Lám, 1913. január hó 17-én, a *Lipótvárosi Társaskörben* megtartott adóügyi értekezleten Szende Pál beszélt róla, hogy «... a *polgárság* tudatára ébredt, hogy az *uralkodóosztálytól* mitsem várhat» . . . Miért akarják hát éppen ők a *merkantilista-osztály* uralmát megvalósítani? Es ettől az inkonzekvenciától el is tekintve, hogyan merik azt hirdetni, hogy «*a modern Magyarország* fölépítése, kulturális és gazdasági megerősödése *kizárólag a kereskedők érdeme?*» . . . Miért akarnak éppen a kereskedők «*az ország ügyeinek menetére döntő befolyást*» biztosítani? Hogyan merik azt még csak kérdezni is, hogy «mi volna akkor, ha a kereskedők és iparosok az *agráriusokat bojkott* alá vennék és nekik csak igen magas áron adnának árukat?» Hogyan mernek «... a *mágnások* és *nagyurak* politikai és társadalmi *egyeduralmáról*» beszélni? És hogyan merik a magyarországi szabadkőművesség nagygyűlésén azt mondani, hogy a «*városi polgárságot*» ama «polgári Magyarország» elérése érdekében szervezik meg, «amely nemcsak azoké, akié a föld és főképen nemcsak azoké, akiké a latifundium?» ...

Nos, meg kell mondanunk, hogy valamikor réges-régen, mintegy ezer évvel ezelőtt, Magyarország csakugyan azoké volt, akik az említett latifundiumokat és a földet bírták. Első szent királyunk uralma alatt és utána sok évszázadon keresztül, ez az ország *keresztény ország volt*. Keresztény magyar arisztokraták

és keresztény magyar nemesek irányították – ugyancsak évszázadokon át – az ország jövőjét, az ország sorsát, az ország politikáját. Egy későbbi korban, a jelen Magyarország hajnalán, adta az isteni gondviselés a hazának gróf *Széchenyit*, *Kossuthot*... a többi nagy magyart... akik többnyire arisztokraták, de mind nemesek és keresztények voltak. Az ő mély hazafiságuk, az ő politikai belátásuk vonta belé az alkotmány sáncaiba a nem nemes, de még mindig *keresztény polgárságot* is. Röviddel utóbb pedig, az egész keresztény magyar nép, az egész politikai magyar nemzet, polgárjogot adott az eleddig jogozatlan zsidóságnak. Ez a történelmi tény, ez a történelmi igazság. A mostani Magyarország tehát nemcsak azoké, akiké a föld és főképpen nemcsak azoké, akiké a latifundium; miért állítják hát be mégis az «ünnepi» szónokok az egész magyarországi szabadkőművesség színe előtt – a merkantilisták nemkülönben – olybá a dolgot, mintha ebben az országban most is tényleg *osztályuralom* léteznék? Azért talán, [mert így hatásosabb a papiosztály, az arisztokrataosztály ellen az izgatás? És miért igyekeznek mindamellett tényleg *merkantilista osztály uralmai* létesíteni? És miért éppen olyat, amelynek éle az ország 66 százaléknyi keresztény agrárnép ellen irányul?

Merkantilistáink egy részének gazdálkodását e fejezet élén az inzulenciákra vonatkozó statisztikáinkkal és az államrendőri hivatalos jelentésekkel eléggé jellemeztük. Politikai szervezkedésüknek agrárellenes célja is tisztán és világosan áll immár előttünk. Az új adótörvény elhalasztása érdekében kifejtett sikeres akciójuk csak első politikai föllépésüket jelenti. Hogy keresztény agrárnépünk ettől a merkantilista-szabadkőműves érdek-klikktől mit várhat a jövőben is, azt a jelek után ítélve, sejtethetjük. Nem marad hát egyéb hátra, mint az, hogy keresztény agrárnépünket, az érdekei ellen irányuló merkantilista-szabadkőműves politikai akcióról, szerte a hazában fölvilágosítsuk és erős védelmi harcra megszervezzük. Ezen szervezkedés halogatására nincsen immár egy szemernyi időnk sem! Elvégre nem engedhetjük át összes gazdasági erőforrásainkat a Vázsonyi hitsorsosainak...

A keresztényszocializmus szükségessége.

Concha Győző mondja, K. Deák Albertnek, *A parlamenti kormányrendszer Magyarországon* című művéről írt vitairatában («Budapesti Szemle», 1913. Jan.), hogy: nálunk «...a közjogi pártalakulásokon belül valóságos pártütések, bomlások, kiválások, klikkek is támadtak, melyek semmi nemzeti érdeknek, hanem csak az *egyéni hiúságnak* vagy éppen *haszonnak* szolgáltak.

Az úgynevezett magyar pártéletnek az utolsó 50 év alatti története ugyanis következő csoportosításokat mutat.

Felirati és határozati párt, 1861. Deák-párt. Balközép. Negyvenhetesek. Szélbal. Vacsora-párt. 1865-1875. Szabadelvű-párt. Jobboldali ellenzék. Antisemita-párt. Függetlenségi párt. 48-as párt« Egyesült ellenzék. Mérsékelt ellenzék. Nemzeti párt. Függetlenségi és 48-as párt. Liberális és konzervatív függetlenségiek. Kossuth-párt és Justh-párt. Pártonkívüli függetlenségiek. Néppárt. Újpárt. Alkotmánypárt. Munkapárt stb.

Ez 50 esztendő alatt egyszer alakult a kormány a többségre jutott ellenzékéből, de ekkor is csak koalíció által s igen drága áron. A parlamenti kormányzás alapelveivel ellentétben ugyanis lemondott ellenzéki programja megvalósításáról, lemondott az előző kormány irányában való vád jogáról és kormányelnökül a kisebbségbe jutott párt vezérférfiát fogadta el.

A pártok pedig ugyanez időtől fogva folyton omlottak, bomlottak, elkezdve az 1861-iki fölirati és határozati pártok esetétől... a legutóbbi időkig (1912.), midőn a legellentetesebb elvű pártok újabb koalícióját értük meg». Majd kifejti *Concha*, hogy a valódi, az egészséges pártélet lehetetlenségének oka társadalmunk mai tagozódásában van. Szerinte, minden társadalom a foglalkozás- és vagyonszűkültséghez képest, a különböző foglalkozási és vagyoni csoportoknak belső súlya, önérzete, akaratereje szerint tagozódik. Majd kifejti, hogy a politikai vezetés az ipart, a hitelt, a törpebirtokot, a szellemi foglalkozásokat, a szövetkezéseket, az egyesületeket mindig csak éppen annyiban támogatta, amennyiben hatalmi előrelátása azt szük-

ségessé tette. Így – mondja Concha – az országgyűlésen, de macában az országban is a közügyekben való csoportosulás, a pártalakulás nem a *polgároknak foglalkozásaihoz*, vagyoni helyzetéhez fűződő nagy csoportok léteérdekei szerint történt, hanem a politikai vezetés érdekei és szubjektív vélekedése szerint.

Legelső idézetünk azt mondja, hogy politikai életünkben a közjogi pártalakulásokon belül olyan bomlások, pártütések, klikkek is támadtak, amelyek nem annyira a nemzeti érdeket, mint inkább az egyéni hiúságot, vagy éppen a hasznot, a profitot szolgálták. Conchának ez a konstatálása igaz és finoman találó. A megelőző fejezetünkben szélteben és hosszában tárgyalt merkantilista-szabaddkőműves politika valóban csak olyan klikkpolitika, amelynek a nemzeti érdekekkel közös, nagy célja nincs. Ez valóban csak olyan kicsinyes klikkpolitika, amelynek keretében egyik-másik szatócspolitikus egyéni hiúságának kielégítését, saját fajtájának pedig hasznát keresi. Hiszen fülünkben cseng még az a páholyhang, amely keresztény agrárnépünk jövedelmének szándékos lenyomása révén igyekszik *több keresetet* biztosítani a merkantilista érdekcsoport számára.

És ámbár finoman találó a Concha jellemzésében politikai életünk legutolsó 50 évének napjainkig való ecsetelése, mindamelllett, a Concha főntebbi utolsó konstatálása talán még sem fõdi teljesen a tényeket. Amint azt az iménti fejezetünkben tárgyalt legújabb merkantilista szervezkedésre vonatkozóan bizonyítottuk, a leghatározottabban, a legpregnansabban domborodik ki polgárságunk merkantilista részének *éppen foglalkozásához és vagyoni helyzetéhez fűződő* pártalakulása. A *Világ* című szabadkőműves napilap 1913. jan. 30-iki számának vezércikke szerint is: «...a munkapártból kilépett képviselők a demokratákkal együtt új *polgári pártot* alakítanak». Ez a cikk egészen határozottan a *városi polgárságról* beszél. Majd azt mondja, hogy ez a «szerveződés *tisztán* a demokratikus *ipari és kereskedői érdekek jogainak kiverekedését* tűzi ki céljául...» Egészen világos hát, hogy ez, a pártalakulás a *foglalkozáshoz* fűződik.

Hogy ezt a körülményt Concha éleslátása nem vette észre, ez nyilván onnét ered, hogy kívülálló, ezt a burkolt és leplezett politikai szervezkedést nem is igen figyelhették meg, arról

talán nem is szerezhettek tudomást. Elvégre, a szorosán vett merkantilista szakközlönyöket a nem szakember alig olvassa, annálkevésbé követi őket számról-számra nyomon. Ami pedig a páholyokban történik, azt csak elvétve tudja meg az ember a titkos páholyiratok nyomán.

A merkantilista politikai szervezkedést mi a magunk részéről bebizonyított, egyben pedig sajnálatos ténynek vesszük. Olyan ténynek, amelyből csak széthúzás, érdekelletét és érdek-ütközés származhatik. Hiszen láttuk, hogy a merkantilistakörök arról tanakodnak, hogy minő úton-módon gyakorolhatnának az *ország sorsának* menetére *döntő* befolyást. Láttuk, hogy a merkantilista-szabadkőműves érdek-klikk azt ígéri, hogy rövid néhány év multán megváltoztatja az ország egész *gazdasági struktúráját*. A foglalkozáshoz fűződő merkantilista pártalakuiást tehát teljes mértékben perhorreszkáljuk. Ennek a politikai szervezkedésnek csak abban az esetben lehetne létjogosultsága, ha hazánk, miként a boldog Anglia, *egységes nyelvű* ipari és kereskedelmi állam lenne. Az angol nép a leghelyesebben, a legbölcsebben cselekedett, amikor a politikai merkantilizmust az állampolitikával azonosította. De hát hol vannak a mi viszonyaink az angol nemzet viszonyaitól? Hogyan akarhat hát a mi merkantilizmusunk «az ország ügyeire döntő befolyást» gyakorolni? Hogyan akarja ezt megtenni, ha 20 milliónyi lakosságunk körében mindössze csak 156.235 ember él kereskedelemből? Hogyan akarja ezt megtenni, ha a kereskedelemből élők javarésze, a tudományos álláspont szerint, a szorosán vett magyar ajtó elütő ajtó is jelent? A politikai merkantilizmus tehát nálunk, a mi viszonyaink közt csak újabb és fokozódottabb széthúzást, veszedelmet jelent. Nemzetiségi és felekezeti széttagoltságunk úgy is bénítólag hat ki állami életünkre. Miért tagoznók hát még politikai életünket is *a polgárok foglalkozási ágainak megfelelően* kialakult pártok szerint? Nem is helyeslehetjük tehát Gonchának azon, csak sejteni engedett álláspontját, hogy a nagy pártalakulásoknak a polgároknak foglalkozásaihoz fűződve kellett volna véghez mennie. És ámbár könyvem súlypontja abban a kimutatott tényben rejlik, hogy az ország 66 százaléknyi agrárnépe napról-napra tért veszít, hogy gazdasági ereje

rohamosan fogy, még azt sem helyeselném a magam részéről, ha az ország agrárnépe egy nagy és hatalmas politikai agrárpárttá tömörülne. Azért nem, mert kellő szervezkedés esetén kezébe vehetné ugyan már számbeli túlsúlyánál fogva is a politikai vezetést, de kérdés, hogy ez a politikai vezetés biztosíthatná-e a magyarság szupremáciáját? Egy politikai agrárpárt esetén csak a Duna-Tisza köze és részben a Dunántúl biztosíthatná annyira-amennyire a magyarság érdekeit. A legutóbbi évtizedek meddő politikájának talán egyedül az tudható be érdem gyanánt, hogy a nemzetiségi szeparatistikus politikát, minden egyéb sok nemzetiségi kedvezmény és engedmény mellett is, nem engedte érvényrejutni. Hogy az agrárpárttal kapcsolatban a nemzetiségi politika erőben, súlyban nyerne, azt az a körülmény igazolja, amelyre már hivatkoztunk, amely szerint *a magyarság aránya rendkívül csekély a kisbirtokosok közt*. Agrárnépünknek zömét pedig éppen a kisbirtokosok teszik. Ezért tartanánk minden olyan politikát elhibáztattnak, amely foglalkozási ágak szerint tömörítené a magyar polgárságot. Ezért hangsúlyoztam már idáig is munkámban, hogy legelsősorban a *szorosan vett magyarság* gazdasági erősítésére kellene törekednünk. Ezért mondtam egyhelyütt, ott, ahol a nemzetiségi kérdést éppen csak érintettem, hogy nemzetiségi polgártársaink gazdasági erősítésén csak az olyan vidékeken szabadna különös mértékben munkálkodnunk, ahol a nép hazaszeretete és magyarbarátsága kétségtelen. Hiszen tudjuk immár, hogy például az erdélyi románság földszerzése, mesterségesen fokozott gazdasági megerősítése, éppen a magyarságtól való elhúzás jegyében folyik le. A magyarság szempontjából tehát az ilyen politikát támogatni teljesen lehetetlen. Nekünk tehát a legjelentősebb foglalkozási ágakhoz fűződő pártalakulás [helyett, olyan utakat és módokat kell választanunk, amelyeken a magyarság szellemi és gazdasági megerősítéséhez juthatunk el, mint végcélhoz. A legutóbbi évtizedekben követett formalisztikus, meddő közjogi politikát – teljes gazdasági letörésünk nélkül – nem követhetjük továbbra is. Az öntudatos nemzeti politikában pedig alig számíthatunk másokra, mint éppen csak szorosan vett magyar népünkre. Ezt kell tehát a gazdasági jólét lehető legmagasabb

fokára fölemelni, hogy ezen a révén a szellemi és kulturális vezetést is dominálóan ragadhassa magához. Már Széchenyi mondja, hogy: «...szegénységünk áll gát gyanánt legszentebb hazafiúi kötelességeink, kellemeink, kívánataink s minden akarataink ellen». Ugyancsak ő mondja, hogy: «...a magyar is *egyedül minőség* és nem szám által olvasható más vért magába, ...amely nép élni akar, annak okvetlen olvasztói szerepre kell emelkednie, mert elgyengülése és kora halála ellen e földön nincs más ír». «... A nemzetek növést, kifejlődését s éltek hosszát is – mondja Széchenyi – néminemű igazsággal előre jövedölhetni, ha alapjuk vagy szellemek miségét szorgalommal nyomozzuk s azt átlátni lelki erőnk megengedi...»

Szegénységünk áll gát gyanánt legszentebb hazafiúi kötelességeink ellen. A nemzetek növést, kifejlődését, *szellemük mineműsége* szerint jövedölhetjük meg – mondja a legnagyobb magyar

Egészen világos hát, hogy nemzetünk fejlődésének útjából gazdagodásunk akadályait kell eltávolítanunk. Egészen világos hát, hogy emellett nemzetünk növekedésére, jövő fejlődésére nézve csak abban az esetben mondhatunk kedvező jövedölést, ha nemzetünk szellemi mineműsége alkalmas a nemzet jövedölésének hordozására.

Hogy gazdagodásunk, gazdasági megerősödésünk útjában milyen akadályok állnak, arra könyvem több fejezetében igyekeztem rámutatni. Az akadályok elhárítására, a gazdasági megerősítésünket célzó helyes birtokpolitikára nézve is iparkodtam azokat a módokat megjelölni, amelyek némileg közelebb vezethetnek bennünket célunkhoz. Széchenyi szerint azonban nemzetünk boldogulásának föltétele nemcsak gazdasági megerősödésünkben rejlik, hanem a nemzeti szellem mineműségében is. De hát milyen legyen a nemzeti jövedölés hordozására alkalmas nemzeti szellem? Milyen legyen vajjon az a magyar állampolitika, amelynek életében ne omladozzanak és ne bomladozzanak a politikai pártok, mint ahogy azt Concha, a magyar politikai tudomány egyik legkiválóbb művelője konstatálja? Megdöbentően nagy horderejű kérdések ezek. Megfejtésükre csak a legnagyobb lángelme, csak a legnagyobb hazafi vállalkozhatik. Hallgassuk meg hát vélekedésében a legnagyobb magyart.

Ugyanott, ahol Széchenyi a nemzeti szellem mineműségét hozza szóba, kijelenti, hogy: «...a keresztény vallás zavartalan forrásán megtisztult erkölcsi jó ma leg egészségest), mint leghosszabb élet-időt ígérő feneke a nemzetiségnek. S hogy hazánk akkor lesz boldog, ha ily fölemelkedett nemzeti szellem éleszti földünket, melynek fölébredésére úgy volna kötelességünk magunkat ösztönzeni, mint Darius pohárnoka neki minden nap azt jelenté komoly figyelemmel: Király, emlékezzél a görögökről! így mi emlékezzünk nemzetiségünkről h (Hitel.) íme az út, amelyen nemzetünknek haladnia kell; íme az a «fölemelkedett nemzeti szellem», mely boldogságot ígér a magyarnak.

És milyen a sors iróniája! Egy magyar nyelvű folyóiratban olvasom a kérdéseket: «Hát van keresztény? Van keresztény világrend? Van keresztény állam? Van keresztény társadalom?... Nincs!...» mondja ez nekem. A folyóirat címe: *Zsidó Szemle*.¹ Szomorú érzés fogja el lelkem, ha a Széchenyi lánglelkű útjelzése után a folyóiratban szereplő névtelen zsidó embernek kérdéseire gondolok. Előveszek egy másik folyóiratot. Ebben azt olvasom, hogy «az egyház mindig úgy tett, mintha a leg-hazafiasabb és legerkölcösebb volna, holott természetől fogva hazafiatlan és erkölcstelen volt mindig».² Újból a *Zsidó Szemle* nézem. Azt látom benne (1912. júl. 15.): «Mi csak örülni tudunk ha a zsidótökét organizálják bárminő jelszavak alatt, csak zsidó célokra történjék a szervezés/» És pirulva hallom a gúnyt: «A helybeli napilapok (t. i. a budapestiek) bámulatosan leleményes és tartalmas karácsonyi számai valamiben egyöntetűek: a karácsonyi szent cikket majdnem mindegyikben zsidó vagy volt zsidó írta. Talán nem is jó zsidó az, ki zszurnaliszta létére nem ir karácsonyra szent cikket». [*Zsidó Szemle*, 1913. jan. 1.] És hallom báró Kohnert, a 42.000 hold egyik nemes bérlőjét, amint a *Magyar Izraelita Kézmű- és Földművelési Egyletben* («Egyenlőség», 1912. máj. 19.) így szónokol: «...Csak az utolsó évtizedben juthatott sor az agitációra, hogy visszavezesse az ifjú generációt a zsidó ősz foglalkozáshoz; az anyaföld (!) kultuszá-

¹ «Zsidó Szemle», 1912. április 1.

² «Egyenlőség.» Zsidó felekezeti hetilap. 1911. ápr. 30.

hoz. *Eddig* inkább csak a serkentés és a példaadás lehetett az egyesület célja: bizonyítani kifelé, hogy fiaink hivatottak a föld kultuszára és befelé, saját gyermekeinket meggyőzni, hogy *érdemes* verejtékezni érte, mert az anyaföld (!) tisztaságát és kegyet ad. Igen, érdemes verejtékezni, a báró úrék 42.000 holdnyi bérlete meggyőző bennünket erről. És ugyanebben az egyesületben hallom ugyanekkor «*Budapest* székes főváros polgármesterének és tanácsának üdvözlését», amint azt «Wildner Ödön doktor tanácsnok adta át, aki *hangsúlyozta*, hogy a főváros *teljesen szolidárisnak* vallja magát a jubiláló egyesület törekvéseivel és miként eddig, a jövőben is készséggel támogatja erkölcsileg és anyagilag céljai elérésében». Ugyanitt és ugyanekkor hallom Hevesi Simon főrabbit, amint újból erősíti, hogy a telep «a zsidóságra annál jelentőségtejtesebb, mert minden ízében az eredeti zsidó ősfoglalkozáshoz: a föld kultuszához vezet vissza» a zsidó ifjúságot. És amíg Olaszországban egy *De Amicis Edmund* az olasz nemzetnek könyvet ír arról, hogy «legdrágább nemzeti kincsét, nyelvét, annak eredeti szépségeit és finomságait» féltve őrizze; amíg ezt a könyvet kunyhókban és palotákban nemzeti lelkesedés közepette mohón lapozgatják, addig hallom itthon, hogy az «*Arany János... magyar nyelv kultúrfül* számára nem elég zamatos...»; «a magyarnyelv... *esetlen, tenyeres-talpas, sőt hájas nyelv. A magyar paraszt* vérmérséklete, *szelleme, látása, érzése* merevedett meg benne...» «Hallom, hogy «...jött ...a múlt század végén a *nagy zsidó beolvadás*» (talán inkább *bevendorlás!*) «... *a parasztosan magyar nyelv (!)* ezeknek a déli vérmérsékletű, *városlakó (!) új magyaroknak* a szájában átalakult. *Fürgébbé, könnyedébbé, dallamosabbá* lett». Hallom, hogy «az *énekelő*, hevesebb vérmérsékletű s *kultúrával átitatott zsidók új magyar nyelv* valószínűleg *ki fogja szorítani (!)* vagy legalább is erősen át fogja alakítani az *Arany János és Gyulai Pál* kissé módos, de némileg nehézkes, *kultúrfül* számára nem elég zamatos s kissé egyhangú magyar nyelvét». («Világ», 1912. március.) És *szent István* napján olvasom egy másik újságban, a *Pesti Hírlapban* (1912.), hogy «...a *magyar humuszba* ma már csak a láb gyökeredzik bele s *nem a lélek*». Olvasom, hogy: «A nagy múlt emlékei közül nem maradt fenn más, mint egypár

rozsdáette kard, szétfoslott lobogó s fakuló Mária-pénz... Ódai érzés senkit se feszít... A magyar paraszt alig törődik már valamit a *szent Jobb* eszményi vonásaival... őt nem a *szent Jobb* igazta le, *hanem a város*». Ugyanekkor olvasom egy másik újságban, hogy «törvény szerint való munkaszünet és hagyományos nyári népvándorlás, egyházi körmenet a Várban... *de ünnepe, szívbeli ünnepe* nem lesz a magyarnak holnap és *hazudik*, csúnya üzleti hazugságot, *aki azt mondja*, hogy még mindig *drága kincse* lelkünknek, nagy *öröme szívünknek* ez a dátum és *ez az ereklye*». («Világ», 1912.)

És olvasom egy páholyiratban, hogy történetíróink *eddigelé* «meghamisították» a magyar történelmet.¹ Olvasom, hogy a páholyokban *összeesküdtek* a mai *állami és társadalmi rend összeomlására*. Olvasom, hogy a páholy, a magyar királyság helyett «a *demokratarespublikába*» neveli belé a zsidószabadkőműveseket; olvasom, hogy «itt nincs korlátlan *uralkodó*, gögös *had-sereg* és szervilis *papság*...»

Istenem! Mit mondanál vajjon Te, nagy szellem, a magyarok legnagyobbika, aki évtizedekkel ezelőtt azt az utat kerested, amelyen nemzetünk a boldogság felé haladhat – mit mondanál Te vajjon, aki ezt az utat «a *keresztény vallás zavartalan forrásán megtisztult erkölcsi jóban*» állapítottad meg, ha látnád, hogy mi történik, ha hallanád, hogy mit beszélnek az «*újmagyarok*» ebben a hazában, azok, akik életedben még polgárjoggal sem bírtak?... És mit szólnál vajjon Te, első Szent Királyunk, ha hallanád, hogy azt híresztelik az «*újmagyarok*», hogy az az egyház, amelyet Te alapítottál meg hazánkban, «*természetől fogva hazafiatlan és erkölcstelen volt mindig*». Mit szólnál vajjon, ha hallanád, hogy arról a *szent ereklyéről*, amelyet örökségbe reánk hagytál, azt híresztelik az «*újmagyarok*», hogy «*hazudik... aki azt mondja*, hogy még mindig *drága kincse* lelkünknek ... *öröme szívünknek... ez az ereklye*». Mit szólnál hozzá első Szent Királyunk, ha látnád, mint kezdték meg a munkát a zsidószabadkőművesek, nagy állami műved, a magyar királyság összeomlására?

¹ Lásd a *Szabadkőművesség önleplezése* című könyvemben: «A szabadkőművesség és nemzeti történelmünk» című fejezetet.

És vajjon, mit szól a józan magyar nép a nemzeti szellem *mai* «újmagyar» «minemőségéhez?» Mit szóljunk ahhoz a politikához, amely évtizedeken át úgy vezette nemzetünket, hogy ezen liberálisnak mondóit vezetés mellett, valóra és megszokottá vált immár nemzetünk gyalázása, nyelvünk ócsárlása, nagyjaink leszólása? Mit szóljunk ahhoz, hogy miközben keresztény népünk lába alól oly megdöbbenő mértékben csúszik ki a föld, aközben az «újmagyarok» még nagyobb igyekezettel látnak hozzá, hogy az ő fajtájuknak, az ő vérüknek még többet, még sokkal többet hódítsanak el belőle? Mit szóljunk ahhoz, hogy a zsidóságnak egy külön ezt a célt szolgáló egyesülete van? Mit szóljunk ahhoz, hogy a magyar főváros polgármestere is ígéri, hogy úgy mint eddig, a jövőben is támogatja ezt az egyesületet erkölcsileg és anyagilag? És mit szóljunk ahhoz, hogy míg a zsidóság céltudatosan halad a még intenzívebb, a *még aránytalanabb* gazdasági jólét felé, addig *keresztény magyar népünk gazdasági romlásával senki és semmi sem törődik?* Mit szóljunk ahhoz, hogy 95 százaléknyi keresztény népünk csak aránytalanul kismértékben élvezheti legjelentősebb gazdasági erőforrásainknak: a kereskedelemnek, a nagyiparnak áldásait? Mit szóljunk ahhoz, hogy újabb időben az egyedüli rendelkezünkre álló gazdasági tényezőt, a *földet* is, olyan aránytalan mértékben szerzi meg a zsidóság, hogy maholnap már csak zsellérek leszünk saját hazánkban? Mit szóljunk az immár nemzeti veszedelmet jelentő ki- és bevándorlás arányaihoz? Mit szóljunk az üzleti életünkben megnyilvánuló morálhoz, ahhoz, amelyet hivatalos rendőri jelentések alapján jellemeztünk? Mit szóljunk ahhoz, hogy az állatorvosi akadémián, az orvosegyetemen, kereskedelmi iskoláinkban *abszolút* többségben vannak a zsidó ifjak?¹ Mit szóljunk ahhoz, hogy a legújabb iskolaügyi statisztika szerint fővárosunk 17 középiskolája közül kilencben jóval több a zsidó ifjú, mint a katolikus vallású? És mit szóljunk azon irodalmi állapotainkhoz, amelyek közt fölburjánzott a nemzetrontó és erkölcstelen pornografikus irány? Mit szól-

¹ Lásd a *Budapesti Hírlap* vezetőhelyén (1907. ápr. 25.), úgyszintén a *Katholikus Szemlében* (1907. június) közölt statisztikai tanulmányomat.

junk a jövő azon intelligenciájához, a haza azon oszlopaihoz, akik a Galilei-körből kerülnek majd a nemzet élére? Mit szólnak vajjon általában a mostani magyar közszellemhez, ennek egyik legfőbb tényezőjéhez, a mostani sajtóhoz? Remélhetjük-e mindeme viszonyaink közt, hogy a nemzeti szellem azon minémüisége lengi majd át hazánk jövő intelligenciáját, amelyet a legnagyobb magyar körvonalozott? Aligha. Pedig Széchenyi szerint: a «közintelligencia egyedüli valóságos erő; ennél előbb utóbb-utóbb nagyobb hatalom nincs»... Mi vár hát reánk? Miért nem erősítjük keresztény népünk gazdasági erejét, hogy ez is az őt megillető arányban küldhetné fiait az iskolákba, az egyetemekre. Valóban «szegénységünk áll gát gyanánt legszen-
tebb hazafiúi kötelességeink... minden akarataink ellen». («Hitel.»)

Lám és halljátok, Széchenyi szelleme mondja, hogy «hazánk akkor lesz boldog», ha olyan «főlemelkedett nemzeti szellem éleszti földeinket», mely a «keresztény vallás zavartalan forrásán megtisztult» erkölcsi jóból sarjadt ki. Halljátok meg a legnagyobb magyar azon szózatát, hogy «ennek a szellemnek *felébredésére* úgy volna *kötelességünk magunkat ösztönzeni*, mint Darius pohárnoka neki *minden nap* azt jelenté: ...Király, emlékezzél a görögökről! *így* – mondja Széchenyi »*mi emlékezzünk nemzetiségünkről*». Gondoljunk hát *naponta* szent lelkesedéssel, keresztényi és hazafias szeretettel, elhagyott, sínylődő, szegényedő magyar népünkre! Gondoljunk gazdasági és az ennek nyomában járó minden egyéb elmaradásunkra...

Remélhetjük-e, hogy a föntebb jellemzett viszonyok mellett, a nép nagy tömegeinek vezetésére hivatott «közintelligencia» olyan szellemű lesz, mint aminőnek fölébresztésére ösztönzi Széchenyi – egész nemzetét? íme, a mai páholyintelligencia már így beszél: «Föld kell a népnek, földet a népnek! Az a sok papi birtok, mely az országnak szélében, hosszában terpeszkedik, már épen betölté eddigi hivatását. A területben folyton nagyobbodó hitbizományi birtokok is eleget éltek eddigi jó uraiknak. *Elő a szekularizációval és a hitbizományok megszüntetésével*. S ha Paris megért egy misét, Magyarország küzködő és nehezen élő, földéhes parasztjai is megérik azt, hogy érettük *elveyük*

nekik a klérus hatalmas domíniumait s a hitbizományok igen sok ezer holdjait». («Világ», 1912. júl. 4.)

Gondoljuk csak el, hogy mi vár reánk, egész népünkre, ha a destrukció összes erői fölszabadulnak. Gondoljunk arra, hogy a destrukció szelleme főleg a keresztény világnézet, a keresztény vallás, a keresztény hit ellen irányul. Ezért akarja a szabadkőművesség az egyház szellemi és anyagi erejét megtörni. «Földet a népnek» mondja a jószívűséget színlelő zsidószabadkőművesség, miközben a zsidóság szép csöndben a legnagyobb aránytalansággal éppen a földet veszi birtokába. És miközben napról-napra fogy keresztény népünk anyagi java, nincsen senki és nincsen semmi, ami ezt a romlást és pusztulást megakasztaná. Politikai életünk a közjogi viták útvesztőjében kering. A politikai pártok élet-halál harcot vívnak egymással, rá sem gondolhatnak népünk gazdasági erősítésére. Valóban omlanak és bomlanak a pártok, amint Concha mondja róluk. Jelenlegi legnagyobb pártunk is már-már bomladozik, szakadozik. A 48-as és 67-es pártok kapkodnak; hol a radikalizmussal, hol meg a szociáldemokráciával társulnak, nem a meggyőződés, hanem pusztán a momentán taktika kedvéért. A pártok lejárattják magukat; részben megunja őket a nép... Mert nincsen olyan programjuk, mely a nemzetnek akár csak időleges célokat is tűzhetne ki... Látja az ember, amint maguk a pártok is új pártalakulás, új célok, új politikai módok után vágyódnak. Látja az ember, amint az állandó, nagy nemzeti célokat keresik, kutatják...

Lát az ember pártokat, amelyek a legjobb szándékkal a legfelszegebb helyzetbe kerülnek, mert nagy és állandó nemzeti célok híjján csak kapkodnak, csak botorkálnak... Hiányzik belőlük a nemzet zömét átfogó, nagy, egységesítő erő. Hiányzik belőlük az a nagy cél, amely ott szunnyad népünk zömében, a többség minden egyes tagjának lelkében, de amely izolált célok nem tevődhetnek össze egy nagy, közös nemzeti erővé, mert népünk tömegei nincsenek szervezve, nincsenek fegyelmezve, nincsenek politikailag iskolázva, tanítva...

A 48-as törekvések, sajnos, meddőek és így alig is emelhetik föl a nemzetet; a 67-es liberális politika idejében gazda-

ságilag is, erkölcsileg is sülyedtünk (kivéven a zsidóságot). Mindezt nemcsak a pártok, de immár maga a nép is tudja. Ezért kapkod ez is, ezért vedlett át a közelmúltban máról holnapra, minden átmenet nélkül 48-as többséggé, majd utóbb ismét 67-essé... Ezért grasszálhat körében az ígérgető demagógia is. Hiszen a nép vár, remél, kutat, figyel...

Olyan politikára, olyan pártalakulásra van hát szükségünk, amely nemzetünk jövő életében *állandó* jellegű, nagy célokat megvalósítani – a nép gazdasági és szellemi javait erősíteni, gyarapítani igyekszik. Ennek a politikának alapja nem lehet más egyéb, mint a *«keresztény vallás zavartalan forrásán megtisztult erkölcsi jó»*. Ez *«a leghosszabb életidőt ígérő»* alapja nemzeti jóvendőnknek; *«hazánk akkor lesz boldog, ha ily fölemelkedett nemzeti szellem éleszti földeinket»*... Ne kutassunk hát lázas izgalommal politikai célok, tervek, módok után... hagyjuk a kapkodást... bízzuk reá sorsunkat nyugodtan és bizalommal a legnagyobb magyarra. Az ő átjelzése *örök, nagy célt* jelöl meg nemzetünk számára; a keresztény vallás zavartalan forrásán megtisztult erkölcsi jót, azt, amelynek egyéb nemzeti javak lépnek a nyomába. Ezt az erkölcsi jót valóban oltalmaznunk, védenünk, növelnünk kell. Ennek az erkölcsi jónak elszánt és vakmerő ellenségei húzódnak meg immár a szabadkőműves odvakban... Másrészt gazdasági javaink is veszendőben vannak. Annak a pártalakulásnak, szervezkedésnek lehet csak jövője, eredménye, amely népünk anyagi föllendítése révén akarja azt a nemzeti szellemet érvényre juttatni, amely a legnagyobb magyarral együtt annyi hű magyarnak ideálja. Legnagyobb és legveszedelmesebb bajainkat kell gyógyítanunk; legjelentősebb és legfontosabb érdekeinket kell elsősorban megvédelmeznünk. Nem hiszem, hogy volna államférfi, vagy tudós, vagy bárki is, aki egy nemzet állandó elszegényedésénél, mindinkább fokozódó anyagi romlásánál nagyobb nemzeti veszedelmet tudna megjelölni. A kultúra, a műveltség, a szellemi jólét, a nemzeti öntudat nem ismer a szegénységnél nagyobb ellenséget. Ha pedig *«a keresztény vallás zavartalan forrását»* is fölzavarják, fölkavarják a destrukció ördögei – aminthogy tényleg lépten-nyomon találkozunk a vallásrombolás,

a valláspusztítás tényeivel – úgy a magyar nemzet sírja készen áll. Éppen csak az az elcsenevészedett és elgémberedett tetem hiányzik még belőle, amely most még vonaglik ugyan, amely most még föl-fölsóhajt, de amelynek napjai mintha meg volnának számlálva... A dekrisztianizálódással egybekötött gazdasági romlásunk lesz nemzetünk megölője, ha idejekorán meg nem állítjuk a kútmérgezést, ha idejekorán nem álljuk el elszegényedésünk útját.

Lám a zsidóság körében él és virágzik az az egyesület, amelyben zsidó bárók, főbbik és mások, az «anyaföldhöz» vezetik a zsidóságot, hogy viruljon, hogy növekedjék a fajtajuk. Hol vannak azonban a keresztény magyarság körében a hasonló célú egyesületek? És hol vannak belőlük a mi arisztokratáink, a mi legjobbaink, a mi díszaink? Az ő segítségüket, az ő fölkarolásukat nélkülözik a más tájak és más országok felé tartó tömegek, de azok is, akik itthon tengődnek, sínylődnek és meghasonlanak. Forrjon össze hát a keresztény magyar társadalom színe-java, a nemes és nem nemes, az egyházi és világi; forrjon össze a «keresztény vallás zavartalan forrásán megtisztult erkölesi jó»-ban, hogy egybeforrott közös erővel fölemelhesse, gyámolíthassa a nemzet többmilliónyi gazdálkodó népét, akiknek nincs min gazdálkodniuk. Forrjon össze egy nagy, hatalmas pártba az ország színe-java, hogy népünk «szellemi mineműségét» a legnagyobb magyar gondolata szerint irányítsuk. Mentsük meg a szellemi és gazdasági romlásban sínylődő keresztény magyar népet!

Tömörítsük népünket a falvakban és városokban egyaránt: szövetkezetekbe; ajánlják föl nekik a tehetősök birtokaikat, szellemi és anyagi, segítségüket. Emeljük föl magasan lobogtatva a *keresztényszocializmus* zászlóját! Teremtsünk keresztény népünk arányszámának megfelelően olyan kereskedelmet, olyan ipart, olyan földbirtokviszonyokat, amely tere-numokon mi keresztény magyarok lennénk az urak. Szervezkedjünk ország-szerte olyan szervezetbe, melynek örök és egységes célja, örök és állandó nemzeti iránya van. Legyünk rajta, hogy a «karácsonyi szent cikkeket» is mi írjuk a magunk számára. Legyünk rajta, hogy olyan sajtónk, olyan kereskedelmünk, olyan iparunk, olyan

szellemi, olyan művészi, olyan tudományos életünk, olyan ifjúságunk, olyan népünk, olyan nemzeti szellemünk legyen, amelyet «a keresztény vallás zavartalan forrásán megtisztult erkölcsi jó» kormányoz. És ez a *társadalmi* munka ne irányuljon kifelé, *mások ellen*, hanem pusztán és kizárólag befelé, a saját szellemi és anyagi javaink megőrzésére, megtartására, fejlesztésére, növelésére. Ne támadjunk, hiszen védekezésre szorulunk! Az egész vonalon megindítandó *társadalmi* akciónk a krisztusi szeretet jegyében induljon meg. Ne üldözzünk, ne vessünk meg senkit. Gazdasági erőinket azonban ne engedjük át nemzeti veszedelmet jelentő aránytalansággal – másoknak. Ennek a nemzetmentő társadalmi akciónak kétségkívül meg volna az a természetes velejárója, hogy a politikai életnek számolnia kellene vele. Politikai életünk állandóbb, kikristályosodtabb volna és ami fő, keresztény elvek szerint kellene igazodnia. És ámbár ez a társadalmi szervezkedés, kifejlődése esetén magához ragadhatná a politikai vezetést is, ezt mégis csak a legvégső esetben, akkor kellene megtennie, ha a vallásromboló, az állam- és társadalomfölgorgató destrukció még szemérmelenebb, még vakmerőbb lenne, mint aminő jelenleg. Így védekezett a destrukcióval szemben, így lett virágzó földművelő- és ipari állam a boldog kis Belgium! Mért ne lehetne ilyen boldog és virágzó hazánk népe is?

Szent meggyőződésem, hogy romlásnak indult szellemi, gazdasági és nemzeti életünket csak a *keresztényszocializmus* magasra emelt zászlója mentheti meg a végpusztulástól. Mentsük meg hát vele népünket, hazánkat!

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Előszó	5
Bevezetés	7
Birtokviszonyaink általános képe	17
Keresztény agrárnépünk térvesztése.....	26
Birtokviszonyaink részletes jellemzése	52
Merkantilstáink és politikájuk	95
A keresztényszocializmus szükségessége	137